

**Univerzita Karlova v Praze
Právnická fakulta**

Název diplomové práce:

Zneužití dominantního postavení v právu ES a ČR

Vypracoval: Ing. Tomáš Jelínek

Vedoucí diplomové práce: JUDr. Jindřiška Munková

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracoval samostatně. Použitou literaturu a podkladové materiály uvádím v příloženém seznamu literatury.

Datum: .....

.....
Podpis diplomanta

Děkuji JUDr. Jindřišce Munkové za odborné vedení, hodnotné rady a připomínky.

Obsah

Seznam použitých zkratek.....	i-iii
1. Úvodem	1
2. Obecná úprava zneužití dominantního postavení.....	3
2.1 Vymezení dominantního postavení v právu hospodářské soutěže	3
2.1.1 Ochrana hospodářské soutěže v ČR	3
2.1.2 Ochrana hospodářské soutěže v ES	7
2.1.3 Vztah a srovnání právních úprav na ochranu hospodářské soutěže v ČR a ES	11
2.2 Obecná právní úprava dominantního postavení a jeho zneužití.....	17
2.2.1 Obecná právní úprava dominantního postavení a jeho zneužití v ČR.....	17
2.2.2 Obecná právní úprava dominantního postavení a jeho zneužití v ES	19
2.2.3 Čl. 81 a 82 Smlouvy o založení Evropského společenství	19
3. Skutková podstata dominantního postavení	23
3.1 Srovnání čl. 82 Smlouvy o ES a § 10 a § 11 zákona č. 143/2001 Sb.....	23
3.2 Vymezení relevantního trhu	24
3.2.1 Vymezení relevantního trhu podle práva ES	24
3.2.2 Vymezení relevantního trhu podle práva ČR a metodika COMP	26
3.2.3 Věcné vymezení relevantního trhu	28
3.2.4 Prostorové (teritoriální) vymezení relevantního trhu	31
3.2.5 Časové vymezení relevantního trhu	33
3.2.6 Teorie hospodářské soutěže.....	35
3.3 Pojem a definice dominantního postavení v ES a ČR.....	37
3.3.1 Definice dominantního postavení.....	37
3.3.2 Kritéria pro posouzení existence dominantního postavení	38
3.4 Pojem „zneužití dominantního postavení“	42
3.4.1 Obecné vymezení pojmu v ES a v ČR.....	42

3.4.2	Katalog zvláštních skutkových podstat podle čl. 82 odst. 2 SES	45
3.4.2.1	Nepřiměřené ceny a/nebo nerovné obchodní podmínky.....	45
3.4.2.2	Omezování výroby, odbytu nebo technického rozvoje na úkor spotřebitelů... 47	
3.4.2.3	Diskriminace obchodních partnerů.....	49
3.4.2.4	Vázané obchody.....	50
3.4.2.5	DG Competition discussion paper	51
3.4.3	Komunitární dimenze zneužití dominantního postavení.....	53
3.4.4	Zvláštní skutkové podstaty podle § 11 odst. 1 zákona č. 143/2001 Sb.	54
4.	Judikatura ESD a Soudu první instance	59
4.1	Judikatura k dominantnímu postavení.....	59
4.1.1	Dominance jednoho podniku.....	59
4.1.1.1	Rozsudek ESD 27/76, United Brands Company	59
4.1.1.2	Rozsudek ESD 85/76, Hoffman-La Roche & Co. AG.....	64
4.1.1.3	Rozsudek ESD C-53/92, Hilti AG	68
4.1.1.4	Rozsudek ESD C-179/90, Merci convenzionali porto di Genova SpA	70
4.1.1.5	Rozsudek ESD 6/72, Continental Can Company Inc.....	72
4.1.2	Kolektivní dominance	78
4.1.2.1	Rozsudek SPI T-68/89, SIV a další	78
4.1.2.2	Rozsudek SPI T-228/97, Irish Sugar plc.....	82
4.1.2.3	Rozsudek ESD C-395/96, Compagnie Maritime Belge Transports SA	86
4.2	Judikatura ke zneužití dominantního postavení	89
4.2.1	Klasické formy zneužití dominantního postavení	89
4.2.1.1	Rozsudek ESD C-310/93, BPB Industries plc and British Gypsum Ltd	89
4.2.1.2	Rozsudek SPI T-83/91, Tetra Pak International SA	91
4.2.1.3	Rozsudek ESD C-241/91 a C-242/91, RTE a ITP	93
4.2.1.4	Rozsudek SPI T-504/93, Tiercé Ladbroke SA.....	95
4.2.2	Nové formy zneužití dominantního postavení.....	97

4.2.2.1	Rozsudek ESD C-41/90, Klaus Höfner a Fritz Elser.....	97
4.2.2.2	Rozsudek ESD C-242/95, GT-Link A/S.....	100
4.2.2.3	Rozsudek ESD C-18/88, RTT.....	102
4.2.2.4	Rozsudek ESD C-7/97, Oscar Bronner GmbH & Co. KG	104
4.2.2.5	Rozsudek ESD C-418/01, IMS Health GmbH & Co. OHG	106
4.2.3	Specifické otázky monopolů a kontroly koncentrace podniků.....	109
4.2.3.1	Rozsudek ESD C-320/91, Paul Corbeau.....	109
4.2.3.2	Rozsudek SPI T-342/99, Airtours plc.....	112
5.	Rozhodnutí ÚOHS.....	115
5.1	Rozhodnutí k vymezení relevantního trhu.....	115
5.1.1	Rozhodnutí R 14/99, ČSAD ÚAN Praha Florenc a.s.....	115
5.1.2	Rozhodnutí S 47/99, Benzina, a.s. a Schöller, s.r.o.....	116
5.1.3	Rozhodnutí S 7/99, Tesco Stores ČR, a.s. a Carrefour ČR, s.r.o.	117
5.2	Rozhodnutí ke zneužití dominantního postavení	118
5.2.1	Rozhodnutí R 19/98, Všeobecná zdravotní pojišťovna ČR	118
5.2.2	Rozhodnutí S 88/99-230, Peugeot Česká republika s.r.o.	121
5.2.3	Rozhodnutí S 11/99, Pražská energetika, a.s.....	124
5.2.4	Rozhodnutí S 16/05, Komerční banka, a.s.	125
6.	Závěrem.....	128
7.	Literatura	132

Seznam použitých zkratk:

- AFG – Arbeitsförderungsgesetz (zákon na podporu zaměstnanosti)
- Airtours – Airtours plc
- BBC – British Broadcasting Corporation
- Benzina – Benzina, a.s.
- BG – British Gypsum Ltd
- BPB – BPB Industries plc
- Carrefour – Carrefour ČR, s.r.o.
- Cewal – Associated Central West Africa Lines
- CMB – Compagnie Maritime Belge SA
- CMBT – Compagnie Maritime Belge Transports SA
- Continental – Continental Can Company Inc.
- čl. 82 SES – článek 82 Smlouvy o založení Evropského společenství
- ČR – Česká republika
- ČS – Česká spořitelna, a.s.
- ČSOB – Československá obchodní banka, a. s.
- Dafra – Dafra Lines A/S
- DG – Directorate General (generální ředitelství)
- DM – Deutsche Mark
- DSB – De Danske Statsbaner
- DSV – Deutscher Sportverlag Kurt Stoof GmbH & Co.
- EAGCP – Economic Advisory Group for Competition Policy
- EC – European Community
- ECU – European Currency Unit
- EEC – European Economic Community
- EHS – Evropské hospodářské společenství
- ES – Evropské společenství, Společenství
- ESD – Evropský soudní dvůr

EU – Evropská unie
Europemballage – Europemballage Corporation
First Choice – First Choice plc
FP – Fabbrica Pisana SpA
GB – GB-Inno-BM SA
GT-Link – GT-Link A/S
HHI – Herfindahl-Hirschmanův index
Hilti – Hilti AG
Immuno-Flow – Immuno-Flow, s.r.o.
IMS – IMS Health GmbH & Co. OHG
Irish Sugar – Irish Sugar plc
ITP – Independent Television Publications Ltd
ITV – Independent Television
KB – Komerční banka, a.s.,
Komise – Evropská Komise, Komise ES
Ladbroke – Tiercé Ladbroke SA
Macrotron – Macrotron GmbH
Magill – Magill TV Guide Ltd
McKinney – William McKinney Ltd
Mediaprint – Mediaprint Zeitungs- und Zeitschriftenverlag GmbH & Co. KG
Merci – Merci convenzionali porto di Genova SpA
Microsoft – Microsoft Corporation (Washington, USA)
NDC – NDC Health GmbH & Co. KG
ObčZ – Občanský zákoník
ObchZ – Obchodní zákoník
Ogefrem – Office de Gestion du Fret Maritime
Oscar Bronner – Oscar Bronner GmbH & Co. KG
Peugeot – Peugeot Česká republika, s.r.o.
PII – Pharma Intranet Information AG

PMI – Pari Mutuel International
PMU – Pari Mutuel Urbain Français
PRE – Pražská energetika, a.s.
Rada – Evropská rada
Roche – Hoffman-La Roche & Co. AG, Hoffman-La Roche
RTE – Radio Telefis Eireann
RTT – Régie des télégraphes et des téléphones
SDH – Sugar Distribution (Holding) Ltd
SDL – Sugar Distributors Ltd
Schöller – Schöller, zmrzliny a mražené výrobky, s.r.o.
SES – Smlouva o založení Evropského společenství, Smlouva
Siderurgica – Siderurgica Gabrielli SpA
SIV – Societá Italiana Vetro SpA
SLW – Schmalbach-Lubeca-Werke AG
SPI – Soud první instance (Soud prvního stupně)
SRN – Spolková republika Německo
TDV – Thomassen and Drijver-Verbliva N.V.
Tesco – Tesco Stores ČR, a.s.
Tetra Pak – Tetra Pak International SA
UBC – United Brands Company, United Brands
ÚL – Úřední list ES
ÚOHS – Úřad pro ochranu hospodářské soutěže, Úřad
úřad – Spolkový úřad práce v SRN
VP – Vernante Pennitalia SpA
VZP – Všeobecná zdravotní pojišťovna České republiky
zákon – zákon č. 143/2001 Sb., o ochraně hospodářské soutěže

1. Úvodem

Česká republika je členským státem Evropské unie již od 1.5.2004. Na členství v této organizaci se Česká republika připravovala od poloviny 90. let minulého století a musela se vypořádat s celou řadou problémů a splnit celou řadu požadavků, než se společně s dalšími 9 evropskými státy stala jejím členem. Jedním z nejdůležitějších úkolů, který Česká republika musela splnit, bylo uvést český právní řád do souladu s komunitárním právem. Komunitární právo je celý systém práva, který se vyvíjí již půl století a je neustále rozšiřován o nové oblasti práva. Je tvořeno nejen právem primárním, tj. právem obsaženým v základních smlouvách Evropských společenství, a právem sekundárním, tj. zejména nařízeními Evropské Rady a směrnicemi Komise ES, ale je také dotvářeno judikaturou Evropského soudního dvora a Soudu první instance. Během přípravné fáze na vstup do EU harmonizovaly kandidátské země své národní právní řády s komunitárním právem a postupně ho přejímaly a začleňovaly do svých právních řádů, jednak s cílem splnit požadavky stanovené Evropskou unií a jednak s cílem, aby po vstupu do EU nemusely najednou měnit velkou část své existující právní úpravy.

Tématem mé diplomové práce je: „Zneužití dominantního postavení v právu ES a ČR“ a jejím cílem je porovnat právní úpravu dominantního postavení v ČR s právní úpravou ES a posoudit, zda Česká republika během několikaleté přípravné fáze na vstup do EU splnila její požadavky ohledně přiblížení národní právní úpravy dominantního postavení úpravě ES a nakolik je, dva roky po vstupu do EU, česká právní úprava dominantního postavení harmonizovaná s právní úpravou ES. Jinými slovy, chtěl bych posoudit, jak je česká právní úprava efektivní a co bylo přijato z právní úpravy ES, popřípadě v čem doposud česká právní úprava dominantního postavení zaostává za evropskou předlohou. Kromě posouzení a srovnání platných právních úprav dominantního postavení je cílem mé práce také teoretické vysvětlení pojmů dominantního postavení, relevantního trhu a zneužití dominantního postavení. Soutěžní právo, stejně jako ostatní oblasti práva, se

neustále vyvíjí, a proto se pokusím v této práci naznačit i možný budoucí vývoj evropského soutěžního práva včetně možného nového přístupu k řešení případů zneužití dominantního postavení, tak jak to vyplývá z dokumentů nedávno vydaných Komisí ES a Ekonomickou poradní skupinou pro soutěžní politiku (EAGCP).

Praktickým přínosem této práce by pak mělo být zpracování poměrně obsáhlé judikatury Evropského soudního dvora (dále jen „ESD“) a Soudu první instance (dále jen „SPI“) k tomuto tématu a její srovnání s rozhodovací činností Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže v ČR. Podle mého názoru je judikatura ESD a SPI zatím poměrně málo známa, a proto se jí ve své práci zabývám podrobněji. K neznalosti evropské judikatury u nás přispívá i fakt, že databáze ISAP, která by měla obsahovat české překlady evropských předpisů a vybraných rozsudků ESD a SPI a kterou lze nalézt na internetových stránkách Úřadu vlády ČR, není zatím moc obsáhlá a pouze malé procento dokumentů je dostupné i v překladu do českého jazyka; z vlastní zkušenosti pak mohu říci, že tato databáze je poměrně nepřehledná a není snadné v ní potřebné dokumenty vyhledat. Na judikatuře ESD popř. SPI a na rozhodnutích Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže bych chtěl zejména demonstrovat, jak je právní úprava dominantního postavení aplikována v praxi a jak se judikatura ESD a SPI během let vyvíjela.

2. Obecná úprava zneužití dominantního postavení

2.1 Vymezení dominantního postavení v právu hospodářské soutěže

2.1.1 Ochrana hospodářské soutěže v ČR

Pojem soutěžního práva zahrnuje dva tradiční právní obory, kterými jsou antimonopolní právo a nekalosoutěžní právo. Právní úprava dominantního postavení spadá do práva antimonopolního. Obecným pojmem je tedy soutěžní právo neboli právo hospodářské soutěže. Právní úprava ČR ovšem pojem antimonopolního práva nezná; oficiálním názvem, který lze odvodit ze zákona, je právo hospodářské soutěže.¹ V právní úpravě ČR může takto dojít k určitým terminologickým nejasnostem vzhledem k tomu, že obecný pojem hospodářské soutěže zahrnuje kromě antimonopolního práva i právo nekalosoutěžní, které je však v ČR upraveno jiným právním předpisem.² Podle právní úpravy ČR by právo nekalé soutěže terminologicky nespadlo pod pojem práva hospodářské soutěže, který byl zákonem č. 143/2001 Sb. vztážen pouze na jednu jeho obsahovou polovinu, což není úplně ideální stav. Je tedy otázkou, jak by tato obsahová polovina pojmu hospodářské soutěže, který je pojmem obecným a zastřešujícím, měla být označena. Pokud bychom ji označili jako kartelové právo (po vzoru německého „Kartellrecht“),³ nezahrnoval by tento pojem dominantní postavení. V některých zemích se zase naopak můžeme setkat s pojmem antimonopolní či protimonopolní právo. Podle mého názoru by bylo vhodnější označit tento tradiční právní obor jako „kartelové a antimonopolní právo“, i když ani toto označení není zjevně optimální, protože nezahrnuje koncentrace (fúze).

---

¹ Název zákona č. 143/2001 Sb., který upravuje antimonopolní a kartelové právo, zní „zákon o ochraně hospodářské soutěže“.

² Právo nekalé soutěže či právo proti nekalé soutěži je upraveno v zákoně č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník.

³ V USA je tento právní obor označován termínem „antitrust“ a rozumí se jím nejen právo proti „trustům“, ale i právo, které zakazuje jejich zneužití. Ve Velké Británii a Irsku se používá pojem „competition law“ a pro nekalou soutěž termín „passing-off“.

Kartelové a antimonopolní právo je v objektivním smyslu souborem právních norem, které upravují vztahy vznikající při porušování pravidel hospodářské soutěže, a to zejména ve formě dohod porušujících hospodářskou soutěž, zneužití dominantního postavení a spojování soutěžitelů neboli tržních koncentrací (fúzí). Dále sem patří i otázky veřejných podpor, cenového zákona a subvencovaných dovozů. Kartelové a antimonopolní právo není samostatným právním odvětvím, ale jde o tradiční právní obor, který v rámci právní úpravy ČR spadá do správního práva (a je tedy součástí práva veřejného) a v širším smyslu do práva obchodního.

Právní úprava antimonopolního a kartelového práva, včetně právní úpravy dominantního postavení a jeho zneužití, je v ČR obsažena v zákoně č. 143/2001 Sb., o ochraně hospodářské soutěže a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších zákonů. Podle tohoto zákona se musí vždy jednat o jednání na trhu, kterým je narušována soutěž mezi subjekty tohoto trhu (nejde tudíž o jednání uvnitř subjektu). Hospodářská soutěž je tímto zákonem chráněna proti vyloučení, omezení a jinému narušení soutěže. Pojem „narušení soutěže“ v dřívější právní úpravě zahrnoval vyloučení, zkreslení a jiné narušení soutěže, došlo však ke změně terminologie na základě čl. 81 Smlouvy o založení Evropského společenství a současná právní úprava ČR nyní zahrnuje dva speciální případy porušení pravidel hospodářské soutěže (vyloučení a omezení) a jeden obecný případ, který není přesně vymezen - jiné narušení soutěže. Čtvrtým případem, který citovaný zákon v § 1 vymezuje, je ohrožení hospodářské soutěže, což znamená, že příslušné orgány mohou zasáhnout dříve, než je soutěž fakticky narušena, pokud takové narušení hrozí. K vyloučení, omezení, jinému narušení nebo ohrožení soutěže může podle zákona dojít třemi obecnými způsoby:

- a) dohodami soutěžitelů,
- b) zneužitím dominantního postavení soutěžitelů, nebo
- c) spojením soutěžitelů.⁴

Soutěžitelé jsou tímto ustanovením kvalifikováni jako adresáti normy. Z hlediska lexikálního označuje pojem soutěžitel subjekt, který se nachází s jiným subjektem v soutěžním vztahu, tj. který

---

⁴ Viz § 1 odst. 1 zákona č. 143/2001 Sb., o ochraně hospodářské soutěže a o změně některých zákonů.

s někým zpravidla přímo soutěží. Česká legislativa zatím nepřevzala pro adresáty zákona pojem podnik, který je obvyklý v komunitárním právu, a to s ohledem na definici podniku v objektivním smyslu uvedenou v § 5 ObchZ. Pro adresáty normy byl zprvu použit pojem podnikatel, který ovšem nebyl vyhovující vzhledem ke svému zužujícímu dopadu na zákon, neboť z něj vylučoval nepodnikatelské subjekty - např. zájmová sdružení a svazy podnikatelů, které však svými rozhodnutími mohou soutěž podstatně ovlivňovat. Novelou z r. 1992 byla osobní působnost zákona o ochraně hospodářské soutěže č.63/1991 Sb. vymezena v § 2 tak, že se zákon vztahoval na fyzické a právnické osoby, které se účastní hospodářské soutěže (pro tyto osoby zákon používal legislativní zkratku „soutěžitelé“), a rovněž na orgány státu a orgány samosprávy. Zákon č. 143/2001 Sb., o ochraně hospodářské soutěže tuto legislativní zkratku opustil a zvolil podrobnější výčet právních forem, v nichž vystupují účastníci vztahů upravených soutěžním právem.⁵ Soutěžiteli tedy podle zákona o ochraně hospodářské soutěže jsou fyzické a právnické osoby, jejich sdružení, sdružení těchto sdružení a jiné formy seskupování, a to i v případě, že tato sdružení a seskupení nejsou právními osobami, pokud se účastní hospodářské soutěže nebo ji mohou svou činností ovlivňovat, i když nejsou podnikateli.⁶ Ze znění zákona vyplývá, že nemusí jít vždy a ve všech případech o subjekty, které jsou navzájem v soutěžním vztahu, a přesto jejich vztah bude podléhat posouzení podle tohoto zákona. K taxativnímu výčtu subjektů byl přiřazen jako alternativní kritérium dovětek „pokud se účastní hospodářské soutěže nebo ji mohou svou činností ovlivňovat“; část věty za čárkou „i když nejsou podnikateli“ se vztahuje k oběma těmto alternativním kritériím.⁷ Podle prvního alternativního kritéria „pokud se účastní hospodářské soutěže... i když nejsou podnikateli“ se posuzují jako subjekty podléhající tomuto zákonu všechny fyzické a právnické osoby i bezsubjektová sdružení, které nemusí být podnikatelé, ale účastní se hospodářské soutěže. V tomto smyslu se mohou stát soutěžitelem i orgány státní správy a samosprávy, protože

---

⁵ Munková, J.: Zákon o ochraně hospodářské soutěže (komentář), 1.vyd., C.H.Beck, Praha 2003, str. 51, marg.č. 112-113.

⁶ Viz § 2 odst.1 zákona č. 143/2001 Sb., o ochraně hospodářské soutěže a o změně některých zákonů.

⁷ Munková, J.: Zákon o ochraně hospodářské soutěže (komentář), 1.vyd., C.H.Beck, Praha 2003, str. 51-52, marg.č. 114.

všechny jsou právníckými osobami, pokud vystupují jako subjekty v hospodářských, resp. obchodních vztazích na trhu. Druhé alternativní kritérium „nebo ji mohou svou činností ovlivňovat“ je nutné vykládat ve vztahu k vyjmenovaným subjektům jako možnost některých z nich zasáhnout do soutěže způsobem, který ji naruší, i když sám daný subjekt není účastníkem hospodářské soutěže. Takovou možnost má subjekt nadaný určitým vrchnostenským oprávněním, tedy zejména stát (resp. jeho orgány), který může soutěž ovlivňovat regulatorními opatřeními jako vlastník státního podniku nebo rozhodující spoluvlastník ve veřejných podnicích nebo ovlivněním činnosti podniku či výrobního odvětví prostřednictvím své dotační politiky formou veřejných podpor.

Na soutěžitele, kteří na základě zvláštního zákona nebo na základě rozhodnutí vydaného podle zvláštního zákona poskytují služby obecného hospodářského významu,⁸ se tento zákon vztahuje, jen pokud jeho uplatnění neznemožní poskytování těchto služeb.⁹ Zákon zde omezuje svou výjimku pouze na ty subjekty, které poskytují služby obecného hospodářského významu. Nespadají sem tedy subjekty, které vyvíjejí své aktivity, byť v obecném pohledu rovněž hospodářsky významné, mimo oblast poskytování služeb. Pojem služeb je ovšem třeba vykládat široce ve smyslu výkonu hospodářské činnosti k zajištění infrastruktury a životní úrovně. Do tohoto rámce náleží i oblast zásobování elektřinou, plynem a vodou. Vynětí z dosahu zákona se týká jen těch oblastí a jen rozsahu výkonu veřejnoprávní funkce, v nichž by plné podřazení zákonu znemožňovalo náležitý výkon činnosti v oblasti služeb, která byla příslušným subjektům svěřena v obecném zájmu. Pojem znemožnění je třeba vykládat restriktivně, nebudou sem proto spadat případy, kdy by respektování soutěžních pravidel výkon činnosti ve veřejném zájmu pouze ztěžovalo.¹⁰

Z dosahu zákona jsou také vyňaty vztahy nekalé soutěže, pro které jsou směrodatná ustanovení

---

⁸ Například zákon č. 29/2000 Sb., o poštovních službách a o změně některých zákonů (zákon o poštovních službách), § 23 zákona č. 6/1993 Sb., o České národní bance, ve znění zákona č. 442/2000 Sb., § 9 zákona č. 468/1991 Sb., o provozování rozhlasového a televizního vysílání, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 151/2000 Sb., o telekomunikacích a o změně dalších zákonů.

⁹ Viz § 1 odst. 3 zákona č. 143/2001 Sb., o ochraně hospodářské soutěže a o změně některých zákonů.

¹⁰ Munková, J.: Zákon o ochraně hospodářské soutěže (komentář), 1. vyd., C.H.Beck, Praha 2003, str. 48-49, marg.č. 103-104.

§ 44 an. ObchZ. Ve vztahu k tomuto kodexu a k občanskému zákoníku představuje zákon o ochraně hospodářské soutěže lex specialis, a to zejména pokud jde o ustanovení §§ 41 a 42 ObchZ, takže jejich použití jako interpretačních zásad přichází v úvahu jen výjimečně. Na druhou stranu některé skutkové podstaty zejména zneužití dominantního postavení se mohou překrývat s obdobnými jednáními zakázanými předpisy proti nekalé soutěži. Z hlediska aplikace zákona pak záleží na tom, zda je zakázaným jednáním narušena hospodářská soutěž jako celek, nebo zda jde o ochranu soukromého zájmu.¹¹ V této souvislosti je nutno také zmínit, že obchodní zákoník vymezuje odlišně účastníky hospodářské soutěže oproti zákonu o ochraně hospodářské soutěže.¹²

2.1.2 Ochrana hospodářské soutěže v ES

Očekávané přínosy jednotného vnitřního trhu se mohou dostavit pouze za předpokladu, že na tomto trhu nebudou připuštěny praktiky narušující rovnost podmínek při vzájemném obchodu. Překážky obchodu mohou vznikat buď jednáním podniků nebo činnostmi států. Pokud měly být na společném trhu zajištěny rovné podmínky pro subjekty ze všech členských zemí, bylo nutno stanovit závazná společná pravidla na ochranu hospodářské soutěže. V nich měly být stanoveny takové zásady chování podniků i států, aby jejich aktivitou nebyla narušována svobodná soutěž na společném trhu. Pravidla hospodářské soutěže jsou velice významnou záležitostí, což je zdůrazněno již v úvodních člancích Smlouvy, které stanovují „...potřebu vytvořit takový systém, aby na vnitřním trhu nebyla narušována soutěž...“.¹³

Svobodná hospodářská soutěž je cílem ES a zároveň prostředkem k vytvoření a fungování společného trhu a je jedním z předpokladů volného pohybu zboží, služeb, osob a kapitálu. Je také předmětem úpravy primárního práva a její obecné zásady byly definovány již v Římských smlouvách a s menšími dodatky stále platí.¹⁴ Pramenem hmotného soutěžního práva je především

¹¹ Munková, J.: Zákon o ochraně hospodářské soutěže (komentář), 1.vyd., C.H.Beck, Praha 2003, str. 50, marg.č. 119.

¹² Viz § 41 zákona č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník.

¹³ Čl. 3 písm. g) SES.

¹⁴ Primární úprava pravidel hospodářské soutěže je obsažena v čl. 81-89 Smlouvy o založení Evropského společenství, která byla podepsána v Římě 25. března 1957.

právo primární, obsažené v čl. 81 a 82 a násl. SES, což jsou pravidla platná pro podniky, a v čl. 87 a násl. SES, což jsou pravidla platná pro státy, a dále soubor sekundárního práva, tj. nařízení. To jsou právní normy přímo platné a přímo aplikovatelné ve všech členských státech. Významná je také judikatura ESD a SPI; právní věty, které jsou součástí rozsudků, propůjčují normativní obsah obecným pojmům a stávají se tak důležitými právními zásadami soutěžních předpisů ES. Pramenem hmotného soutěžního práva jsou také mezinárodní smlouvy uzavřené mezi ES a jejími členskými státy na straně jedné a mezinárodními organizacemi a třetími státy na straně druhé. V neposlední řadě náleží do tohoto systému i soustava oznámení, pravidel, informací a obdobných dokumentů, které vydává Komise k jednotlivým otázkám soutěžního práva. Tyto dokumenty nejsou závazné ve smyslu jejich přímé aplikovatelnosti v členských státech nebo jejich povinné transpozice jako směrnice, ale ukazují jak Komise při svém rozhodování nahlíží na otázky v nich pojednané; jde tedy o tzv. „soft law“. Tyto dokumenty tak představují jakési vodítko pro chování podniků v soutěžních vztazích. Nejdůležitějším procesním předpisem je v současné době Nařízení Rady (ES) č. 1/2003 o provádění pravidel hospodářské soutěže stanovených v člancích 81 a 82 SES, které od 1.5.2004 nahradilo Nařízení Rady č. 17/1962.

Evropské soutěžní právo působí proti omezením soutěže na společném trhu, vztahuje se tedy zejména na případy, kdy jsou v obchodě mezi členskými státy nebo v jejich hospodářských vztazích porušována pravidla hospodářské soutěže. Právní pravidla evropského soutěžního práva je nutno použít i tehdy, jestliže protisoutěžní jednání má alespoň zprostředkované následky uvnitř území ES, tj. za protisoutěžní lze považovat i jednání subjektů se sídlem ve třetích státech, jestliže tyto subjekty omezují soutěž nebo zneužívají svého postavení ve vztahu k subjektům uvnitř ES. Jedním z předpokladů použití soutěžních pravidel je, že protisoutěžní jednání je způsobilé ovlivnit obchod mezi členskými státy; jedná se o tzv. mezistátní klauzuli, která má funkci určité kolizní

normy, neboť je jedním z hledisek vymezení působnosti evropských soutěžních pravidel vůči vnitrostátnímu soutěžnímu právu.¹⁵

Smlouva o založení Evropského společenství uvádí čtyři hlavní typy jednání, které mohou omezit hospodářskou soutěž:

- a) dohody uzavřené mezi podniky s cílem omezit soutěž,¹⁶
- b) případy zneužití dominantního postavení na společném trhu,¹⁷
- c) jednání podniků veřejného práva a podniků, jimž byla přiznána zvláštní práva,¹⁸
- d) podpory poskytované státem.¹⁹

Soutěžní pravidla upravená v čl. 81 a 82 SES představují svou podstatou klasické kartelové právo, stojící na dvou pilířích, na zákazu kartelových dohod a na zákazu zneužití dominantního postavení. Tyto dva původní pilíře byly po mnoha letech diskusí posíleny o pilíř třetí, o nařízení o kontrole koncentrací podniků č. 4064/89,²⁰ které bylo od své účinnosti (21. září 1990) základním nástrojem kontroly vzniku dominantního postavení a zabezpečovalo v zájmu zachování soutěže dostatečnou pluralitu konkurujících si subjektů na trhu. Toto nařízení bylo přijato, když se ukázalo, že k dosažení výše uvedeného cíle nepostačují rozsudky ESD, aplikující na nežádoucí koncentrace, které omezovaly soutěž na společném trhu, ustanovení čl. 81 ve spojení s čl. 82 SES. S účinností od 1. května 2004 bylo nahrazeno Nařízením Rady (ES) č. 139/2004 ze dne 20. ledna 2004, o kontrole spojování podniků.

Evropské soutěžní právo podle Smlouvy o založení Evropského společenství tedy postihuje některé základní protisoutěžní formy jednání; právní úprava je zaměřena proti kartelům, zneužití dominantního postavení, vytváření fúzí, podpoře podnikání ze strany státu a kontrole podnikání veřejných podniků (monopolů). Je tak postižena v zásadě celá oblast hospodářství a soutěžní

---

¹⁵ Tichý, L., Arnold, R., Svoboda, P., Zemánek, J., Král, R.: Evropské právo, 2. vyd., C.H.Beck, Praha 2004, str. 524, marg.č. 847.

¹⁶ Upraveno v čl. 81 SES.

¹⁷ Upraveno v čl. 82 SES.

¹⁸ Upraveno v čl. 86 SES.

¹⁹ Upraveno v čl. 87 - 89 SES.

²⁰ Nařízení Rady č. 4064/89 o kontrole koncentrací podniků (ÚL L 1989, 395,1), ve znění Nařízení Rady (ES) č. 1310/93 (ÚL L 1997, 180,1).

pravidla platí pro všechny hospodářské činnosti, pokud je evropské právo ze své věcné působnosti výslovně nevyjímá. Specifickou oblastí je např. zemědělství; naproti tomu v dopravě, bankovníctví, energetickém průmyslu apod. se soutěžní pravidla prosadila.²¹

V souvislosti s úpravou hospodářské soutěže v ES je také nutno zmínit, jak je v evropském právu chápán pojem soutěžitele. Soutěžitel je chápán jako subjekt i objekt právní úpravy a adresátem právních norem jsou dva druhy subjektů. Jsou jimi jednak členské státy a jednak podniky,²² resp. sdružení podniků. Pojem „podnik“ hraje rozhodující úlohu pro vymezení osobní působnosti právních norem evropského soutěžního práva. Tento pojem zahrnuje jak podnik soukromý, tak veřejný, přičemž sídlo podniku není rozhodující a může se jednat o podnik se sídlem v jednom členském státě, ve více členských státech či se sídlem mimo území ES. Definice podniku, tedy v našem pojetí soutěžitele, byla odvozena z rozhodnutí Evropského soudního dvora ve věci Höfner²³ a vychází z funkčního pojetí podniku. Podnik byl v tomto rozhodnutí definován jako každá jednotka („unit“) vykonávající hospodářskou činnost bez ohledu na její právní formu a způsob financování.²⁴ Za podnik může být tedy považována fyzická osoba (např. vynálezce, advokát, profesionální sportovec nebo zpěvák), právnická osoba, členský stát při udílení licencí či právnická osoba veřejného práva, jako je pošta, rozhlas nebo televize. Sdružením podniků se rozumí svazy podniků, sdružení svazů a nezisková sdružení, přičemž právní forma organizace sdružení i právní subjektivita sdružení jsou nerozhodné. Z funkčního hlediska je podnik definován také v judikatuře SPI,²⁵ a to jako soubor osobních, věcných a imateriálních faktorů, které jsou podřízeny samostatnému právnímu subjektu a s nimiž tento subjekt sleduje určitý hospodářský cíl. Znakem adresáta soutěžních pravidel je hospodářská činnost, která je chápána jako trvalá účast v hospodářském životě na straně poptávky nebo nabídky zboží či služeb a která je zpravidla

²¹ Podrobněji viz Tichý, L., Arnold, R., Svoboda, P., Zemánek, J., Král, R.: Evropské právo, 2.vyd., C.H.Beck, Praha 2004, str. 523, marg.č. 846.

²² Termínu „podnik“ odpovídá anglický výraz „undertaking“.

²³ Rozsudek ESD z 23.4.1991, C-41/90, Klaus Höfner a Fritz Elser v. Macrotron GmbH.

²⁴ Tichý, L., Arnold, R., Svoboda, P., Zemánek, J., Král, R.: Evropské právo, 2.vyd., C.H.Beck, Praha 2004, str. 522, marg.č. 843.

²⁵ Viz např. rozsudek SPI z 17.12.1991, T-6/89, Enichem Anic SpA v. Commission of the EC, a rozsudek SPI z 10.3.1992, T-11/89, Shell International Chemical Company Ltd v. Commission of the EC.

vykonávána s úmyslem dosahování zisků. Pojmovým znakem podniku ovšem dosahování zisku není.²⁶

Společná pravidla hospodářské soutěže, jejich respektování, případně vynucování, je důležitou podmínkou pro vytvoření společného trhu a pro využití jeho předností. Evropská úprava soutěžního práva slouží k zamezení vzniku překážek obchodu a k urychlení integrace, jejíž míra závisí na účinnosti hospodářské soutěže. Účelem a zároveň úkolem soutěžních pravidel je především zabezpečení systému svobodné, nenarušené soutěže v ES a její ochrana proti praktikám podniků narušujících soutěž a vytvoření mezí proti intervencím členských států, v jejichž působnosti do značné míry zůstává hospodářská politika. Jednání členských států jako suverénů v oblasti hospodářství je třeba v některých případech posuzovat jako podnikatelské jednání ve smyslu soutěžního práva, které může narušit hospodářskou soutěž na vnitřním trhu.²⁷ Zároveň tato pravidla ochraňují spotřebitele a zajišťují, že jejich požadavky jsou patřičně uspokojovány.

2.1.3 Vztah a srovnání právních úprav na ochranu hospodářské soutěže v ČR a ES

Předchozí dvě podkapitoly věnované ochraně hospodářské soutěže v ČR a ES měly podat pouze stručný přehled tohoto ekonomicky důležitého právního odvětví a vymezit v jeho rámci postavení právní úpravy zneužití dominantního postavení, aniž by šlo o přehled úplný a zcela vyčerpávající. Důležité pro pochopení právní úpravy dominantního postavení je uvědomit si její vazby na právní úpravu ostatních forem porušování hospodářské soutěže, tj. zejména kartelů a koncentrací (fúzí), protože není vyloučeno, že k porušení hospodářské soutěže může dojít najednou několika různými způsoby (např. spojením podniků dojde k získání dominantního postavení na trhu a následně k jeho zneužití).

---

²⁶ Tichý, L., Arnold, R., Svoboda, P., Zemánek, J., Král, R.: Evropské právo, 2.vyd., C.H.Beck, Praha 2004, str. 522-523, marg.č. 844-845.

²⁷ Tichý, L., Arnold, R., Svoboda, P., Zemánek, J., Král, R.: Evropské právo, 2.vyd., C.H.Beck, Praha 2004, str. 520-521, marg.č. 839-841.

Vztah evropského soutěžního práva k právu národnímu se řídí zásadou přednosti evropského soutěžního práva. Tato zásada řeší otázku konfliktu evropského a vnitrostátního soutěžního práva, který není vyloučen ani v případech, kdy je národní právní úprava ochrany hospodářské soutěže převzata z úpravy ES. Zásadním je v této souvislosti rozhodnutí ESD ve věci *Wilhelm v. Bundeskartellamt*,²⁸ ve kterém ESD dospěl k závěru, že vnitrostátní právo nesmí mít přednost před plnou a komplexní aplikací evropského práva. Pro jednání zakázaná čl. 81 a 82 SES tedy platí, že v důsledku přednosti evropského práva před právem vnitrostátním se komunitární zákaz použije bez ohledu na to, zda ustanovení vnitrostátního práva je v rozporu s ustanovením evropského práva. Komunitární zákaz však nebrání souběžnému použití národního zákazu. Jestliže však dané jednání čl. 81 nebo 82 SES neporušuje, pak souběžné použití evropských a vnitrostátních pravidel nepřichází v úvahu, neboť konflikt neexistuje, a vnitrostátní právní norma může být aplikována plně.²⁹ Při úvahách o tom, které právní předpisy aplikovat na určité protisoutěžní jednání, je nutno vzít v potaz také výše uvedenou mezistátní klauzuli, jež plní funkci určité kolizní normy pro vymezení působnosti evropských soutěžních pravidel vůči pravidlům vnitrostátním. Podle této klauzule se evropská soutěžní pravidla uplatní na ta protisoutěžní jednání, která jsou způsobilá ovlivnit obchod mezi členskými státy.

Vymezení vztahu k evropskému soutěžnímu právu obsahuje i zákon č. 143/2001 Sb., o ochraně hospodářské soutěže, a to v ustanoveních, která se týkají jeho působnosti. Podle § 1 odst. 2 upravuje zákon postup při aplikaci článků 81 a 82 SES orgány České republiky a některé otázky jejich součinnosti s Komisí ES³⁰ a s orgány ostatních členských států ES při postupu podle Nařízení Rady ES o provádění pravidel hospodářské soutěže stanovených v člancích 81 a 82 Smlouvy³¹ a

²⁸ Rozsudek ESD z 13.2. 1969, 14/68, *Walt Wilhelm and others v. Bundeskartellamt*.

²⁹ Tichý, L., Arnold, R., Svoboda, P., Zemánek, J., Král, R.: *Evropské právo*, 2.vyd., C.H.Beck, Praha 2004, str. 525, marg.č. 848.

³⁰ Čl. 211 a násl. SES.

³¹ Nařízení Rady (ES) č. 1/2003 k provedení pravidel hospodářské soutěže stanovených v člancích 81 a 82 Smlouvy o založení Evropského společenství, ÚL L 1/2003, 1-25. (Council Regulation (EC) No 1/2003 of 16 December 2002 on the implementation of the rules on competition laid down in Articles 81 and 82 of the Treaty, Official Journal L 1, 04.01.2003, pages 1-25)

Narižení Rady ES o kontrole spojování podniků.³² Nicméně je nutno konstatovat, že zákon postup při aplikaci článků 81 a 82 SES orgány České republiky výslovně neupravuje a odkazuje pouze na čl. 3 Narižení Rady (ES) č. 1/2003, v němž je vymezen vztah mezi články 81 a 82 SES a vnitrostátními právními předpisy o hospodářské soutěži a postup při aplikaci článků 81 a 82 SES národními orgány. Zákon se dále použije obdobně i na řízení ve věcech soutěžitelů, jejichž jednání by mohlo mít vliv na obchod mezi členskými státy Evropských společenství podle článků 81 a 82 SES.³³

I když česká právní úprava hospodářské soutěže byla převzata z právní úpravy ES a postupně byla novelizována, zůstávají zejména určité terminologické rozdíly. Patrný je zejména rozdíl v koncepci adresátů soutěžních pravidel v českém a komunitárním právu. V české nauce není jednota názorů, zda pojem „soutěžitel“ je totožný s pojmem „podniku“, který je obvyklý jak v komunitárním právu, tak i v právních úpravách jiných evropských států. Shoda názorů není ani v tom, zda definice podniku v objektivním smyslu jako souboru hmotných, jakož i osobních a nehmotných složek podnikání v § 5 ObchZ s výslovným určením jen pro účely tohoto zákona je nepřekonatelnou překážkou pro použití pojmu podnik i v jiných zákonech, i když definice podniku v objektivním smyslu je ve své podstatě totožná s pojetím podniku v soutěžním právu. Pro pojetí podniku z hlediska nejen soutěžního práva, ale i obecně, nejsou důležitá institucionálně organizační kritéria, ale hospodářská činnost, neboť podnik je ve své podstatě hromadnou věcí, zahrnující vše, co v konkrétním případě a v souladu s vůlí podnikatele slouží ke splnění účelu jeho podnikání.³⁴ Zatímco vymezení pojmu podnik v rámci komunitárního práva bylo ponecháno k řešení judikatury ESD a SPI, jež založila funkční pojetí podniku jako relativně trvalé ekonomické jednotky zabývající se obchodní nebo hospodářskou činností, bez ohledu na její velikost, právní formu či způsob financování, český zákon o ochraně hospodářské soutěže své subjekty charakterizuje

³² Narižení Rady (ES) č. 139/2004 o kontrole spojování podniků, ÚL L 24/2004, 1-22. (Council Regulation (EC) No 139/2004 of 20 January 2004 on the control of concentrations between undertakings (the EC Merger Regulation) Official Journal L 24, 29.01.2004, pages 1-22).

³³ Viz § 1 odst. 2-9 zákona č. 143/2001 Sb., o ochraně hospodářské soutěže a o změně některých zákonů.

³⁴ Munková, J.: Zákon o ochraně hospodářské soutěže (komentář), 1. vyd., C.H.Beck, Praha 2003, str. 52, marg.č. 117.

organizačně právními formami a jistou formou účasti v hospodářské soutěži.

Podle české právní úpravy jsou do rámce soutěžitelů zahrnuta i podnikatelská seskupení typu mateřská a dceřinná společnost, tedy holding, popř. koncern sestávající z ovládající osoby a osob ovládaných, které jsou právně samostatnými obchodními společnostmi.³⁵ Podle komunitárního práva hospodářskou jednotku tvoří koncern, kdežto jím ovládané osoby soutěžním předpisům nepodléhají, a to i když jsou právně samostatné, protože jim chybí dostatečná ekonomická samostatnost, aby mohly určovat své tržní chování. Podle subjektivě orientovaného vymezení v zákoně o ochraně hospodářské soutěže jsou i tyto ovládané osoby soutěžiteli, poněvadž mají právní subjektivitu a účastní se soutěžních vztahů, takže by na ně mohly dopadat soutěžní předpisy, třebaže své soutěžní chování určovat nemohou.³⁶

Mezi pojmy soutěžitel a podnik tedy shoda není, protože pojem soutěžitel nevede ke stejnému posouzení soutěžního chování z hlediska aplikace zákona. Naproti tomu použití pojmu podnik i pro účely zákona o ochraně hospodářské soutěže nebrání jeho definice v § 5 ObchZ, protože koncepčně je mezi nimi shoda. Navíc by se takto odstranily značné terminologické nesrovnalosti i jazykové zvláštnosti,³⁷ které jsou právě následkem vyloučení pojmu podnik ze soutěžněprávní úpravy, a posílila by se takto právní jistota.³⁸

V neposlední řadě je nutno zmínit i procesně právní úpravu hospodářské soutěže v ČR a ES, která upravuje řízení před Komisí ES a Úřadem pro ochranu hospodářské soutěže a kompetence těchto orgánů. V právní úpravě ES došlo v r. 2003 k zásadní změně, 16. prosince 2002 bylo vydáno nařízení Rady č. 1/2003 k provedení soutěžních pravidel stanovených v čl. 81 a 82 SES,³⁹ které nahradilo nařízení Rady č. 17/1962 a které přineslo zvrát ve způsobu posuzování kartelových jednání a znamená též výraznou změnu působnosti Společenství a pravomocí Komise v těchto

³⁵ Viz § 66a zákona č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník.

³⁶ Munková, J.: Zákon o ochraně hospodářské soutěže (komentář), 1.vyd., C.H.Beck, Praha 2003, str. 53, marg.č. 119.

³⁷ Např. pojem „konkurující soutěžitel“, který věcně a právně odlišuje soutěžitele, kteří jimi skutečně jsou, od těch účastníků trhu, kteří nejsou bezprostředně ve vzájemném soutěžním vztahu, avšak hospodářskou soutěž mohou svou činností významně ovlivňovat.

³⁸ Munková, J.: Zákon o ochraně hospodářské soutěže (komentář), 1.vyd., C.H.Beck, Praha 2003, str. 53-54, marg.č. 119-120.

³⁹ Nařízení Rady (ES) č. 1/2003 k provedení soutěžních pravidel stanovených v čl. 81 a 82 Smlouvy o založení Evropského společenství, ÚL L 1/2003, 1-25.

věcech. Toto nařízení, které je účinné od 1. května 2004, završilo etapu velmi intenzivní legislativní činnosti v oblasti kartelového práva od r. 1999, jež je označována jako modernizace evropského soutěžního práva a jež se vyznačuje především dvěma rysy: decentralizací kontroly, tj. přenesením působnosti z orgánů Společenství, zejména Komise, na orgány členských států, a zefektivněním kontroly, především standardizací kritérií pro posuzování kartelových jednání.⁴⁰ Účelem nové úpravy bylo také zjednodušení administrativy při provádění kontroly kartelů, což bylo nutné především s ohledem na rozšíření Společenství, a na skutečnost, že centralizovaný systém kontroly založený na rozhodování Komise, vytvořený nařízením č. 17/1962, již neodpovídal zabezpečení efektivní a jednotné aplikace čl. 81 a 82 SES. Nařízením, ačkoli nazvané o provádění čl. 81 a 82 SES se vztahuje především k čl. 81 a zavedlo novou koncepci kontroly kartelových jednání. Oproti dřívější kontrole ex ante platné podle nařízení č. 17/1962, zavádí nařízení č. 1/2003 kontrolu ex post; v případě zneužití dominantního postavení ve smyslu čl. 82 SES se však na dosavadní praxi následné kontroly dominantního postavení nic nezměnilo.

Druhou významnou změnou, kterou nařízení č. 1/2003 přineslo, je změna pravomocí. Dřívější úprava soustřeďovala regulační a kontrolní pravomoci v oblasti hospodářské soutěže do rukou Komise, národní kontrolní úřady komunitární právo neaplikovaly a národní soudy, které byly zejména v řízeních o náhradu škody oprávněny komunitární právo aplikovat, byly ve své praxi v tomto ohledu velmi zdrženlivé. Kontrola byla sice uplatňována jedním orgánem zcela jednotně na celém území ES, nicméně tato koncentrace znamenala také enormní pracovní zatížení Komise. Nařízením proto nově předpokládá, že se v první řadě zapojí národní kartelové úřady a teprve ve druhé řadě Komise, která se má soustřeďovat na závažnější případy. Přednost Komise před národním kartelovým úřadem však zůstala zachována a jakmile ve stejné věci zahájí řízení Komise, znamená to zastavení řízení probíhající u národního kartelového úřadu, i když bylo zahájeno dříve. Nařízením navíc posiluje pravomoci Komise při vyšetřování, která je oprávněna a povinna provádět

---

⁴⁰ Tichý, L., Arnold, R., Svoboda, P., Zemánek, J., Král, R.: Evropské právo, 2. vyd., C.H.Beck, Praha 2004, str. 525, marg.č. 849.

výslechy osob, vstupovat do provozních prostor i soukromých místností, mít přístup ke všem informacím a dokumentům atp.⁴¹

Nařízení je přímo aplikovatelné na území členských států a značně rámcově vymezuje i pravomoci soutěžních úřadů členských států, které jsou oprávněny v řízení o kontrole rozhodovat o porušení kartelového práva, vydávat předběžná opatření, rozhodovat o příslibech závazků a ukládat pokuty nebo jiné sankce podle úpravy v národním právním řádu. Národní kartelové úřady jsou také oprávněny vydávat deklaratorní negativní rozhodnutí o tom, že není důvod k zahájení řízení o porušení evropského soutěžního práva. Klíčová jsou ustanovení o poměru Komise k národním kartelovým úřadům a k národním soudům. Jde zejména o pravidla a podmínky povinné spolupráce Komise s národními institucemi. Většina povinností je ukládána národním orgánům a spočívají především ve vzájemném poskytování podkladů a informací a dále se jedná o rozsáhlé povinnosti v rámci pomoci při šetření prováděném Komisí na území členských států. Komise má vůči národním kartelovým úřadům rovněž informační povinnost a poskytuje úřadům konzultaci ve věcech aplikace komunitárního práva. Soudy členských států jsou povinny zasílat Komisi kopie všech svých písemných rozsudků a Komise poskytuje soudům informace a stanoviska k otázkám aplikace soutěžních pravidel.⁴² Obdobná ustanovení o pravomocích Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže a jeho oprávněních a povinnostech ve vztahu ke Komisi jsou obsažena v § 20a zákona o ochraně hospodářské soutěže. Zákon se stejně jako Nařízení zabývá i konfliktem pravomocí mezi národním úřadem a Komisí.⁴³ Tato ustanovení stanoví absolutní přednost Komise ve věci litispendence, tj. jestliže Komise zahájí řízení o protiprávním jednání, odpadá pravomoc kartelových úřadů členských států, které v takovém případě zastaví řízení jimi zahájené. Pokud orgán pro hospodářskou soutěž členského státu již v nějakém případě jedná, Komise zahájí řízení

---

⁴¹ Podrobněji viz Tichý, L., Arnold, R., Svoboda, P., Zemánek, J., Král, R.: Evropské právo, 2.vyd., C.H.Beck, Praha 2004, str. 525-536, marg.č. 849-875, a Nařízení Rady (ES) č. 1/2003 k provedení soutěžních pravidel stanovených v čl. 81 a 82 Smlouvy o založení Evropského společenství, ÚL L 1/2003, 1-25.

⁴² Viz čl. 11-13 Nařízení Rady (ES) č. 1/2003 k provedení soutěžních pravidel stanovených v čl. 81 a 82 Smlouvy o založení Evropského společenství, ÚL L 1/2003, 1-25.

⁴³ Srovnej čl. 11 odst. 6 a čl. 13 Nařízení Rady (ES) č. 1/2003 k provedení soutěžních pravidel stanovených v čl. 81 a 82 Smlouvy o založení Evropského společenství, ÚL L 1/2003, 1-25, a § 21a odst. 3 a 4 zákona č. 143/2001 Sb., o ochraně hospodářské soutěže.

teprve po konzultaci s tímto vnitrostátním orgánem pro hospodářskou soutěž. Komise může rovněž zamítnout stížnost z důvodu, že se případem zabývá orgán pro hospodářskou soutěž některého členského státu.⁴⁴ V případech litispence mezi jednotlivými národními kartelovými úřady platí zásada přednosti, tj. pokud orgány pro hospodářskou soutěž dvou nebo více členských států obdrží stížnost nebo jednájí z vlastního podnětu podle článků 81 nebo 82 SES proti stejné dohodě, rozhodnutí sdružení nebo stejným jednáním, je skutečnost, že se případem zabývá jeden orgán, pro ostatní orgány dostatečným důvodem k přerušení vlastního řízení nebo k zamítnutí stížnosti. V zákoně o ochraně hospodářské soutěže je tato zásada vyjádřena tak, že pokud Úřad zahájil řízení o porušení článku 81 nebo 82 SES a stejnou věcí se již zabývá nebo se začal zabývat soutěžní úřad jiného členského státu, může Úřad řízení zastavit nebo až do rozhodnutí takového soutěžního úřadu přerušit.⁴⁵ Uplatňuje se zde tedy princip „one stop shop“, tzn. že jednu věc může projednat a rozhodnout pouze jeden orgán.

Nadále se v této práci budu věnovat výhradně aspektům, které se přímo týkají nebo souvisí s právní úpravou dominantního postavení a jeho zneužití v ES a v ČR.

2.2 Obecná právní úprava dominantního postavení a jeho zneužití

2.2.1 Obecná právní úprava dominantního postavení a jeho zneužití v ČR

V právu ES existuje pouze pojem dominantního postavení,⁴⁶ zatímco v dřívější právní úpravě ČR existovaly pojmy dva - monopolní postavení, kterým se označovalo postavení jednoho subjektu na trhu, a dominantní postavení, kdy se jednalo o postavení více subjektů. Pro posouzení existence dominantního postavení na trhu byla stanovena nevyvratitelná domněnka 30% tržního podílu dle

---

⁴⁴ Viz čl. 13 Nařízení Rady (ES) č. 1/2003 k provedení soutěžních pravidel stanovených v čl. 81 a 82 Smlouvy o založení Evropského společenství, ÚL L 1/2003, 1-25.

⁴⁵ Viz § 21a odst. 4 zákona č. 143/2001 Sb., o ochraně hospodářské soutěže.

⁴⁶ V angličtině pojmu dominantní postavení odpovídá termín „dominant position“ a zneužití dominantního postavení „abuse of dominant position“, v němčině pak „marktbeherrschende Stellung“ a „Missbrauch einer marktbeherrschenden Stellung“.

hodnotového objemu dodávek na trh. Postihováno bylo pouze zneužití tohoto postavení na trhu a nikoli jeho nabytí vlastním růstem subjektu. Tato právní úprava vyvolávala v minulosti dva problémy. Jednak šlo o problém terminologie, protože v ES byl pouze pojem dominantní postavení, ale například v právní úpravě USA existoval pouze pojem „monopoly“. Druhým problémem bylo jednokriteriální posuzování existence dominantního postavení dle 30% tržního podílu. Problémy působilo nejen to, že subjekty musely zjišťovat samy svůj podíl na trhu a ten pak notifikovat Úřadu, ale i fakt, že subjekt, který byl ve skutečnosti silný a měl de facto na trhu dominantní postavení, ale měl tržní podíl např. pouze 25%, mohl tohoto postavení využívat a diktovat podmínky na trhu, aniž by byl postihován, a naopak subjekt, který měl např. 35% podíl, ale měl silného konkurenta, který mu byl protiváhou⁴⁷ a zajišťoval de facto fungování soutěže na trhu, mohl přesto být postižen. Ukázalo se, že jednokriteriální posuzování existence dominantního postavení není příliš vhodné, a proto nový zákon přešel na evropské vícekriteriální pojetí, které je zaměřeno na posuzování tržní síly subjektu, kdy tržní podíl jako kritérium zůstal zachován, ale používají se i další kritéria, a zavedl také používání pouze pojmu dominantního postavení, čímž došlo ke sjednocení s právní úpravou ES. I když na rozdíl od dřívější úpravy není v současném zákoně monopol výslovně zmíněn, je třeba dospět k závěru, že se předpisy o dominantním postavení a jeho zneužití vztahují i na tento případ. Tímto zákonem je zákon č. 143/2001 Sb., o ochraně hospodářské soutěže a o změně některých zákonů (dále jen „zákon o ochraně hospodářské soutěže“). Dominantní postavení, zjištění dominantního postavení a zneužití dominantního postavení⁴⁸ je upraveno v § 10 a § 11 tohoto zákona; jako podpůrné právní prameny lze použít rozhodnutí Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže.

---

⁴⁷ Existencí dostatečně silné konkurence, která zajistí fungování hospodářské soutěže, se zabývá teorie tzv. „countervailing powers“.

⁴⁸ Podrobněji k pojmu „zneužití dominantního postavení“, viz podkapitulu 3.4.

2.2.2 Obecná právní úprava dominantního postavení a jeho zneužití v ES

Podle úvodních článků Smlouvy o založení Evropského společenství je funkcí a účelem evropského soutěžního práva mimo jiné zajištění svobodné, poctivé, nenarušené a současně účinné hospodářské soutěže, efektivnosti ekonomických procesů, optimální alokace zdrojů a zajištění ochrany a maximálního uspokojení potřeb spotřebitelů.⁴⁹ Z pramenů sekundárního práva a z judikatury ESD a SPI lze vyvodit hlavní cíle soutěžního práva, které má především zajistit, aby nebyly narušovány zájmy jednotlivých podniků, práva spotřebitelů a veřejný zájem, a které má chránit rovnováhu těchto zájmů a udržovat optimální tržní rovnováhu a strukturu⁵⁰ a zajistit fungování společného trhu, zejména potlačením bariér vedoucích k parcializaci trhu. Z tohoto důvodu je nutno v celém ES zavést jednotné soutěžní podmínky, a to nejen z hlediska národních trhů, ale i z hlediska národního práva jednotlivých států. Ekonomickým přínosem jednotné právní úpravy soutěžního práva je eliminace nadbytečných administrativních nákladů a nákladů obchodních transakcí v důsledku odstranění bariér svobodné hospodářské soutěže. Jednotná právní úprava dominantního postavení a jeho zneužití je součástí soutěžního práva a přispívá k dosažení všech výše uvedených cílů. Obecná úprava dominantního postavení je obsažena v čl. 82 SES, jehož text je ovšem velmi obecný a nestanovuje kritéria pro posouzení existence dominantního postavení, ani se nezabývá tržní silou, a proto je nutné zabývat se rozsáhlou judikaturou ESD.

2.2.3 Čl. 81 a 82 Smlouvy o založení Evropského společenství

Čl. 82 SES zakazuje „zneužívání dominantního postavení na společném trhu nebo jeho podstatné části jedním nebo několika podniky, pokud by to mohlo ovlivnit⁵¹ obchod mezi členskými

⁴⁹ Viz čl. 2, čl. 3 odst. 1 písm. g), t) a čl. 4 odst. 1 a 2 SES.

⁵⁰ Definováno v rozsudku ESD z 21.9.1989, spojené případy 46/87 a 227/88, Hoechst AG v. Commission of the EC.

⁵¹ V českém znění Smlouvy o založení Evropského společenství je použito pojmu „ovlivnit“, ale německý výraz „beeinträchtigen“ (jednat na čí újmu, zkracovat koho) nebo anglický výraz „affect“ (negativně ovlivnit) mi připadá vhodnější vzhledem k tomu, že vyjadřuje skutečnost, že dopad jednání dominantního podniku na obchod mezi členskými státy musí být negativní.

státy“.⁵² Čl. 81 SES zakazuje „veškeré dohody mezi podniky, rozhodnutí sdružení podniků a jednání ve vzájemné shodě, které by mohly ovlivnit obchod mezi členskými státy a jejichž cílem nebo výsledkem je vyloučení, omezení nebo narušení soutěže na společném trhu“.⁵³ I když oba články znějí zčásti podobně, je třeba mít na paměti, že ustanovení čl. 82 nejsou na rozdíl od čl. 81 zaměřena proti koordinaci chování dvou či více podniků, které by takto omezovaly soutěž, ale proti soutěži poškozujícímu chování podniku (popř. podniků v kolektivním dominantním postavení), který je vybaven obzvláštní tržní silou - tedy dominantním postavením. Také je třeba rozlišovat skutkové podstaty dohod zakázaných ustanovením čl. 81 odst. 1 písm. a), b), d) a e) SES od obdobně formulovaných skutkových podstat čl. 82 písm. a) – d) SES, protože v prvním případě jde o to, že účastníci dohody uzavřou smlouvu se zakázaným obsahem, kdežto v druhém případě se jedná o kolektivní dominanci, kdy podnikům jejich spojené síly umožní zneužívající jednání, aniž to bylo účelem nebo záměrem původní dohody. Kolektivní dominance však nevyžaduje, aby se zneužívajícího jednání dopustily všechny takto spojené podniky. Přitom není zakázána samotná existence nebo nabytí dominantního postavení ani využívání dominantního postavení, ale teprve jeho zneužití, a to kvůli nebezpečí, které ze zneužití dominantního postavení plyne pro účastníky trhu a hospodářskou soutěž.⁵⁴ Evropská právní úprava tedy vychází z jiného principu, než je zákaz monopolu per se zakotvený např. v americkém zákonodárství.

Čl. 81 a čl. 82 SES jsou na sobě nezávislé. Z toho důvodu může jednání podniku porušovat najednou čl. 81 i čl. 82, např. když se podniku v dominantním postavení podaří prosadit stanovení svých cen i u konkurentů,⁵⁵ a naopak jednání, které neporušuje čl. 81, může přesto porušovat čl. 82. Zákaz zneužití dominantního postavení má, na rozdíl od kartelového zákazu, absolutní povahu, tj. nejsou z něho možné žádné výjimky. Předmětem tohoto zákazu je zneužívání dominantního postavení bez ohledu, zda se jedná o individuální nebo kolektivní dominanci. Na druhou stranu

---

⁵² Viz čl. 82 SES.

⁵³ Viz čl. 81 SES.

⁵⁴ Viz rozsudek ESD z 13.2.1979, 85/76, Hoffman-La Roche & Co. AG v. Commission of the EC, odst. 123 a 125.

⁵⁵ Viz rozsudek ESD z 11.4.1989, 66/86, Ahmed Saeed Flugreisen and Silver Line Reisebüro GmbH v. Zentrale zur Bekämpfung unlauteren Wettbewerbs e.V., odst. 37.

jednotlivé typy kartelových jednání, které narušují soutěž, jsou zásadně neslučitelné se společným trhem, a proto jsou zakázány, nikoli však absolutně. Zákaz platí jenom za splnění všech předpokladů kartelové skutkové podstaty a za předpokladu určité citelné nebezpečnosti kartelového jednání pro soutěž. Kartelová jednání, která ohrožují obchod mezi členskými státy pouze zanedbatelným způsobem, nespádají pod kartelový zákaz, neboť se na ně vztahuje pravidlo „de minimis“ a taková jednání jsou považována z hlediska dopadů na hospodářskou soutěž za bagatelní.⁵⁶ Zákaz kartelových jednání je také prolomen nařízením o komunitárních blokových výjimkách, tzn. že dohody, které splňují podmínky stanovené těmito blokovými výjimkami přijatými na základě čl. 83 odst. 1 SES k provedení čl. 81 odst. 3 SES příslušnými nařízeními Komise nebo Rady,⁵⁷ jsou z obecného zákazu čl. 81 SES vyňaty. Od účinnosti Nařízení Rady (ES) č. 1/2003 k provedení soutěžních pravidel stanovených v čl. 81 a 82 SES, tj. po 1. květnu 2004, nejsou již další blokové výjimky vydávány.⁵⁸

Česká právní úprava je v tomto ohledu harmonizována s právní úpravou ES. Dohody narušující soutěž jsou upraveny v §§ 3-7 zákona č. 143/2001 Sb., o ochraně hospodářské soutěže, a dominantní postavení a jeho zneužití v § 10 a § 11 téhož zákona. I do naší právní úpravy byly

---

⁵⁶ Podrobněji viz Tichý, L., Arnold, R., Svoboda, P., Zemánek, J., Král, R.: Evropské právo, 2.vyd., C.H.Beck, Praha 2004, str. 543-544, marg.č. 891. Srov. také ustanovení § 6 zákona č. 143/2001 Sb., o ochraně hospodářské soutěže.

⁵⁷ Viz např. Nařízení Komise (ES) č.2790/1999 z 22.12.1999, o použití čl. 81 odst. 3 SES na kategorie vertikálních dohod a jednání ve vzájemné shodě, Nařízení Komise (ES) č.1400/2002 z 31.7.2002, o použití čl. 81 odst. 3 SES na kategorie vertikálních dohod a jednání ve vzájemné shodě v odvětví motorových vozidel, Nařízení Komise (ES) č.2658/2000 z 29.11.2000, o použití čl. 81 odst. 3 SES na kategorie specializačních dohod, Nařízení Komise (ES) č.2659/2000 z 29.11.2000, o použití čl. 81 odst. 3 SES na kategorie dohod o výzkumu a vývoji, Nařízení Komise (ES) č.240/96 z 31.1.1996, o použití čl. 85 odst. 3 SES na určité kategorie dohod o převodu technologií, Nařízení Komise (ES) č.358/2003 z 27.2.2003, o použití čl. 81 odst. 3 SES na některé kategorie dohod, rozhodnutí a jednání ve shodě v oblasti pojišťovnictví, Nařízení Komise (EHS) č.1617/93 z 25.6.1993, o použití čl. 85 odst. 3 SES na určité kategorie dohod, rozhodnutí a jednání ve vzájemné shodě týkajících se společného plánování a koordinace letových řádů, společného poskytování služeb, konzultací o tarifech pravidelné osobní a nákladní dopravy a přidělování volných letištních časů.

⁵⁸ Podrobněji viz Tichý, L., Arnold, R., Svoboda, P., Zemánek, J., Král, R.: Evropské právo, 2.vyd., C.H.Beck, Praha 2004, str. 546-547, marg.č. 894-895.

přežaty blokové výjimky ze zákazu dohod narušujících soutěž,⁵⁹ které však byly k 1.10.2005 zrušeny. V současné době se na případy neobsahující komunitární prvek také použijí evropská nařízení, což vyplývá z ustanovení § 4 zákona č. 143/2001 Sb., o ochraně hospodářské soutěže: „Zákaz podle § 3 odst. 1 se nevztahuje na dohody, které nemohou mít vliv na obchod mezi členskými státy Evropských společenství podle čl. 81 Smlouvy, avšak splňují ostatní podmínky stanovené blokovými výjimkami přijatými na základě čl. 83 odst. 1 Smlouvy k provedení čl. 81 odst. 3 Smlouvy příslušnými nařízeními Komise nebo Rady (dále jen "komunitární blokované výjimky").“

---

⁵⁹ Tyto výjimky upravovaly vyhlášky Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže č. 198/2001 Sb., o povolení obecné výjimky ze zákazu dohod narušujících soutěž podle § 3 odst. 1 zákona č. 143/2001 Sb., o ochraně hospodářské soutěže, pro určité druhy vertikálních dohod, č. 199/2001 Sb., o povolení obecné výjimky ze zákazu dohod narušujících soutěž podle § 3 odst. 1 zákona č. 143/2001 Sb., o ochraně hospodářské soutěže, pro určité druhy dohod o výzkumu a vývoji, č. 200/2001 Sb., o povolení obecné výjimky ze zákazu dohod narušujících soutěž podle § 3 odst. 1 a § 4 odst. 1 zákona č. 143/2001 Sb., o ochraně hospodářské soutěže, pro určité druhy dohod o poskytování technologií, č. 201/2001 Sb., o povolení obecné výjimky ze zákazu dohod narušujících soutěž podle § 3 odst. 1 zákona č. 143/2001 Sb., o ochraně hospodářské soutěže, pro určité druhy dohod o specializaci, č. 202/2001 Sb., o povolení obecné výjimky ze zákazu dohod narušujících soutěž podle § 3 odst. 1 zákona č. 143/2001 Sb., o ochraně hospodářské soutěže, pro určité druhy dohod v oblasti pojišťovnictví, č. 203/2001 Sb., o povolení obecné výjimky ze zákazu dohod narušujících soutěž podle § 3 odst. 1 zákona č. 143/2001 Sb., o ochraně hospodářské soutěže, pro určité druhy dohod týkajících se konzultací o cenách v osobní letecké dopravě a přidělování volného letištního času, č. 204/2001 Sb., o povolení obecné výjimky ze zákazu dohod narušujících soutěž podle § 3 odst. 1 zákona č. 143/2001 Sb., o ochraně hospodářské soutěže, pro určité druhy dohod o distribuci a servisu motorových vozidel, č. 205/2001 Sb., o povolení obecné výjimky ze zákazu dohod narušujících soutěž podle § 3 odst. 1 zákona č. 143/2001 Sb., o ochraně hospodářské soutěže, pro určité druhy dohod v oblasti drážní, silniční a vnitrozemské vodní dopravy.

3. Skutková podstata dominantního postavení

3.1 Srovnání čl. 82 Smlouvy o ES a § 10 a § 11 zákona č. 143/2001 Sb.

Ochrana před zneužitím dominantního postavení je vedle úpravy kartelů druhým pilířem, na kterém spočívá moderní soutěžní právo. Tato ochrana vychází ze zkušeností, že funkčnost a účinnost hospodářské soutěže není ohrožována pouze kartely, ale též zneužíváním hospodářské moci, kterou disponují dominantní, trh ovládající soutěžitelé. Obecné ekonomické poznatky ukazují, že čím silnější jsou jednotlivé podniky ovládající trh, tím slabší je soutěžní intenzita, a čím slabší je soutěž, o to snadněji jsou soutěžitelé v dominantním postavení schopni ovládnout trh a zajistit si nejvýhodnější alokaci a užívání existujících zdrojů. Zároveň se s rostoucí hospodářskou mocí oslabuje motivace podniků v dominantním postavení zvyšovat výkonnost, snižovat náklady, optimalizovat spotřebitelskou nabídku a snižuje se motivace k dalším inovacím. Dominantní postavení oslabující soutěžní iniciativu se dostává do rozporu s hospodářským a technickým pokrokem a škodlivé následky nesou v konečném důsledku spotřebitelé. Zkušenosti také ukazují, že soutěžitel v dominantním postavení tenduje k bránění a posilování své pozice, a to i nekalými prostředky, které soutěž vážně narušují a zkreslují. Účelem právní úpravy proti zneužití dominantního postavení je těmto negativním důsledkům zabránit. Prevencí vzniku dominantního postavení je zákaz kartelů a kontrola koncentrací (fúzí).

Čl. 82 SES zakazuje zneužití dominantního postavení na společném trhu a definuje, v čem může zneužití dominantního postavení zejména spočívat, obsahuje tedy demonstrativní výčet skutkových podstat. Adresáty tohoto zákazu jsou podniky, soukromé nebo veřejné bez ohledu na místo svého sídla, a i když ke zneužití dominantního postavení dojde mimo území ES, dopadá na zneuživatele zákaz podle čl. 82 SES, pokud se toto zneužití projeví na společném trhu. Čl. 82 SES zakazuje zneužívání dominantního postavení „jedním nebo více podniky“, zákaz se tedy vztahuje na individuální i kolektivní zneužití dominantního postavení.

Znění čl. 82 bylo v podstatě převzato i do české právní úpravy a je rozděleno do § 10 a § 11 zákona č.143/2001 Sb., o ochraně hospodářské soutěže. Česká právní úprava je oproti evropské úpravě podrobnější, neboť stanovuje i způsob zjištění a posouzení tržní síly soutěžitele.⁶⁰ Také katalog skutkových podstat zneužití dominantního postavení je v české právní úpravě širší, jelikož do zákona byla převzata i doktrína essential facilities, rozvíjená a aplikovaná evropskou judikaturou.⁶¹ Zákaz zneužívání dominantního postavení je vysloven v § 11 zákona o ochraně hospodářské soutěže a adresáty tohoto zákazu jsou soutěžitelé, přičemž podle ustanovení § 10 může mít dominantní postavení na trhu jeden soutěžitel, pak jde o individuální dominanci, nebo společně více soutěžitelů, kdy se jedná o kolektivní dominanci.

Evropská i česká právní úprava jsou tedy v podstatě shodné pokud jde o vymezení adresátů zákazu, obě úpravy rozlišují individuální a kolektivní dominanci, liší se však v chápání a označení subjektů právní úpravy.⁶²

3.2 Vymezení relevantního trhu

3.2.1 Vymezení relevantního trhu podle práva ES

Relevantní trh je jedním z klíčových pojmů soutěžního práva, jehož základní principy byly stanoveny v rámci komunitární rozhodovací praxe, zejména pak v rozsudcích ESD a byly shrnuty a podrobně vysvětleny na příkladech v Oznámení Komise z r. 1997.⁶³ Komise publikovala toto Oznámení především proto, aby zvýšila předvídatelnost svých analýz trhu a výsledků svých rozhodnutí zejména v souvislosti s posuzováním dominantního postavení podniků na daném trhu.

---

⁶⁰ Viz §10 odst. 2 zákona č. 143/2001 Sb., o ochraně hospodářské soutěže.

⁶¹ Srovnej čl. 82 písm. a)-d) SES a §11 odst. 1 písm. a)-f) zákona č. 143/2001 Sb., o ochraně hospodářské soutěže.

⁶² Viz podkapitoly 2.1.1 Ochrana hospodářské soutěže v ČR, kde je vysvětlen pojem „soutěžitel“, 2.1.2 Ochrana hospodářské soutěže v ES, která se zabývá i vymezením pojmu podnik v právu ES, a podkapitola 2.1.3 Vztah a srovnání právních úprav na ochranu hospodářské soutěže v ČR a ES, v níž je vysvětlen rozdíl mezi pojmy soutěžitel a podnik v právu ES a ČR.

⁶³ Oznámení Komise o definici relevantního trhu pro účely soutěžního práva Společenství z 9.12.1997, ÚL C 372/1992, 5. (Bekanntmachung der Kommission über die Definition des relevanten Marktes im Sinne des Wettbewerbsrechts der Gemeinschaft).

Nejvýznamnějšími judikáty, kde se ESD zabýval otázkou a vymezením relevantního trhu, jsou například případy *United Brands*, *Hoffman-La Roche* nebo *Continental Can*.⁶⁴ Vymezení relevantního trhu má význam nejen v souvislosti se zneužitím dominantního postavení, ale také v souvislosti se schvalováním spojení podniků (fúzí).

Dominantní postavení předpokládá určité prostředí, ve kterém se může uskutečňovat. Tímto prostředím je podle čl. 82 SES společný trh nebo jeho část. Dominance se tedy vztahuje k určitému trhu či jeho části a nutným předpokladem pro posouzení, zda je konkrétní podnik v dominantním postavení a zda je schopen narušit účinnou soutěž a chovat se nezávisle vůči svým konkurentům a spotřebitelům, je vymezení relevantního trhu pro každý jednotlivý případ. Relevantní trh je posuzován ze tří hledisek a rozlišuje se věcně, prostorově a teoreticky i časově relevantní trh. Komise ve svém Oznámení vysvětluje pojmy věcně a místně relevantního trhu. Hledisko času jako jedno z kritérií relevantního trhu je v současnosti považováno za nadbytečné. Zneužitím dominantního postavení mohou být i praktiky, které negativně ovlivní soutěž na jiném trhu, kde sice podnik nemá dominantní postavení, nicméně jde o trh blízký, mezi nímž a trhem relevantním, kde podnik má dominantní postavení, existuje určité propojení (např. podnik s dominantním postavením na trhu výrobku A zároveň vyrábí a prodává na jiném trhu, kde nemá dominantní postavení, výrobek B, který je komplementem výrobku A).⁶⁵

V souvislosti s vymezením relevantního trhu je nutno také zmínit znak „společného trhu nebo jeho podstatné části“ v právní úpravě ES. Relevantní trh musí, aby byla naplněna skutková podstata čl. 82 SES, zahrnovat „společný trh nebo jeho podstatnou část.“⁶⁶ Podle výkladové praxe Komise je podstatnou částí společného trhu vždy státní území členského státu EU.⁶⁷ Za podstatnou část společného trhu je považováno i území s dostatečným ekonomickým významem. Pro určení

---

⁶⁴ Rozsudek ESD z 14.2.1978, 27/76, *United Brands Company and United Brands Continental BV v. Commission of the EC (Chiquita Bananas)*, rozsudek ESD z 13.2.1979, 85/76, *Hoffman-La Roche & Co. AG v. Commission of the EC*, rozsudek ESD z 21.2.1973, 6/72, *Europemballage Corporation and Continental Can Company Inc. v. Commission of the EC*.

⁶⁵ Jedná se o tzv. „spojité trhy“ či anglicky „adjacent markets“, jejichž definice je obsažena např. v rozsudku ESD z 6.4.1995, C-310/93 P, *BPB Industries plc and British Gypsum Ltd v. Commission of the EC*.

⁶⁶ Viz čl. 82 SES.

⁶⁷ Viz rozhodnutí Komise z 19.4.1977, *AGB Oil Companies*, ÚL L 117 - 9/05/1977, 1, II. část, odst. A.

dostatečného ekonomického významu jsou důležité zejména struktura a rozsah výroby a spotřeby příslušného výrobku, ale i zvyklosti a ekonomické možnosti prodávajících a kupujících.⁶⁸ Také větší územní části jednotlivých členských států již byly považovány za „podstatnou část“ společného trhu (např. území jižního Německa bylo shledáno dostatečně podstatným, pokud šlo o trh s cukrem).⁶⁹ Důležité je, že kromě prostorové komponenty zahrnuje pojem „podstatné části společného trhu“ i komponentu ekonomickou, což bylo zdůrazněno v různých rozhodnutích Komise, ve kterých byly za podstatnou část společného trhu považovány důležité námořní přístavy a letiště,⁷⁰ právě kvůli jejich ekonomickému významu.⁷¹

Obecně lze říci, že prvním krokem Komise či ESD při rozhodování, zda podnik zneužil své dominantní postavení, je vymezení relevantního trhu a zjištění skutečnosti, zda na tomto trhu je podnik v dominantním postavení.

3.2.2 Vymezení relevantního trhu podle práva ČR a metodika COMP

Zneužití dominantního postavení posuzuje v ČR Úřad pro ochranu hospodářské soutěže (dále jen „Úřad“) a prvním krokem je stejně jako v rozhodnutích orgánů ES vymezení relevantního trhu. „Vymezení relevantního trhu je předpokladem pro určení, zda se soutěžitel nachází v monopolním či dominantním postavení.“⁷² Zobecněné základní principy pro hodnocení relevantního trhu jsou obsaženy v § 2 odst. 2 zákona č. 143/2001 Sb., o ochraně hospodářské soutěže. I když je pojem relevantního trhu jedním z ústředních pojmů soutěžního práva, je vymezen pouze v tomto ustanovení. V ostatních ustanoveních zákona již tento pojem použit není a příslušná ustanovení neobsahují ani odkaz na jeho definici v § 2 odst. 2 zákona.⁷³ Existenci dominantního postavení

⁶⁸ Viz rozsudek ESD z 16.12.1975, 40-48, 50, 54-56, 111, 113 a 114/73, Coöperatieve Vereniging „Suiker Unie“ UA a další v. Commission of the EC, odst. 371-372.

⁶⁹ Viz rozsudek ESD z 16.12.1975, 40-48, 50, 54-56, 111, 113 a 114/73 Coöperatieve Vereniging „Suiker Unie“ UA a další v. Commission of the EC, odst. 445-448.

⁷⁰ Přístavy a letiště jsou považovány za tzv. „essential facilities“, nebo-li zařízení nezbytná pro podnikání soutěžitelů.

⁷¹ Viz např. rozhodnutí Komise z 26.2.1992, British Midland v. Aer Lingus, ÚL L 96 - 10/04/1992, 34, odst.17; rozhodnutí Komise z 21.12.1993, Sea Containers v. Stena Sealink, ÚL L 15 - 18/01/1994, 8, odst. 12-13.

⁷² Rozhodnutí Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže z 19.4.1999, č.j. S 11/99-720/99-210, Pražská energetika, a.s.

⁷³ Viz také podkapitola 3.3.1 Definice dominantního postavení.

soutěžitele a jeho případné zneužití posuzuje Úřad podle několika kritérií, mezi něž patří např. tržní podíl nebo hospodářská a finanční síla soutěžitelů, zkoumá tedy především tržní sílu jednotlivých soutěžitelů.⁷⁴ Tato kritéria je nutno zkoumat z hlediska věcně, geograficky a příp. časově relevantního trhu, který také Úřad ve svých rozhodnutích vymezuje zpravidla na prvním místě.

Ačkoliv je český trh nepoměrně menší než evropský společný trh, je vymezení relevantního trhu záležitostí velmi komplikovanou i v našich podmínkách. Úřad se při zjišťování relevantního trhu často orientuje podle rozhodovací činnosti Komise, SPI a ESD. I když může být vymezení relevantního trhu určitého výrobku v těchto rozhodnutích pro Úřad určitou inspirací, je třeba vzít v úvahu, že se vztahuje vždy k individuálnímu případu, k určité technologické úrovni a k dimenzím překračujícím národní trh a nemusí být tedy vhodné pro případ posuzovaný Úřadem. Vhodnější pro aplikaci na konkrétní skutkový stav jsou v tomto ohledu zobecněné základní principy pro vymezení relevantního trhu uvedené v Oznámení Komise, resp. v § 2 odst. 2 zákona o ochraně hospodářské soutěže.

Při posuzování koncentrací (fúzí), dominancí i kartelů může Úřad využít i tzv. „metodiku COMP“. Metodika COMP slouží pro určení stupně koncentrovanosti trhu a Úřadu slouží zejména při rozhodování o povolení spojení soutěžitelů. Skládá se z pěti kritériálních veličin, z nichž je každá ohodnocena maximálně pěti body. Silně koncentrovaný trh je ohodnocen malým počtem bodů a nekoncentrovaný naopak velkým počtem. Těmito pěti kritériálními veličinami jsou:

- a) Herfindahl-Hirschmanův index (HHI) určující stupeň koncentrace (monopolizace) trhu,
- b) reziduální složka relevantního trhu představující tu část trhu, která je dokonale konkurenční,
- c) fondová náročnost při vstupu na relevantní trh, jež je posuzována jako bariéra přístupu na daný trh a jako jeden z faktorů vedoucích ke vzniku monopolu,
- d) inovační dynamika jako bariéra pro vstup na relevantní trh,
- e) výskyt vertikální integrace jako překážka vstupu na relevantní trh.

---

⁷⁴ Viz § 10 odst. 2 zákona č. 143/2001 Sb., o ochraně hospodářské soutěže.

Metodika COMP slouží především ke zjištění míry koncentrace trhu. Je-li trh vysoce koncentrovaný, je více pravděpodobné, že Úřad nepovolí spojení soutěžitelů. Ovšem znalost míry koncentrace trhu může sloužit Úřadu i jako podklad pro posouzení existence dominantního postavení, neboť ve všech kritériálních veličinách této metodiky se vychází z určitého relevantního trhu a čím více bude daný relevantní trh koncentrovanější, tím větší je pravděpodobnost, že se na něm nachází dominantní soutěžitel, který může své postavení potencionálně zneužít.

V následujících podkapitolách se věnuji vymezení relevantního trhu z hlediska věcného (výrobního), prostorového (teritoriálního) a časového.

3.2.3 Věcné vymezení relevantního trhu

Při definování a vymezení věcně relevantního trhu zkoumá Komise, SPI i ESD, zda má daný produkt substituty z pohledu odběratelů či spotřebitelů, tedy zda na daném trhu existují shodné, podobné nebo zaměnitelné výrobky vzhledem ke spotřebě.⁷⁵ „Věcně relevantní výrobní trh zahrnuje veškeré výrobky a/nebo služby, které jsou spotřebiteli na daném geografickém území považovány z hlediska vlastností, cen a předpokládaného účelu použití za zaměnitelné nebo substituovatelné.“⁷⁶ Rozhodné kritérium při určení věcně relevantního trhu představuje kategorie zaměnitelnosti zboží či služeb, přičemž zaměnitelnost je vymežována vždy vzhledem k druhé straně trhu, tj. ohledně širší nabídky rozhoduje poptávková strana trhu a ohledně trhu poptávky rozhoduje nabídková strana. Zda je určitý výrobek nahraditelný či zaměnitelný s jiným výrobkem, lze zjistit pouze na základě reakce obchodních partnerů (dodavatelů a odběratelů) a spotřebitelů, která je zjišťována s přihlédnutím ke konkrétním okolnostem případu.⁷⁷ Měřítkem zaměnitelnosti je

---

⁷⁵ Úplná zaměnitelnost výrobků ovšem není vyžadována. Viz rozsudek ESD z 13.2.1979, 85/76, Hoffman-La Roche & Co. AG v. Commission of the EC, odst. 28.

⁷⁶ Viz Oznámení Komise o definici relevantního trhu pro účely soutěžního práva Společenství, odst. 7.

⁷⁷ Tichý, L., Arnold, R., Svoboda, P., Zemánek, J., Král, R.: Evropské právo, 2.vyd., C.H.Beck, Praha 2004, str. 553, marg.č. 904.

vedle cen,⁷⁸ kvality a technických vlastností výrobků⁷⁹ také křížová (cenová) elasticita poptávky.⁸⁰ Pokud spotřebitelé při mírném (5-10%) ale trvalém zvýšení cen přejdou na jiný výrobek, tak se předpokládá, že tento jiný výrobek patří k věcně relevantnímu trhu. Pokud však spotřebitelé reagují na zvýšení ceny pomalu a pozvolna, lze mluvit o rozdílných výrobových trzích.

Z praxe orgánů ES plyne, že jak ESD, tak Komise inklinují k relativně úzkému vymezení trhu, což jim umožňuje dospět k relativně přehledným tržním vztahům. Např. v případě United Brands ESD zkoumal zaměnitelnost (substituovatelnost) banánů a jiného čerstvého ovoce, jako jsou vinné hrozny, broskve a jablka, a došel k výsledku, že mezi těmito produkty existuje pouze nízký stupeň zaměnitelnosti, neboť „jedině banány jsou vhodné, aby uspokojovaly stálou potřebu významné skupiny obyvatelstva skládající se z dětí, starých lidí a nemocných, a to vzhledem ke své chuti, vzhledu, měkké konzistenci, stálé kvalitě a vzhledem k tomu, že nemají zrníčka a že s nimi lze jednoduše zacházet.“⁸¹ Banány tedy podle názoru ESD tvoří samostatný trh a nikoli společný trh s jiným čerstvým ovocem, protože spotřebitelé banánů, tak jak byli definováni v rozsudku (dětí, kojenci, nemocní a staří lidé), ani při změně ceny banánů nepřecházejí na jiné ovoce a poptávka po banánech je proto neflexibilní.

Vedle možnosti substituce výrobků na straně poptávky se při zjišťování relevantního trhu zkoumá i možnost substituce na straně nabídky, tj. jak snadno a v jak krátké době mohou potencionální soutěžitelé na trhu přeměnit svoji výrobu na daný výrobek.⁸² Pokud mohou ostatní soutěžitelé svoji výrobu přeměnit se zanedbatelně nízkými náklady a v krátké době, tak jsou jejich doposud vyrobené výrobky zahrnuty do věcně relevantního trhu a domněnka existence dominantního postavení na tomto trhu bude snáze vyvratitelná.

---

⁷⁸ Viz rozsudek ESD z 21.4.1984, 86/82, Hasselblad (GB) Limited v. Commission of the EC, odst. 21; rozhodnutí Komise z 16.12.1991, Yves Saint Laurent Parfumes, ÚL L 12 - 18/01/1992, 24.

⁷⁹ Viz rozhodnutí Komise, Kugellager, ÚL L 343/19, 22; rozsudek ESD z 21.2.1973, 6/72, Europemballage Corporation and Continental Can Company Inc. v. Commission of the EC, odst. 33.

⁸⁰ Viz rozsudek ESD z 14.2.1978, 27/76, United Brands Company and United Brands Continental BV v. Commission of the EC, odst. 22 a 33.

⁸¹ Viz rozsudek ESD z 14.2.1978, 27/76, United Brands Company and United Brands Continental BV v. Commission of the EC, odst. 22 a 33.

⁸² Viz rozhodnutí Komise z 26.2.1992, British Midland v. Aer Lingus, ÚL L 96 - 10/04/1992, 34, odst. 14; Oznámení Komise o definici relevantního trhu pro účely soutěžního práva Společenství, odst. 20 a násl.

Obdobným způsobem postupuje při zkoumání věcně relevantního trhu i Úřad pro ochranu hospodářské soutěže. Definice relevantního trhu uvedená v § 2 odst. 2 zákona o ochraně hospodářské soutěže je vlastně výtahem ze základního vymezení relevantního trhu uvedeného v Oznámení Komise. Podle tohoto ustanovení je relevantním trhem trh zboží, které je z hlediska jeho charakteristiky, ceny a zamýšleného použití shodné, porovnatelné nebo vzájemně zastupitelné, a to na území, na němž jsou soutěžní podmínky dostatečně homogenní a zřetelně odlišitelné od sousedících území. Toto vymezení je základem pro hodnocení soutěžní situace na daném trhu, tj. nakolik jsou soutěžitelé vystaveni soutěžním tlakům a nakolik jsou jejich konkurenti schopni ovlivnit jejich chování a zabránit jim, aby se chovali nezávisle na jiných soutěžitelích nebo spotřebitelích. Vymezení relevantního trhu je jedním z analytických nástrojů pro zjišťování tržní síly a dominance na trhu, protože jen tehdy není-li na daném trhu nabízen jiný vhodný zaměnitelný výrobek nebo služba, lze hovořit o dominantním postavení. Úřad tedy zkoumá daný výrobek z toho hlediska, jakému účelu slouží, jakou konkrétní potřebu uspokojuje a zda jiné výrobky téhož druhu jsou pro spotřebitele rovnocenně použitelné. Výrobky, které jsou zaměnitelné jen částečně, součástí relevantního trhu netvoří. Zkoumá se také, jak spotřebitelé reagují na změnu ceny daného výrobku či služby o 5%. Pokud spotřebitelé přesunou svou spotřebu z jednoho výrobku na druhý, což značí, že jejich poptávka je flexibilní, jedná se o společný trh dvou výrobků. Pokud je poptávka neflexibilní a spotřebitelé tedy na cenové změny reagují jen pomalu, je věcně relevantní trh pro posouzení dominantního postavení tvořen jedním výrobkem. Úřad např. v případě ČSAD ÚAN Praha Florenc věcně vymezil relevantní trh jako trh služeb spojených s provozováním autobusového nádraží⁸³ a v případě Peugeot Česká republika s.r.o., kdy se zabýval otázkou, zda náhradní díly pro jednotlivé značky vozů jsou mezi sebou zaměnitelné, dospěl k názoru, že náhradní díly pro různé značky vozů jsou od sebe natolik odlišné z technického hlediska i z

---

⁸³ Viz rozhodnutí Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže z 21.1.2000, č.j. R 14/99, ČSAD ÚAN Praha Florenc a.s.

hlediska jejich použití, že je nelze navzájem zaměnit, a proto trh po věcné stránce vymežil jako trh originálních náhradních dílů vozů značky Peugeot.⁸⁴

3.2.4 Prostorové (teritoriální) vymezení relevantního trhu

Pro určení relevantního trhu je neodmyslitelné jeho geografické vymezení, protože potřeby, které má daný výrobek či služba uspokojovat, se mohou stát od státu nebo oblast od oblasti lišit. Při vymezení prostorově relevantního trhu jde o určení těch podniků vystupujících na věcně relevantním trhu, které mohou být i z prostorového hlediska považovány za alternativy pro odběratele popř. za konkurenty možného dominantního podniku na daném trhu, tj. které podniky podle svého odbytiště vlastně soutěží. Podstatou je vymezení území, na kterém jsou zaměnitelné výrobky nebo služby za srovnatelných podmínek poptávány a nabízeny. V takto vymezeném území se posuzuje hospodářská síla údajného dominantního podniku. Vymezit relevantní trh z teritoriálního hlediska je však často obtížné, neboť na společném trhu se vzájemně stýká, propojuje a směšuje značné množství jednotlivých trhů, a proto je často možné pouze hrubé vymezení prostorového trhu. Komise a ESD definují prostorově relevantní trh jako „území, na kterém zúčastněné podniky nabízejí příslušné výrobky nebo služby, na kterém jsou soutěžní podmínky dostatečně homogenní a které se odlišuje od sousedních území znatelně rozdílnými soutěžními podmínkami.“⁸⁵

Na zjištění homogenních soutěžních podmínek má vliv mnoho faktorů, mimo jiné struktura nabídky a poptávky na daném trhu, existence zábran v přístupu na trh, ale i zvyklosti spotřebitelů. Aby bylo možné vymezit prostorově relevantní trh, je zkoumána řada podmínek na straně poptávky (např.: význam národních a regionálních preferencí odběratelů, současné chování kupujících a diferencovanost výrobků a značek atd.) za účelem zjištění, zda podniky na různých prodejních

---

⁸⁴ Viz rozhodnutí Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže z 25.10.1999, č.j. S 88/99-230, Peugeot Česká republika s.r.o.

⁸⁵ Viz Oznámení Komise o definici relevantního trhu pro účely soutěžního práva Společenství, odst. 8. Tuto definici použil i Úřad pro ochranu hospodářské soutěže v rozhodnutí z 19.4.1999, č.j. S 11/99-720/99-210, Pražská energetika, a.s.

místech skutečně představují alternativní dodavatelský zdroj pro spotřebitele. I zde je teoretický koncept, stejně jako u věcného vymezení relevantního trhu, založen také na možnosti substituce v důsledku změn relativních cen, tj. je zjišťováno, zda odběratelé či spotřebitelé přeorientují svoji poptávku po určitém výrobku nebo službě v krátké době a s malými náklady na podnik prodávající na jiném místě.⁸⁶ Na druhé straně jsou zkoumány i nabídkové faktory, tj. zjišťuje se, zda pro potencionální konkurenty existují překážky dosažení odbytu za konkurenceschopných podmínek v rámci celkového prostorově vymezeného trhu. Komise mezi tyto nabídkové faktory řadí např.: nutnost soutěžitele být přítomen na daném území, aby zde mohl prodávat, přístupnost odbytových cest, náklady na vybudování odbytové sítě, cenové předpisy, technické normy, monopoly a úřední povolení atd.⁸⁷ Zvláštní pozornost je při vymezení prostorově relevantního trhu věnována také dopravním nákladům, jejichž výše vzhledem k relativní cenové hladině podstatně ovlivňuje obchod mezi jednotlivými prostorovými územími.⁸⁸

Obdobným způsobem postupuje při posuzování prostorově relevantního trhu i Úřad pro ochranu hospodářské soutěže. Bude také zkoumat, zda soutěžitelé, kteří jsou konkurenty na věcně relevantním trhu, jsou i soutěžiteli a zároveň alternativou pro spotřebitele na místně relevantním trhu. V případě normálního spotřebního zboží nebude např. prodejce v Praze geografickým konkurentem prodejce v Brně a spotřebitelé z Prahy pravděpodobně nepojedou nakoupit do Brna, jestliže dojde k růstu cen u pražských prodejců. Jiná situace může nastat, pokud půjde o luxusní zboží, u kterého se vyplatí jeho dovoz ze vzdálenějšího města, kde je prodáváno levněji. Obecně platí, že při růstu ceny (většinou je brán v potaz nárůst o 5%) se prostorově relevantní trh rozšiřuje o to území, ze kterého se ještě vyplatí dané výrobky dovážet.

Z geografického hlediska je možno relevantní trh rozlišit na trh místní, celostátní, evropský (trh ES) a světový. Dřívější právní úprava v ČR výslovně rozlišovala trh celostátní a trh místní,⁸⁹ podle

---

⁸⁶ Viz Oznámení Komise o definici relevantního trhu pro účely soutěžního práva Společenství, odst. 29.

⁸⁷ Viz Oznámení Komise o definici relevantního trhu pro účely soutěžního práva Společenství, odst. 30.

⁸⁸ Viz Oznámení Komise o definici relevantního trhu pro účely soutěžního práva Společenství, odst. 31.

⁸⁹ Viz odůvodnění rozhodnutí Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže z 21.1.2000, č.j. R 14/99, ČSAD ÚAN Praha Florenc a.s.

současné právní úpravy však toto rozlišování již není kritériem pro určení prostorově relevantního trhu a tímto trhem je vždy takové území, na němž jsou soutěžní podmínky týkající se předmětného výrobku dostatečně homogenní a zároveň zřetelně odlišitelné od jiných území, a to bez ohledu na jakékoli místní hranice. Podle těchto hledisek Úřad vymezil v případě Benzina a Schöller relevantní trh z geografického hlediska jako trh celostátní, neboť „nabídka a poptávka na uvedeném trhu probíhá na celém území ČR za vcelku homogenních podmínek a účastník řízení rovněž působí na celostátním trhu.“⁹⁰ Naopak v případě ČSAD ÚAN Praha Florenc vymezil Úřad prostorově relevantní trh jako území hlavního města Prahy, protože „alternativou ke službám, které poskytuje účastník mohou být pouze autobusová nádraží na tomto území.“⁹¹ V dalším svém rozhodnutí definoval Úřad prostorově relevantní trh ještě úžeji - „jako trh městské části Praha - Letňany a okolí, který je vymezen územím, jež lze projet za cca 20 minut osobním autem.“⁹² Naopak Komise ve svém v současné době zřejmě nejdiskutovanějším rozhodnutí v případě Microsoft⁹³ dospěla k názoru, že výrobkově relevantní trhy s operačními systémy pro osobní počítače, operačními systémy pro servery pracovních skupin a s mediálními přehrávači⁹⁴ jsou z prostorového hlediska celosvětové.

3.2.5 Časové vymezení relevantního trhu

Názory na nutnost vymezovat relevantní trh též z časového hlediska se v literatuře rozcházejí. V české právní úpravě bylo zprvu hledisko času konstruováno jako jedno z kritérií a relevantní trh byl zkoumán jen u těch soutěžitelů, kteří se svými dodávkami pravidelně účastnili po dobu nejméně jednoho roku hospodářské soutěže na daném trhu, tzn. bylo zjišťováno, zda se soutěžitelé, kteří

---

⁹⁰ Viz rozhodnutí Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže z 23.6.1999, č.j. S 47/94/99-220, Benzina, a.s. a Schöller, zmrzlina a mražené výrobky s.r.o.

⁹¹ Viz odůvodnění rozhodnutí Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže z 21.1.2000, č.j. R 14/99, ČSAD ÚAN Praha Florenc a.s.

⁹² Viz rozhodnutí Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže z 16.6.1999, S 7/99-240, Tesco Stores ČR, a.s. a Carrefour Česká republika, s.r.o.

⁹³ Viz rozhodnutí Komise z 24.3.2004, Microsoft, COMP/C-3/37.792.

⁹⁴ Komise ve svém rozhodnutí v případě Microsoft identifikovala tři výrobkově relevantní trhy: „the client PC operating system market“, „the work group server operating system market“ a „the streaming media players market“.

jsou konkurenty na daném věcně a místně vymezeném relevantním trhu, mohou setkat na tomto trhu i ve stejném časovém období. Za stejné období je v teorii považován většinou jeden kalendářní rok, ale není vyloučena možnost toto období zkrátit nebo prodloužit. U sezónní výroby, např. u prodeje kaprů, by byl časově relevantní trh posuzován z hlediska kratšího období, zatímco např. u výrobců výtahů pro mrakodrapy by se jednalo o období delší.

Komise ES ve svém Oznámení o definici relevantního trhu pro účely soutěžního práva Společenství, jak bylo uvedeno výše, definuje velmi obsáhle pojmy věcně a místně relevantního trhu, ale definici časově relevantního trhu neuvádí. Úřad pro ochranu hospodářské soutěže vzhledem k dřívější právní úpravě v některých svých rozhodnutích relevantní trh vymezoval, i když jen stručně, i z hlediska časového. V jednom ze svých rozhodnutí Úřad uvádí, že „relevantní trh se z hlediska času zkoumá pouze v případě, když v konkrétním okamžiku nebo období jsou soutěžní podmínky výrazně jiné než v období ostatních.“⁹⁵ V případě Benzina a Schöller⁹⁶ a v případě Peugeot Česká republika s.r.o.⁹⁷ vymezil Úřad relevantní trh z hlediska času jako trh trvalý, charakterizovaný pravidelně se opakujícími dodávkami uvedeného zboží.

Časové hledisko jako kritérium pro zjišťování a hodnocení trhu výrobku bylo ze současného zákona o ochraně hospodářské soutěže vypuštěno, protože se ukázalo jako nadbytečné. Z povahy věci vyplývá, že určení relevantního trhu se vztahuje ke zjišťování přítomnosti a postavení určitých soutěžitelů a jejich produktů na trhu, a nemůže se tedy týkat příležitostných dodávek nebo jen občasného působení na daném trhu, nebo subjektů, které nevykonávají relativně trvalou hospodářskou činnost.⁹⁸ Faktor času ovšem může hrát určitou úlohu zejména tehdy, jestliže postavení podniku, resp. soutěžitele podléhá výrazným změnám, protože dominantní postavení

---

⁹⁵ Viz rozhodnutí Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže z 19.4.1999, č.j. S 11/99-720/99-210, Pražská energetika, a.s.

⁹⁶ Viz rozhodnutí Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže z 23.6.1999, č.j. S 47/94/99-220, Benzina, a.s. a Schöller, zmrzlina a mražené výrobky s.r.o.

⁹⁷ Viz rozhodnutí Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže z 25.10.1999, č.j. S 88/99-230, Peugeot Česká republika s.r.o.

⁹⁸ Munková, J.: Zákon o ochraně hospodářské soutěže (komentář), 1.vyd., C.H.Beck, Praha 2003, str. 55-56, marg.č. 126.

musí existovat během určitého okamžiku. Příkladem proměnlivých situací na trhu jsou dočasné případy nedostatku, sezónní výkyvy nabídky a poptávky, časově určené pořádání veletrhů aj.⁹⁹

Časové vymezení relevantního trhu tedy není pro posouzení existence dominantního postavení tak důležité jako vymezení věcné a geografické a ve většině případů hraje faktor času pouze omezenou roli. Jde spíše o záležitost logickou a o zjištění skutečnosti, že na daném trhu v daném období buď existovala dostatečná konkurence, která vyloučila možnost nabytí dominantního postavení, anebo že soutěžitel nebyl v daném období vystaven soutěži podstatné či vůbec žádné a je tedy v dominantním resp. monopolním postavení.

3.2.6 Teorie hospodářské soutěže

Teorie hospodářské soutěže jsou zvláštním případem ekonomických teorií. Ústředním problémem těchto teorií ve vztahu k právu je stanovit, kdy a jak má či nemá kartelový úřad, popř. jiné státní orgány zasahovat do samovolně se tvořících tržních vztahů. Ukazuje se totiž, že samoregulační schopnosti hospodářské soutěže mají své meze a tržní mechanismus má funkčně slabá místa (monopoly, kartely, fúze, protisoutěžní praktiky, nedostatek zdrojů atd.) a plně liberalizovaný přirozený vývoj vede k postupné deformaci soutěže a porušení rovnováhy na trhu. Právo by tedy mělo stanovit pravidla zásahů státu, které by soutěž udržovaly v potřebných mezích a vedly k optimalizaci tržních procesů, a to buď přímo v zákoně, nebo při jeho výkladu v rozhodovací praxi kartelových úřadů a soudů.¹⁰⁰

Důvodem pro alespoň stručné vysvětlení těchto teorií, je skutečnost, že se všechny zabývají trhem a soutěží na trhu. Teorií je celá řada a není nutné se všemi zabývat podrobně.¹⁰¹ Na jednom konci vějíře těchto teorií je teorie dokonalé soutěže, druhým extrémem je pak teorie čistého

---

⁹⁹ Tichý, L., Arnold, R., Svoboda, P., Zemánek, J., Král, R.: Evropské právo, 2.vyd., C.H.Beck, Praha 2004, str. 554, marg.č. 906.

¹⁰⁰ Boháček, M.: Právo hospodářské soutěže, IV. část učebnice Dědič - Švarc a kol. „Učebnice práva pro ekonomy“, Prospektrum, Praha 1994, str. 513-514.

¹⁰¹ Podrobně viz Boháček, M.: Právo hospodářské soutěže, IV. část učebnice Dědič - Švarc a kol. „Učebnice práva pro ekonomy“, Prospektrum, Praha 1994.

monopolu. Mezi tyto dvě teorie lze zařadit neoklasickou teorii svobodné soutěže, funkční teorii soutěže, teorii protiváhy,¹⁰² teorii účinné soutěže, teorii rakouské školy, ekonomickou teorii práva¹⁰³ a teorii trhu schopného soutěže, které se navzájem liší rozdílnými předpoklady vymezení trhu, počtem subjektů na trhu a rolí státních orgánů a kartelových úřadů při regulaci tržních vztahů.

Blíže bych se zmínil pouze o teorii trhu schopného soutěže,¹⁰⁴ která poskytuje pohled na monopoly a dominantní podniky na trhu, který je odlišný od obecného vnímání monopolů a dominantních podniků jako jevu, jenž není žádoucí a ohrožuje svobodnou soutěž, a proto musí být sledován a popř. i postihován kartelovými úřady či státními orgány. Trh schopný soutěže je podle této teorie charakterizován snadným přístupem na trh pro nové podnikatele, „levným“ odchodem z trhu a stejnými podmínkami pro současné i nově vstoupivší účastníky soutěže (dosavadní účastníci je neodrazují hrozbou snížení cen). Takový trh má pak stejná pozitiva jako dokonalá soutěž, i když je organizován monopolně nebo oligopolně, a má i výhody vyplývající z koncentrace ekonomiky. Monopolní i oligopolní podniky na tomto trhu jsou označovány jako „beránci ve vlčím rouše“, protože se na daném území chovají velice soutěžně, ale jenom z toho důvodu, že se obávají vstupu konkurence, s kterou počítají jako s prostorovou a časovou alternativou v důsledku neexistence bariér vstupu na trh. Pokud se však skutečně jedná o trh schopný soutěže, nemá státní orgán podle této teorie zasahovat a ani postihovat zdánlivé deformace, jako je cenová diskriminace, fúze a silná vertikální i horizontální koncentrace. Naopak, státní orgány se mají snažit podporovat vytvoření „soutěže-schopného trhu“ i tam, kde tomu tak dosud není. Tato teorie vyžaduje aktivní soutěžní politiku celé vlády a nikoli jen kartelového úřadu, který zpracovává analýzy trhu a podává doporučení vládě a „klasicky“ zasahuje tam, kde není trh schopný soutěže dosud vytvořen a soutěž není možno v dohledné době napravit jinými nástroji.¹⁰⁵

Oblast hospodářské soutěže je jednou z oblastí, kde dochází k úzkému spojení ekonomiky a

---

¹⁰² Tato teorie je také zmíněna v podkapitole 2.2.1 Obecná právní úprava dominantního postavení a jeho zneužití v ČR.

¹⁰³ Tato teorie je označována též jako Chicagská teorie přežití.

¹⁰⁴ Jinak také teorie „Contestable markets“.

¹⁰⁵ Boháček, M.: Právo hospodářské soutěže, IV. část učebnice Dědič - Švarc a kol. „Učebnice práva pro ekonomy“, Prospektrum, Praha 1994, str. 516-517.

práva. Právo vytváří rámec pro soutěžní politiku a je jedním z faktorů ekonomických modelů v této oblasti. Naopak ekonomické analýzy jsou mnohdy podkladem pro rozhodování kartelových úřadů i jiných státních orgánů o zásazích do soutěže.¹⁰⁶ Celkem je však možno konstatovat, že výsledky ekonomických teorií se v konkrétních případech rozhodování kartelových úřadů uplatňují dosud jen omezeně. Příčinou může být i to, že platná právní úprava posuzuje situace na trhu odlišně, než je tomu v jednotlivých teoriích hospodářské soutěže. Jestliže právní úprava zakazuje zneužití dominantního postavení, tak kartelový úřad postihne cenovou diskriminaci, i když se bude jednat o „trh schopný soutěže“. Navíc pro soudní spory (mezi soutěžitelem, vůči němuž kartelový úřad uplatnil zásah, a kartelovým úřadem) je potřeba předložit jasný důkazní materiál a ekonomické teorie jsou pro tyto účely někdy až příliš obecné a nepraktické.

3.3 Pojem a definice dominantního postavení v ES a ČR

3.3.1 Definice dominantního postavení

Dominantní postavení je ústřední pojem kartelového práva, nicméně obsah tohoto pojmu není definován ve Smlouvě o založení Evropského společenství, ale v řadě rozhodnutí ESD. K definici, která se stala určitým standardem a byla pak použita v mnoha dalších rozhodnutích jak Komise, tak Soudu, se ESD dopracoval v rozsudku ve věci *United Brands (27/67)*, kde je dominantní postavení ve smyslu čl. 82 SES chápáno jako „pozice ekonomické síly podniku, která mu umožňuje zabránit udržení účinné soutěže na relevantním trhu tím, že mu poskytuje možnost chovat se v podstatné míře nezávisle na svých konkurentech, zákaznících a v konečném důsledku i na spotřebitelích.“¹⁰⁷ Tato definice obsahuje dva aspekty „nezávislosti“ dominantního podniku: na jedné straně je to možnost podniku zabránit efektivní soutěži na relevantním trhu a na druhé straně je to jeho schopnost chovat se na tomto trhu sám nezávisle. Účinná soutěž může být potlačena, jestliže se

---

¹⁰⁶ Boháček, M.: Právo hospodářské soutěže, IV.část učebnice Dědič - Švarc a kol. „Učebnice práva pro ekonomy“, Prospektrum, Praha 1994, str. 517.

¹⁰⁷ Viz rozsudek ESD z 14.2.1978, 27/76, *United Brands Company and United Brands Continental BV v. Commission of the EC*; srov. rozsudek ESD z 13.2.1979, 85/76, *Hoffman-La Roche & Co. AG v. Commission of the EC*, odst. 3.

jednomu podniku podaří své konkurenty vytlačit z trhu nebo je nadměru omezovat. Dominantní postavení může na trhu existovat jak na straně nabídky, tak na straně poptávky, a může ho zaujímat jediný podnik (individuální dominantní postavení) anebo více podniků (kolektivní dominantní postavení). Dominance je v evropském pojetí chápána jako multikriteriální, tj. posuzuje se nejen formální, ale i skutečné postavení podniku.

Podle české právní úpravy má dominantní postavení na trhu soutěžitel nebo společně více soutěžitelů, kterým jejich tržní síla umožňuje chovat se ve značné míře nezávisle na jiných soutěžitelích nebo spotřebitelích.¹⁰⁸ Ze znění zákona o ochraně hospodářské soutěže je patrné, že do české právní úpravy byla nepřesně přejata definice dominantního postavení z rozsudku ESD ve věci *United Brands*. Definice obsažená v právní větě tohoto rozsudku je výstižnější než definice v zákoně, neboť bere v úvahu nejen vnější projevy soutěžitelů na trhu, ale i chráněný statek, jímž je hospodářská soutěž, a tím více odpovídá účelu normy. Nepřesné přijetí definice dominantního postavení do zákona o ochraně hospodářské soutěže má rovněž za následek, že oproti předchozí úpravě byl z ustanovení o zjišťování dominantního postavení vypuštěn odkaz na relevantní trh, který však hraje jednu z rozhodujících rolí v souvislosti se zjišťováním zneužití dominantního postavení.¹⁰⁹ Česká právní úprava přešla na evropské pojetí, i pokud jde o vícekriteriální posuzování existence dominantního postavení. A právě kritéria, dle kterých je dominantní postavení posuzováno, jsou předmětem následující podkapitoly.

3.3.2 Kritéria pro posouzení existence dominantního postavení

Existence dominantního postavení se zkoumá na základě celkového zhodnocení různých kritérií, mezi něž patří kritéria objektivní (např. struktura a vztahy na relevantním trhu) i subjektivní (např. tržní chování a vlastnosti daného podniku), přičemž každé z kritérií má rozdílnou váhu. Z rozhodovací praxe Komise a ESD je zřejmé, že nejdůležitější je struktura trhu a v jejím rámci je

---

¹⁰⁸ Viz § 10 odst. 1 zákona č. 143/2001 Sb., o ochraně hospodářské soutěže.

¹⁰⁹ Munková, J.: Zákon o ochraně hospodářské soutěže (komentář), 1. vyd., C.H.Beck, Praha 2003, str. 96, marg.č. 269.

rozhodujícím důkazem existence dominantního postavení tržní podíl příslušného podniku, zatímco hledisko chování podniku na trhu je méně významné. V konkrétním případě může být brána v potaz nejen absolutní výše tržního podílu podniku či výše relativní (tj. odstup daného podniku od nejbližších konkurentů), ale i vývoj a kolísání tržního podílu, a proto není možné přesně odvodit obecně platné prahové hodnoty. Obecně lze s jistou rezervou říci, že podíl na trhu pod 25% zpravidla vylučuje existenci dominantního postavení, podíly mezi 25-40% odůvodňují dominantní postavení pouze tehdy, jestliže existují ještě další faktory či znaky dominantního postavení a podíly výrazněji přesahující 40% lze považovat za dominantní postavení i bez prokázání existence dalších faktorů. Nicméně v literatuře¹¹⁰ se objevují i názory, že nelze s jistotou určit hranici tržního podílu, pod kterou v žádném případě neexistuje dominantní postavení. Naopak u monopolu se bez dalšího existence dominantního postavení předpokládá.

Není nutné, aby dominantní postavení na trhu zaujímal podnik sám, čl. 82 SES připouští, aby ho společně zaujímal více podniků. Společná dominance ovšem předpokládá těsné spojení příslušných podniků v tom smyslu, že na relevantním trhu tyto podniky jednají shodným způsobem a mohou být do jisté míry považovány za jeden podnik.¹¹¹ Kolektivní dominantní postavení na trhu mohou na prvním místě zaujímat kartely, jestliže se smlouvou spojené podniky prezentují jako jedna entita, i když tento názor není obecně přijímán; za druhé lze za kolektivní dominanci pokládat podnikatelská seskupení holdingového typu, která jsou složena z právně zcela, ale ekonomicky nikoli zcela samostatných podnikatelských jednotek, které samostatně dominantní postavení nemají, avšak na trhu vystupují jako skupina. Za třetí může jít o nezávislé hospodářské jednotky, které jsou spojeny takovými vazbami na daném trhu, že ve vztahu k ostatním účastníkům trhu zaujímají dominantní postavení. A konečně čtvrtou možností kolektivní dominance je oligopol, tj. několik (většinou 3-5) silných ekonomicky i právně nezávislých subjektů na trhu, jejichž společný tržní podíl je zdaleka převažující v porovnání s podílem ostatních soutěžitelů na tomtéž trhu. Při

---

¹¹⁰ Např. Stockenhuber: *Europäisches Kartellrecht* (1999).

¹¹¹ Viz rozsudek ESD z 31.5.1979, 22/78, *Hugin Kassaregister AB and Hugin Cash Registers Ltd v. Commission of the EC*, odst. 16 a násl.

posuzování existence společné dominance se zkoumá nejen chybějící vnější konkurence, ale rovněž i chybějící konkurence uvnitř příslušného oligopolu. V případě oligopolu hrozí nebezpečí, že pokud se subjekty zaujímající residuální část objemu trhu přizpůsobí společné tržní strategii oligopolní skupiny, soutěž může být zcela paralyzována. I když oligopolní situace nejsou obvyklým jevem a vyskytují se nejčastěji v investičně náročných oblastech ekonomiky, lze v poslední době vyzorovat tendenci k oligopolistickým tržním strukturám, a z toho důvodu stoupá zároveň význam úpravy kolektivní dominance v rámci čl. 82 SES.¹¹² Proti společné dominanci lze postupovat i na základě nařízení Rady o kontrole koncentrací,¹¹³ ovšem zatímco v rámci kontroly koncentrací (fúzí) je možno zabránit již samotnému vzniku kolektivní dominance, postup na základě čl. 82 SES je možný až v případě zneužití kolektivního dominantního postavení.

Z dalších faktorů, které je při posuzování existence dominantního postavení třeba brát v úvahu, jsou významné především struktura té části trhu, která není ovládána dominantním podnikem, tržní podíly největších konkurentů dominantního podniku, které představují jeho protiváhu, finanční síla či technická převaha vedoucího podniku ve srovnání s ostatními podniky, překážky vstupu na daný trh aj. Tyto faktory hrají roli i v případech, kdy tržní podíl podniku nepřesahuje 25-30%, tj. kdy se v zásadě existence dominantního postavení nepředpokládá.

Také česká právní úprava přešla na vícekriteriální posuzování dominantního postavení, na rozdíl od úpravy dřívější, která stanovila nevyvratitelnou domněnku existence dominantního postavení 30% podílem dodávek na relevantním trhu. Definice dominantního postavení v § 10 odst.1 zákona o ochraně hospodářské soutěže staví především na pojmu tržní síly a Úřad se již nezaměřuje jen na zkoumání tržního podílu soutěžitele, ale zkoumá i další kritéria. Obligatorním a nejdůležitějším kritériem i nadále zůstává tržní podíl soutěžitele v hodnotovém vyjádření, který je tvořen objemem dodávek nebo nákupů na trhu daného zboží (tj. na relevantním trhu) a jehož bylo

---

¹¹² Haupt: Kollektive Marktbeherrschung in der europäischen Missbrauchs- und Fusionskontrolle nach dem Airtours-Urteil des Gerichts Erster Instanz, EWS 2002, str. 361.

¹¹³ Nařízení Rady (ES) č. 139/2004 o kontrole spojování podniků, ÚL L 24/2004, 1-22. (Council Regulation (EC) No 139/2004 of 20 January 2004 on the control of concentrations between undertakings (the EC Merger Regulation) Official Journal L 24, 29.01.2004, pages 1-22).

dosaženo soutěžitelem nebo soutěžiteli se společnou dominancí v období, které je zkoumáno podle zákona o ochraně hospodářské soutěže.¹¹⁴ Pod pojmem „období, které je zkoumáno podle tohoto zákona“, ačkoli toto období není vymezeno v zákoně ani v souvislosti s definicí relevantního trhu obsaženou v § 2 odst. 2, je třeba rozumět delší časový úsek, během nějž se uskutečňují dodávky, resp. nákupy s jistou pravidelností, nikoli pouze příležitostně. Příležitostné nebo ojedinělé dodávky, i když jsou značného rozsahu, nejsou důkazem trvalé přítomnosti na trhu, která umožňuje nepříznivě ovlivňovat soutěž, což je obecnou podmínkou uplatnění předpisů o ochraně hospodářské soutěže.¹¹⁵

Vedle tržního podílu zkoumá Úřad při zjišťování tržní síly soutěžitele řadu dalších ukazatelů, které jsou demonstrativně vyjmenovány v § 10 odst. 2 zákona. Pokud pomocí těchto ukazatelů není prokázána existence dominantního postavení, pak platí vyvratitelná domněnka, že soutěžitel či soutěžitelé se společnou dominancí nezaujmají dominantní postavení na trhu, pokud na něm ve zkoumaném období dosáhli menší než 40% tržní podíl.¹¹⁶ Prvním z těchto dalších ukazatelů, kterými lze prokázat existenci dominantního postavení soutěžitele, i když na daném relevantním trhu nemá 40% podíl, je hospodářská a finanční síla, tj. soubor finančních prostředků a možností financování z vlastních i cizích prostředků a přístup ke kapitálovému trhu. Hospodářsky a finančně silný soutěžitel, který má snadný přístup k finančním zdrojům, protože je např. ovládán nebo spojen s bankou či je sám bankou, totiž může vývoj a podmínky soutěže na daném trhu ovlivňovat ve značné míře, i když jeho tržní podíl je pod hranicí 40%. Dalším ukazatelem, na který se Úřad při svém šetření zaměřuje, jsou právní překážky vstupu na trh, tj. zejména výkon práv z duševního vlastnictví a průmyslových práv, a jiné překážky vstupu na trh pro další soutěžitele, jako např. možnost přístupu ke zdrojovým a odbytovým trhům, investiční náročnost vstupu na trh či velké náklady na odchod z trhu,¹¹⁷ náročnost technického vybavení a nutnost kvalifikace. Možným ukazatelem je dále stupeň vertikální integrace soutěžitelů, kdy je posuzováno zejména, jak je

---

¹¹⁴ Viz § 10 odst. 2 zákona č. 143/2001 Sb., o ochraně hospodářské soutěže.

¹¹⁵ Munková, J.: Zákon o ochraně hospodářské soutěže (komentář), 1.vyd., C.H.Beck, Praha 2003, str. 97-98, marg.č. 275.

¹¹⁶ Viz § 10 odst. 3 zákona č. 143/2001 Sb., o ochraně hospodářské soutěže.

¹¹⁷ Tzv. „sunk costs“, nebo-li zapuštěné náklady.

obtížné zařadit se do distribučních sítí ostatních účastníků trhu. Ukazatel stupně vertikální integrace soutěžitelů však většinou není posuzován příliš přísně, protože tyto distribuční sítě jsou často preferovány ze strany výrobců i spotřebitelů, jsou zkvalitňovány a zboží se dostává blíže zákazníkům (typickým příkladem jsou hypermarkety, které si vybírají distribuční sítě). Poslední z ukazatelů, které jsou demonstrativně vypočteny v zákoně, jsou struktura trhu a velikost tržních podílů nejbližších konkurentů, které úzce souvisí s již zmiňovanou teorií protiváhy (countervailing powers) a blíže určují i tržní sílu dominantního podniku. Předmětem zkoumání je kromě tržních podílů i to, jak se konkurenti chovají vůči soutěžiteli, u kterého je posuzována existence dominantního postavení, protože v případě přátelského a shodného chování konkurence se tržní síla takového soutěžitele zvyšuje.

Vzhledem k tomu, že se jedná o demonstrativní výčet, závisí rozhodnutí a volba kritérií v jednotlivých konkrétních případech na Úřadu a je mu ponechána možnost zvolit si i další kritéria. Ve své rozhodovací praxi Komise např. používá jako kritérium i způsob jednání příslušného podniku (soutěžitele), tj. posuzuje se, zda si podnik agresivními praktikami nevynucuje postavení, které by mu za normálních okolností nepříslušelo (např. nátlak mafie). Narozdíl od ostatních ukazatelů a kritérií se v tomto případě jedná o dynamický prvek, který nebyl do české právní úpravy (i přes snahy tvůrců zákona) přijat.

3.4 Pojem „zneužití dominantního postavení“

3.4.1 Obecné vymezení pojmu v ES a v ČR

Odvodit obecnou a úplnou definici „zneužití dominantního postavení“ je poměrně složité, protože čl. 82 SES ani § 11 zákona o ochraně hospodářské soutěže pojem zneužití dominantního postavení nedefinují. Nesporné je, že jde o určitý druh chování, který je v rozporu s dobrými mravy soutěže a má za následek (kromě nepříznivých účinků pro bezprostředně dotčené soutěžitele) poruchu soutěže na relevantním trhu. Chování, které je sice v rozporu s dobrými mravy soutěže, ale nenarušuje soutěž na trhu, bude spíše vztahem nekalé soutěže mezi dvěma konkurenty,

uplatňujícími své soukromoprávní zájmy.¹¹⁸ Zneužití je objektivní pojem, a proto je při aplikaci ustanovení čl. 82 SES i § 11 zákona o ochraně hospodářské soutěže relevantní pouze jednání dominantního podniku a nikoli příčiny takového jednání; zavinění se nevyžaduje.

Podle judikatury ESD je zneužití takové jednání dominantního podniku, které může ovlivnit strukturu trhu, na němž je soutěž právě pro přítomnost takového podniku již oslabena, a jehož cílem je vytvoření překážek zachování a rozvoje na trhu ještě existující soutěže používáním prostředků odlišných od prostředků, které řídí normální soutěž výrobků a služeb.¹¹⁹ Podstatné na této definici je používání prostředků, které jsou cizí normální soutěži a v jejichž důsledku je soutěž poškozována. Dominantní postavení samo o sobě sice zakázáno není, zároveň však zahrnuje zvláštní odpovědnost nepůsobit újmu účinné soutěži, a proto i chování jinak neproblematické může u dominantního soutěžitele představovat zneužití jeho postavení. Zneužití dominantního postavení je velmi komplexní kategorií zahrnující v podstatě každou formu narušování soutěže. Na druhou stranu hospodářská síla, kterou dominantní podnik disponuje, může být využívána k dalšímu posilování takového podniku, takže nikoli každé uplatnění dominantního postavení je možno považovat za jeho zneužití.¹²⁰ Z bohaté rozhodovací praxe ESD a Komise lze také odvodit tři ústřední skupiny případů zneužití:

Ze schopnosti dominantního podniku zabraňovat efektivní soutěži na relevantním trhu je odvozena skupina případů zneužití dominantního postavení spočívajících ve vytváření překážek,¹²¹ kdy dominantní podnik využívá své tržní síly přímo vůči svým konkurentům (např. stanovuje příliš nízké ceny či dodavatelská omezení vůči konkurentům, nutí konkurenty uzavírat vázané smlouvy neboli junktimy, zavádí věrnostní rabatové systémy).

---

¹¹⁸ Viz § 44 an. zákona č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník.

¹¹⁹ Viz rozsudek ESD z 13.2.1979, 85/76, Hoffman-La Roche & Co. AG v. Commission of the EC, rozsudek ESD z 9.11.1983, 322/81, NV Nederlandsche Banden Industrie Michelin v. Commission of the EC, rozsudek ESD z 3.7.1991, 62/86, AKZO Chemie BV v. Commission of the EC, rozsudek SPI z 7.10.1999, T-228/97, Irish Sugar plc v. Commission of the EC.

¹²⁰ Viz rozsudek ESD z 13.2.1979, 85/76, Hoffman-La Roche & Co. AG v. Commission of the EC.

¹²¹ Německy tzv. „Behinderungsmissbrauch“.

Z možnosti dominantního podniku chovat se na trhu nezávisle, vyplývají případy zneužití spočívajícího ve „vykořisťování“.¹²² Tyto jsou charakteristické tím, že dominantní podnik využívá závislosti svých tržních partnerů (odběratelů, spotřebitelů), aby si tak vynutil výhody, kterých by za normálních soutěžních podmínek nedosáhl.

Třetí kategorii tvoří případy zneužití, které spočívají v cílených zásazích dominantního podniku do soutěžní struktury (např. akvizice jiných podniků, nabývání účastí na jiných podnicích apod.), čímž se ještě více oslabuje již beztak deformovaná soutěž. Dominantní podnik nepůsobí v tomto případě přímo na účastníky trhu, ale na jeho strukturu, čímž nepřímo ovlivňuje budoucí (potencionální) účastníky trhu. Tento aspekt zneužití dominantního postavení, jenž na základě čl. 82 SES řadu let umožňoval také kontrolu koncentrací, však ztratil v podstatné míře na významu po schválení nařízení o kontrole slučování podniků.¹²³

Podle § 11 zákona o ochraně hospodářské soutěže, jehož první věta v odst. 1 je generální klauzulí, je zakázáno zneužívání dominantního postavení na újmu jiných soutěžitelů nebo spotřebitelů. V souvislosti se zněním tohoto ustanovení, je vhodné připomenout, že zakázáno a postihováno je teprve zneužití dominantního postavení a nikoli samotná existence dominantního postavení. Dovětek „na újmu jiných soutěžitelů nebo spotřebitelů“ je obdobou ustanovení čl. 82 SES o nepříznivém vlivu zneužití dominantního postavení na obchod mezi členskými státy, poněvadž zneužívání je vždy na újmu určitého právem chráněného zájmu. Oproti předchozímu znění byla ze zákona vypuštěna újma veřejného zájmu jako nadbytečná. Újma jiných soutěžitelů nebo spotřebitelů je chápána širěji než jen jako materiální škoda, protože poškození soutěžitele spočívá spíše v tom, že v důsledku narušení soutěže jednáním dominantního podniku nemá na trhu stejné nebo alespoň srovnatelné postavení a možnost volby. Skutečná škoda, vyčíslitelná penězi,

¹²² Německy tzv. „Ausbeutungsmissbrauch“.

¹²³ Nařízení č. 4064/89 Rady o kontrole slučování podniků ÚL L 395/1989, 1-12. (Council Regulation (EEC) No 4064/89 of 21 December 1989 on the control of concentrations between undertakings).

může být z hlediska Úřadu významná jen jako doplňující aspekt, protože Úřad nerozhoduje o soukromoprávních nárocích, i když jejich základ je v narušení hospodářské soutěže.¹²⁴

3.4.2 Katalog zvláštních skutkových podstat podle čl. 82 odst. 2 SES

Obecný zákaz zneužívání dominantního postavení vyslovený v generální klauzuli čl. 82 odst. 1 SES je doplněn demonstrativním výčtem skutkových podstat. I tyto skutkové podstaty uvedené v čl. 82 odst. 2 písm. a-d) SES jsou však svojí formulací velmi obecné, a proto jim judikatura ESD podřadila celou škálu nejrůznějších jednání a jejich výčet značně rozšířila. Z praxe ESD i Komise vyplývá, že jednotlivé typy zneužívání dominantního postavení se překrývají a v konkrétním jednotlivém případě naplňuje jednání dominantního podniku zpravidla několik skutkových podstat zneužití zároveň.

3.4.2.1 Nepřiměřené ceny a/nebo nerovné obchodní podmínky

Čl. 82 odst. 2 písm. a) SES zakazuje vynucování nepřiměřených nákupních nebo prodejních cen anebo jiných nerovných obchodních podmínek. Pod pojmem „vynucování“ se nerozumí používání donucovacích prostředků, ale skutečnost, že ostatní účastníci trhu jsou nuceni přijmout ceny či obchodní podmínky dominantního podniku, neboť vzhledem k tržní síle dominantního podniku ani jinou možnost nemají, chtějí-li se na daném trhu udržet.

V případě *United Brands*¹²⁵ posuzoval ESD přiměřenost cen porovnáním prodejních cen, výrobních nákladů podniku a zisku plynoucího z jejich rozdílu a snažil se zjistit, zda dominantní podnik využil možností plynoucích z jeho dominantního postavení takovým způsobem, aby získal prospěch, kterého by nedosáhl, pokud by fungovala normální a dostatečně efektivní soutěž.¹²⁶ Tato

---

¹²⁴ Munková, J.: Zákon o ochraně hospodářské soutěže (komentář), 1.vyd., C.H.Beck, Praha 2003, str. 99-100, marg.č. 279.

¹²⁵ Viz rozsudek ESD z 14.2.1978, 27/76, *United Brands Company and United Brands Continental BV v. Commission of the EC*.

¹²⁶ Viz rozsudek ESD z 14.2.1978, 27/76, *United Brands Company and United Brands Continental BV v. Commission of the EC*, odst. 248 - 254.

metoda posouzení nepřiměřenosti cen však vykazuje četná slabá místa, protože neřeší otázku, jak mají být přiřazeny průběžné výrobní náklady jednotlivým výrobkům v podniku, který nabízí celou řadu výrobků, nebo do jaké míry má být zohledněn potenciál úspory nákladů popř. racionalizační potenciál nevyužitý dominantním podnikem atd., a proto je pouze zřídka používána.

Jinou metodu zjištění nepřiměřenosti cen poskytuje koncept tržního srovnání, podle něhož je zkoumaná cena srovnána s cenami požadovanými na ostatních prostorově vymezených relevantních trzích. Jestliže je zkoumaná cena v porovnání s cenami v ostatních členských státech podstatně vyšší, naznačuje tato skutečnost zneužití dominantního postavení, pokud se podniku nepodaří tento rozdíl objektivně ospravedlnit.¹²⁷

Se zneužíváním dominantního postavení v podobě stanovování nepřiměřených cen souvisí také cenový boj, při kterém dominantní podnik vytlačuje z trhu své konkurenty nebo znemožňuje vstup na trh potencionálním soutěžitelům nízkými cenami, aby poté mohl využít nabytého monopolního či zesíleného dominantního postavení k jejich opětovnému zvýšení. Ceny, které leží pod průměrnými variabilními náklady, považuje ESD za důkaz zneužití dominantního postavení. Také stanovení cen, které leží pod průměrnými celkovými náklady, ale zároveň nad průměrnými variabilními náklady, je považováno za znak zneužití dominantního postavení, pokud tyto ceny byly stanoveny se záměrem vyloučení konkurence.¹²⁸ Takovéto ceny mohou totiž vytlačit z trhu podniky, které mohou být stejně výkonné jako dominantní podnik, ale vzhledem ke své menší finanční síle nejsou schopny odolat konkurenčnímu tlaku vyvíjenému ze strany dominantního podniku.¹²⁹

Další případ zneužití dominantního postavení představují diskriminující ceny, kdy dominantní podnik požaduje bez věcného opodstatnění od svých odběratelů zaplatit rozdílné ceny,¹³⁰ a dále zavádění systémů slev (rabatů), v rámci kterých poskytuje dominantní podnik svým odběratelům

---

¹²⁷ Viz rozsudek ESD z 13.7.1989, 395/87, *Ministère public v. Jean-Louis Tournier*, odst. 38.

¹²⁸ Ceny ležící pod úrovní průměrných nákladů, jejichž cílem je poškození či vyloučení konkurence, jsou označovány jako „predátorské“.

¹²⁹ Viz rozhodnutí předsedy ESD (Order of the President of the Court) z 30.4. 1986, 62/86 R, *AKZO Chemie BV v. Commission of the EC*, odst. 16 a 17.

¹³⁰ Viz rozsudek ESD z 14.2.1978, 27/76, *United Brands Company and United Brands Continental BV v. Commission of the EC*, odst. 226 - 234.

zvláštní zvýhodnění (např. „věrnostní slevy“), pokud však odběratelé uspokojí své potřeby výlučně u něj, čímž odběratele připoutá k sobě a omezuje tak soutěž.¹³¹ Z tohoto důvodu uložila v r. 2000 Komise pokutu ve výši 6,8 mil. Euro za porušení čl. 82 SES společností British Airways, která používala systém slev pro zprostředkovatele zájezdů, v jehož rámci nabízela vyšší prémie těm zprostředkovatelům, kterým se pro tuto společnost podařilo zajistit vyšší zisky z letů oproti předešlému roku.¹³² Na rozdíl od věrnostních slev nejsou množstevní slevy, které jsou poskytovány jen v závislosti na množství odebraného zboží, zpravidla považovány za zneužití dominantního postavení, protože jejich poskytnutí je odůvodněno úsporou nákladů.

Za nepřiměřené obchodní podmínky považuje ESD zejména přijetí takových závazků smluvním partnerem dominantního podniku, které nespravedlivě omezují jeho svobodu a které nejsou nezbytné pro dosažení stanoveného smluvního účelu.¹³³ Dominantní podnik zneužívá svého postavení tím, že si ve smlouvách s jinými účastníky trhu vynucuje takové podmínky, které jsou v době uzavření smlouvy v nápadném nepoměru k poskytovanému protiplnění. Příkladem nepřiměřených obchodních podmínek jsou cenová omezení, nadměrná délka smlouvy či přemrštěné smluvní pokuty. Zákaz takového jednání platí jak pro stranu nabídky, tak pro stranu poptávky. Typicky se takového jednání dopouštějí zejména pronajímatelé telefonních zařízení či železnice. Za zneužití dominantního postavení může být také považováno, když společnost zabývající se autorskými právy od svých členů požaduje postoupení všech práv (i budoucích), a to i po určitou dobu po jejich vystoupení z této společnosti.

3.4.2.2 Omezování výroby, odbytu nebo technického rozvoje na úkor spotřebitelů

Čl. 82 odst. 2 písm. b) SES zakazuje omezování výroby, odbytu nebo technického rozvoje, ať už se jedná o přímé či nepřímé omezování vlastní nebo cizí činnosti a ať je toho dosaženo jednostranným tlakem nebo smlouvou.

¹³¹ Viz rozsudek ESD z 13.2.1979, 85/76, Hoffman-La Roche & Co. AG v. Commission of the EC, odst. 89 a 90.

¹³² Viz rozhodnutí Komise z 13.12.1999, Virgin v. British Airways, ÚL L 30/2000, 1-24.

¹³³ Viz rozsudek ESD z 30.1.1974, 127/73, Belgische Radio en Televisie v. SV SABAM and NV Fonior, odst. 15.

O omezení vlastní výroby lze hovořit např. při zastavení výroby stále potřebných náhradních dílů při současném odmítnutí poskytnout licenci na jejich výrobu.¹³⁴ Odmítnutí vlastní produkce nebo vlastního odbytů dominantním podnikem ke škodě spotřebitelů má často za cíl zvýšení cen nebo udržení vysokých cen prostřednictvím umělého omezení nabídky navzdory intenzivní poptávce. Cizí odbyt může být omezen tím, že dominantní podnik zakáže odběrateli další vývoz zboží,¹³⁵ stanoví, že odběratel může jeho zboží dále prodávat pouze určitému okruhu odběratelů nebo jen za určitým účelem,¹³⁶ nebo omezí jeho odbyt poskytováním již zmíněných věrnostních slev anebo stanovením povinnosti výlučného odběru.¹³⁷ Za omezování cizího odbytů byla postižena zejména společnost United Brands, která měla ve smlouvách s dodavateli klauzule o zákazu dodávání banánů těm dodavatelům, kteří se účastnili reklamních akcí konkurence nebo neměli dostatečně velké sklady pro zrání banánů.¹³⁸

Pod písm. b) čl. 82 SES spadá i odepření dodávek a přerušení obchodního styku ze strany dominantního podniku. Často bývá přerušení obchodního styku vynuceno nabídkou dalších dodávek za diskriminujících podmínek. Dominantní podnik sice v zásadě může svobodně rozhodovat o utváření své odbytové politiky, pokud ale není odepření dodávek či přerušení obchodního vztahu věcně opodstatněno, jde o zneužití dominantního postavení. Důvod odmítnutí musí být adekvátní cíli smluvního vztahu. V tomto smyslu je zneužitím dominantního postavení zastavení dodávek podniku, který kromě výrobků dominantního podniku prodává a činí reklamu i na konkurenční výrobky.¹³⁹

Zneužitím dominantního postavení je i odepření přístupu k tzv. „podstatným zařízením“ (essential facilities), které kontroluje dominantní podnik. Tato doktrína se poprvé uplatnila v USA, v rozhodovací praxi Komise a ESD se poprvé objevila na počátku 90. let. Přestože komunitární

---

¹³⁴ Viz rozsudek ESD z 5.10.1988, 238/87, AB Volvo v. Erik Veng (UK) Ltd.

¹³⁵ Viz rozsudek ESD z 14.2.1978, 27/76, United Brands Company and United Brands Continental BV v. Commission of the EC, odst. 152-160.

¹³⁶ Viz rozsudek ESD z 16.12.1975, 40-48, 50, 54-56, 111, 113 a 114/73, Coöperatieve Vereniging „Suiker Unie“ UA a další v. Commission of the EC, odst. 398 a 399.

¹³⁷ Viz rozhodnutí Komise 24.7.1991, Tetra Pak II, ÚL L 72 - 18/03/1992, 1.

¹³⁸ Druhá klauzule je známa jako „green bananas clause“, nebo-li klauzule zelených banánů.

¹³⁹ Viz rozsudek ESD z 14.2.1978, 27/76, United Brands Company and United Brands Continental BV v. Commission of the EC, odst. 184-194.

právo tuto doktrínu normativně neupravuje, ESD na jejím základě vydal několik rozhodnutí, ve kterých vyznačil možnosti a meze její aplikace. Zneužití ve smyslu čl. 82 SES podle doktríny essential facilities nastává, pokud je dominantním podnikem odepřen přístup soutěžitelům k nezbytným zařízením (např. infrastrukturní sítě, přístavy, letiště), ze kterých je jedině možný přístup na další trhy nebo která jsou nezbytná k provozu určité činnosti, a pokud soutěžitelé nemají jinou alternativu těchto zařízení. Doktrína essential facilities může takto sloužit jako určitý nástroj k otevření jinak monopolizovaných trhů. Jako zneužití dominantního postavení bylo také posouzeno, když irská televizní společnost odepřela poskytnout vydavateli obsáhlého televizního časopisu týdenní přehled televizních programů.¹⁴⁰ Hlavním těžištěm uplatnění doktríny essential facilities jsou však infrastrukturní zařízení jako např. telekomunikační sítě, elektrická vedení, přístavy, letiště apod.,¹⁴¹ tj. zejména vysoce nákladná zařízení nebo taková, která nelze paralelně vybudovat.

Znakem všech omezení reprobovaných čl. 82 odst. 2 písm. b) SES je, že jsou na úkor spotřebitelů. Spotřebiteli jsou v tomto smyslu všichni odběratelé a škoda spotřebitelům vzniká, pokud omezení nabídky způsobí zdražení výrobků či pokud v důsledku omezení technického vývoje dochází ke snížení jejich kvality apod.

3.4.2.3 Diskriminace obchodních partnerů

Podle čl. 82 odst. 2 písm. c) SES je zneužitím dominantního postavení diskriminace obchodních partnerů,¹⁴² tj. zejména podniků, které se vůči dominantnímu podniku nacházejí ve vertikálním vztahu na předcházejícím nebo následujícím stupni výrobního a distribučního řetězce (dodavatelé

¹⁴⁰ Viz rozsudek ESD z 6.4.1995, spojené případy C-241/91 P a C-242/91 P, Radio Telefís Eireann (RTE) and Independent Television Publications Ltd (ITP) v. Commission of the EC, odst. 48 a následující.

¹⁴¹ Viz také rozsudek ESD z 26.11.1998, C-7/97, Oscar Bronner GmbH. & Co. KG v. Mediaprint Zeitungs- und Zeitschriftenverlag GmbH & Co. KG, Mediaprint Zeitungsvertriebsgesellschaft mbH & Co. KG and Mediaprint Anzeigengesellschaft mbH & Co. KG; v tomto případě byl odepřen přístup k jedinému celorakouskému systému roznášky denního tisku do domu. Použitelnost doktríny essential facilities však v tomto případě ESD vyloučil, protože existovaly i jiné odbytové cesty pro denní tisk a systém roznášky novin do domu (Hauszustellungssystem) nebyl tedy shledán „podstatným zařízením“.

¹⁴² Koneční spotřebitelé nejsou podle názoru ESD zahrnuti v čl. 82 odst. 2 písm. c) SES; jejich diskriminace může ovšem spadat pod generální klauzuli čl. 82 odst. 1 SES.

nebo odběratelé) a jsou s ním v obchodním kontaktu,¹⁴³ pokud jsou tito jednáním dominantního podniku znevýhodněni v hospodářské soutěži. Toto ustanovení je zvláštní formou obecného zákazu diskriminace stanoveného v čl. 12 odst. 1 SES, vztahuje se však především na příslušníky členských států ve vztahu k dominantním podnikům, tj. s příslušníky ostatních členských států nesmí být zacházeno jinak než s tuzemskými. Např. kolektivní správci nesmí vyhrazovat své služby a členství pouze pro tuzemské příslušníky či je u cizinců podmiňovat splněním dodatečných podmínek.¹⁴⁴ Příkladem diskriminace obchodních partnerů podle čl. 82 odst. 2 písm. c) SES je stanovení rozdílných podmínek vůči obchodním partnerům při rovnocenných plněních, např. ve formě výhodných nabídek konkurentům, zatímco pro ostatní vlastní zákazníky zůstávají původní vyšší ceny.¹⁴⁵ Komise je vlastně tímto ustanovením zmocněna, aby kontrolovala cenovou politiku dominantních podniků.

3.4.2.4 Vázané obchody

Poslední pojmenovanou skutkovou podstatou zneužití dominantního postavení uvedenou v čl. 82 odst. 2 písm. d) SES jsou tzv. vázané obchody neboli junktimy, které jsou prostředkem dominantního podniku k rozšíření jeho vlivu i na další trhy. Toto ustanovení zakazuje dominantnímu podniku nutit obchodní partnery, aby kromě požadovaného plnění přijali ve smlouvě i dodatečné plnění, které „ani věcně ani podle obchodních zvyklostí s předmětem takové smlouvy nesouvisí.“¹⁴⁶ Junktimy nesouvisejících výrobků nebo služeb jsou považovány za zvlášť závažná porušení čl. 82 SES, protože vedou ke zkreslení soutěže ohledně vynuceného přijetí výkonů a mohou v konečném důsledku vést i k posílení dominantního postavení nebo k jeho rozšíření i na další trhy.

Technické aspekty nebo ochrana zdraví mohou ospravedlnit věcnou souvislost mezi obecně

---

¹⁴³ Viz rozsudek ESD z 29.6.1978, 77/77, Benzine en Petroleum Handelsmaatschappij BV a ostatní v. Commission of the EC.

¹⁴⁴ Viz rozhodnutí Komise z 2.6.1971, GEMA, ÚL L 134 - 20/06/1971, 15.

¹⁴⁵ Viz rozhodnutí Komise z 22.12.1987, Hilti, ÚL L 65 - 11/03/1988, 19, odst. 18.

¹⁴⁶ Viz čl. 82 odst. 2 písm. d) SES.

nabízenými výkony a v určitých případech i vázané obchody. Z bezpečnostních důvodů byl např. považován za přípustný závazek odběratele plynu, že nechá své plynové nádrže plnit a opatrovat výlučně dodavatelem plynu s dominantním postavením na trhu.¹⁴⁷ Naopak za neospravedlnitelné bezpečnostními důvody považovala Komise vázání odběru kartónů na současný odběr stáčecích zařízení.¹⁴⁸ Asi nejznámějším případem vázaných obchodů je případ Komise versus Hoffman-La Roche.¹⁴⁹ Společnost Hoffman-La Roche prodávala multivitamíny, ale nedodávala na trh dostatečný počet tablet s jednotlivými vitamíny, čímž nutila odběratele kupovat tablety i s vitamíny, které nebyly požadovány. V roce 2001 byla společnost Hoffman-La Roche opět postižena za zneužití dominantního postavení v souvislosti s vázáním určitých léků a byla jí uložena jedna z nejvyšších pokut v historii ve výši zhruba 500 mil. Euro. V souvislosti s případem společnosti Hoffman-La Roche je možno zmínit i tzv. „english clause“ (anglickou doložku), kterou je možno (stejně jako např. predátorské ceny neboli zničující cenovou soutěž) zařadit mezi nepojmenované, tj. v čl. 82 SES výslovně neuvedené, skutkové podstaty zneužití dominantního postavení. Anglická doložka představovala „dohodu“ mezi společností Hoffman-La Roche a jejím dealerem pro Velkou Británii o snížení ceny dealerem odebíraného zboží na úroveň cen prodejce, který by ve Velké Británii takové zboží prodával levněji.

3.4.2.5 DG Competition discussion paper

Jak již bylo uvedeno, jsou skutkové podstaty zneužití dominantního postavení obsažené v čl. 82 odst. 2 písm. a-d) SES svojí formulací velmi obecné a z toho důvodu jim judikatura ESD podřadila celou škálu nejrůznějších jednání a jejich výčet značně rozšířila. Otázkám soutěžního práva a bližšímu vymezení některých pojmů se věnuje také Komise, a to v řadě dokumentů spadajících do kategorie soft law, tj. dokumentů, které nejsou právně závazné, přesto však mohou sloužit zejména jako určitá vodítka, z nichž lze vypožorovat, jaký má Komise na daný problém názor a jak bude

---

¹⁴⁷ Viz XIX. Zprávu Komise o soutěžní politice, *Industriegase* (průmyslové plyny), odst. 62.

¹⁴⁸ Viz rozhodnutí Komise 24.7.1991, *Tetra Pak II*, ÚL L 72 - 18/03/1992, 1, odst. 16 a následující.

¹⁴⁹ Viz rozsudek ESD z 13.2.1979, 85/76, *Hoffman-La Roche & Co. AG v. Commission of the EC*.

daný případ posuzovat, příp. jak o něm rozhodne.¹⁵⁰ Některými skutkovými podstatami zneužití dominantního postavení se Komise podrobně zabývá v dokumentu „DG Competition discussion paper on the application of Article 82 of the Treaty to exclusionary abuses“ publikovaném v prosinci 2005. Tento dokument je námětem k veřejné diskusi na toto téma a Komise vyzvala všechny zainteresované strany, aby se případně do 31.3.2006 k tomuto dokumentu vyjádřily. I pro tento dokument platí, že není právně závazný, nicméně jeho význam spočívá v tom, že v něm Komise stanovuje možné principy aplikace čl. 82 SES na zneužívající jednání dominantních podniků, která mají za následek vyloučení či omezení konkurence a soutěže na trhu.¹⁵¹ Komise se zabývá podrobným rozbohem takových zneužívajících praktik dominantních podniků, které mohou úplně či částečně zabránit ziskové expanzi ostatních účastníků soutěže na daném trhu nebo zabránit vstupu potenciálních konkurentů na trh a které v konečném důsledku poškozují spotřebitele. V deseti kapitolách se Komise zaměřuje, vedle vztahu čl. 82 SES a ostatních soutěžních ustanovení, definice trhu pro účely posuzování případů podle čl. 82 SES a principů používaných při zjišťování existence dominantního postavení, zejména na zneužívající jednání ve formě predátorských cen (zničující cenové soutěže), systémů slev¹⁵², výlučných vazeb,¹⁵³ vázaných obchodů¹⁵⁴ a odmítnutí dodávat.¹⁵⁵ V rámci kapitoly věnované skutkovým podstatám zneužití dominantního postavení spočívajícím v odmítnutí dodávat, se Komise zabývá také aktuální problematikou vztahu práv k duševnímu vlastnictví a soutěžního práva, konkrétně pak otázkou, kdy může být odmítnutí dominantního podniku poskytnout licenci na využívání práv k duševnímu vlastnictví považováno za zneužití dominantního postavení.¹⁵⁶ Touto otázkou se ostatně zabýval i

---

¹⁵⁰ Do kategorie soft law náleží i již zmiňované Oznámení Komise o definici relevantního trhu pro účely soutěžního práva Společenství.

¹⁵¹ Zneužívající jednání spočívající ve vytváření překážek vstupu potenciálních konkurentů na trh či ve vytlačování stávajících konkurentů z trhu označuje Komise jako „exclusionary abuses with a foreclosure effect on the market“.

¹⁵² „Rebate systems“.

¹⁵³ „Single branding“.

¹⁵⁴ „Tying and bundling“.

¹⁵⁵ „Refusal to supply“.

¹⁵⁶ Viz DG Competition discussion paper on the application of Article 82 of the Treaty to exclusionary abuses, kapitola 9.2.2.6.

ESD v případě IMS Health¹⁵⁷ a bude se jí zřejmě zabývat i v případě Microsoft, který v současné době rozhoduje SPI.¹⁵⁸

Celkově je možno konstatovat, že Komise v tomto dokumentu vyjadřuje vůli přejít v budoucnu ze současného formalistického přístupu k posuzování zneužívajících jednání na přístup ekonomický, založený na ekonomické analýze a posuzování všech vlivů (negativních i pozitivních) takových jednání na soutěž na daném trhu.

3.4.3 Komunitární dimenze zneužití dominantního postavení

Zákaz zneužití dominantního postavení v čl. 82 SES nemá zabránit protiprávnímu jednání byť dominantního podniku na regionálních či místních trzích, ale slouží ochraně soutěže na společném trhu, a proto je namířen proti takovým protiprávním jednáním, která mají komunitární dimenzi, tj. proti zneužívání dominantního postavení na společném trhu nebo jeho podstatné části.¹⁵⁹ Rozhodujícím hlediskem pro posouzení komunitární dimenze je hospodářský význam dotčeného trhu pro soutěž ve Společenství, který je posuzován např. podle počtu obyvatelstva, kupní síly, rozsahu výroby či spotřeby. Požadavky na tato kritéria však nejsou příliš vysoké, podíl daného trhu na celkové spotřebě či produkci nemusí přesahovat ani 10%.¹⁶⁰ ESD, SPI a Komise při posuzování zneužití dominantního postavení zkoumají zejména dopad příslušného chování na tržní a soutěžní strukturu a trhy, které zahrnují území členského státu, považují vždy za podstatnou část společného trhu, a to i když jde o menší členské státy.

Zákaz zneužití dominantního postavení v čl. 82 SES je dále namířen proti takovým zneužívajícím jednáním, která „mohou (negativně) ovlivnit¹⁶¹ obchod mezi členskými státy“.¹⁶²

¹⁵⁷ Viz rozsudek ESD z 29.4.2004, C-418/01, IMS Health GmbH & Co. OHG v. NDC Health GmbH & Co. KG.

¹⁵⁸ Viz rozhodovaný případ T-313/05, Microsoft Corporation (Washington, USA) v. Commission of the EC.

¹⁵⁹ Viz čl. 82 odst. 1 SES. Srov. kapitulu 3.2.1 Vymezení relevantního trhu podle práva ES, kde je také vysvětlen znak „společného trhu nebo jeho podstatné části“.

¹⁶⁰ Viz rozsudek ESD z 16.12.1975, 40-48, 50, 54-56, 111, 113 a 114/73 Coöperatieve Vereniging „Suiker Unie“ UA a další v. Commission of the EC.

¹⁶¹ Jak již bylo uvedeno, je v českém překladu Smlouvy o založení Evropského společenství použit výraz „ovlivnit“, který však postrádá negativní obsah německého výrazu „beeinträchtigen“ či anglického výrazu „affect“, a je nutno tento výraz vykládat v negativním a nikoli pozitivním smyslu.

¹⁶² Viz čl. 82 odst. 1 SES.

Klauzule mezistátnosti vyžaduje, aby chování daného subjektu bylo způsobilé znatelně ovlivnit mezistátní pohyb zboží a služeb nejméně mezi dvěma členskými státy. Tento požadavek je orgány ES pravidelně vykládán velmi široce. Podle stálé výkladové praxe ESD nezáleží na tom, zda je dané chování způsobilé ohrozit svobodu obchodu přímo či nepřímo, skutečně či potenciálně, pokud může negativně ovlivnit uskutečnění cílů společného trhu, tzn. že již pouhá způsobilost ovlivnit negativně mezistátní obchod může být podle ESD postihována a že ESD bere v úvahu i omezení potenciálního budoucího obchodu v důsledku změny tržní struktury. K negativnímu ovlivnění mezistátního obchodu může dojít i v důsledku chování podniku, které se vztahuje výlučně na třetí (nečlenské) státy, ale které „odstíní“ společný trh jako celek od zbytku světa tím, že si výrobce činný na společném trhu rozdělí trh s konkurentem činným výlučně mimo společný trh, a tak udržuje konkurenční výrobek mimo společný trh. Obdobně to platí i pro odstínění území jednotlivých členských států, pokud je důsledkem rozdělení společného trhu na trhy národní. Podle názoru ESD je negativním ovlivněním mezistátního obchodu i přímé a nepřímé omezování vývozu a dovozu výrobků a služeb.

3.4.4 Zvláštní skutkové podstaty podle § 11 odst. 1 zákona č. 143/2001 Sb.

§ 11 odst. 1 zákona o ochraně hospodářské soutěže obsahuje ve své první větě generální klauzuli, která obecně zakazuje zneužití dominantního postavení na újmu jiných soutěžitelů nebo spotřebitelů. Zneužití samo o sobě není, stejně jako v právní úpravě ES, definováno.¹⁶³ Generální klauzule je doplněna o demonstrativní výčet zvláštních skutkových podstat uvedených v § 11 písm. a-f) zákona. Význam generální klauzule spočívá v tom, že jednání, které není zachyceno zvláštní pojmenovanou skutkovou podstatou, je zakázané a neplatné se všemi důsledky, které z něho pro jednajícího vyplývají, pokud naplňuje alespoň jednotlivé znaky generální klauzule. Naproti tomu je-li v zákoně zakotvena určitá zvláštní skutková podstata, musí být naplněny všechny její znaky,

---

¹⁶³ Viz kapitola 3.4.1 Obecné vymezení pojmu v ES a v ČR

aby jednání bylo zákonem reprobováno.

Na první pohled by se mohlo zdát, že česká právní úprava zneužití dominantního postavení obsahuje více zvláštních skutkových podstat než úprava evropská. Po formální stránce tomu tak skutečně je, protože čl. 82 SES explicitně vymezuje čtyři zvláštní skutkové podstaty, zatímco § 11 zákona o ochraně hospodářské soutěže jich explicitně uvádí šest. Po obsahové stránce však rozdíl mezi evropskou a českou právní úpravou není, neboť skutkové podstaty uvedené pod písmeny e)¹⁶⁴ a f)¹⁶⁵ § 11 zákona lze věcně subsumovat pod písmena a) a b) čl. 82 SES.

Ustanovení § 11 písm. a) zákona zakazuje zneužití dominantního postavení ve formě přímého nebo nepřímého vynucování nepřiměřených podmínek ve smlouvách s jinými účastníky trhu, zvláště pak vynucování plnění, jež je v době uzavření smlouvy v nápadném nepoměru k poskytovanému protiplnění. Oproti obdobnému ustanovení v čl. 82 odst. 2 písm. a) SES není v § 11 odst. 1 písm. a) zákona zahrnuto vynucování nepřiměřených nákupních nebo prodejních cen jako jedna z alternativ této skutkové podstaty. Nepřiměřenost cen totiž neposuzuje Úřad pro ochranu hospodářské soutěže, ale cenový odbor Ministerstva financí, které si tuto pravomoc nenechalo v praxi odejmout. Úřad v těchto případech zjišťuje existenci dominantní postavení a cenový odbor Ministerstva financí ČR posuzuje přiměřenost cen. Za vynucování nepřiměřených podmínek ve smlouvách je považováno např. vynucování nevýhodných platebních či reklamačních podmínek. Aby však nepřiměřenost obchodních podmínek byla postižitelná podle tohoto ustanovení, musí být zároveň zjištěno narušení soutěže a příčinná souvislost mezi vytýkaným jednáním a narušením soutěže. V praxi totiž často nedochází k výslovnému vynucování, ale spíše k takřka dobrovolnému přijetí takových smluvních podmínek, protože soutěžitel (podnik) nemá na trhu ovládaném dominantním podnikem možnost jiné volby. Je třeba také rozlišovat nepřiměřené obchodní podmínky v tzv. spotřebitelských smlouvách, které jsou zvlášť upraveny v § 56 ObčZ a na něž

---

¹⁶⁴ Tzv. „predátorské ceny“ neboli zničující cenová soutěž.

¹⁶⁵ Toto ustanovení zakotvuje doktrínu essential facilities.

ustanovení § 11 zákona o ochraně hospodářské soutěže přes své znění nedopadá, protože se netýká vztahu obchodník-spotřebitel.¹⁶⁶

Druhou skutkovou podstatou zneužití dominantního postavení podle § 11 písm. b) zákona jsou vázané obchody neboli junktimy¹⁶⁷ spočívající ve vázání souhlasu s uzavřením smlouvy na podmínku, že druhá strana kromě požadovaného plnění odebere i plnění další, které s předmětem smlouvy nesouvisí věcně ani podle obchodních zvyklostí.¹⁶⁸ Jako logický se jeví předpoklad, že obchodní zvyklosti mají být „pocitivé“ a že budou takto i vykládány.¹⁶⁹ Vázané obchody v podstatě spočívají v nátlaku dominantního podniku na jiné soutěžitele, aby kromě plnění, které skutečně požadují, odebrali i jiné věcně nesouvisející výrobky nebo služby poskytované dominantním podnikem, tj. dominantní podnik poskytuje plnění v „balíku“ (package). Problém vázaných obchodů (smluv) se např. často vyskytuje u tzv. „softwarových balíků“, kdy je odběratel nucen odebrat při koupi počítače zároveň rozsáhlý software, který ani nepotřebuje a který by si pravděpodobně za normálních okolností nekoupil. Možnou obranou prodejců těchto softwarových balíků je stanovení nižší ceny než je součet jednotlivých prodávaných částí a popř. získání vyjádření odběratele, že skutečně potřebuje všechny nabízené komponenty.¹⁷⁰ Pokud je možno prokázat věcnou nebo technickou souvislost (popř. souvislost s obchodními zvyklostmi) daných plnění, nejedná se o zneužití dominantního postavení, např. při prodeji bot maloobchodníkům je obvyklé dodávat určitý počet párů bot různých velikostí.

Třetí pojmenovanou zvláštní skutkovou podstatou zneužití dominantního postavení je uplatňování rozdílných podmínek při shodném nebo srovnatelném plnění vůči jednotlivým účastníkům trhu, jimiž jsou tito účastníci v hospodářské soutěži znevýhodňováni, tj. diskriminace ze strany dominantního podniku. Diskriminační jednání je typickou hraniční problematikou, která

¹⁶⁶ Munková, J.: Zákon o ochraně hospodářské soutěže (komentář), 1. vyd., C.H.Beck, Praha 2003, str.100, marg.č. 282.

¹⁶⁷ Odpovídajícími výrazy v angličtině jsou „tying“ a „bundling“, v němčině pak „Koppelungsgeschäfte“.

¹⁶⁸ Srov. čl. 82 odst. 2 písm. d) SES.

¹⁶⁹ V § 3 odst. 2 písm. d) zákona č. 143/2001 Sb., o ochraně hospodářské soutěže se hovoří o „obchodních zvyklostech a zásadách pocitivého obchodního styku“, zatímco v § 11 se již hovoří jen o „obchodních zvyklostech“, nicméně lze předpokládat, že výraz „pocitivé zásady“ byl vypuštěn omylem a že nešlo o záměr zákonodárce.

¹⁷⁰ Právě vázání (tying) mediálního přehrávače Windows Media Player s operačním systémem Windows považovala Komise za jedno ze tří jednání, kterými se společnost Microsoft měla dopustit zneužití dominantního postavení. Podrobněji viz rozhodnutí Komise z 24.3.2004, Microsoft, COMP/C-3/37.792.

může být posuzována také z hlediska nekalé soutěže. Rozlišovacím kritériem je zpravidla odpověď na otázku, zda se proti diskriminaci brání jednotlivý soutěžitel nebo zda je vyloučení některého soutěžitele předmětem kartelověprávního jednání. Zákaz diskriminace platí ve vztahu k obchodním partnerům.¹⁷¹ Skutkovou podstatu § 11 odst. 1 písm. c) mohou také splňovat např. náhodné slevy a „akce dne“, pokud nejsou podepřeny ekonomickými důvody (dobíhající ekonomická životnost výrobku apod.).¹⁷²

V ustanovení § 11 písm. d) zákona je uvedena skutková podstata zneužití dominantního postavení spočívající v zastavení nebo omezení výroby, odbytu nebo výzkumu a vývoje na úkor spotřebitelů. U tohoto ustanovení lze vyzorovat určité odlišnosti od evropské úpravy.¹⁷³ Za zneužití dominantního postavení je považováno i zastavení výroby, odbytu a výzkumu, zatímco evropská úprava hovoří pouze o omezení. Za druhé jsou v české právní úpravě místo pojmu technického vývoje použity pojmy výzkum a vývoj a je otázkou, zda mají tyto pojmy shodný obsah.

Podle § 11 písm. e) zákona je za zneužití dominantního postavení považována také zničující cenová soutěž (predátorské ceny), tj. dlouhodobé nabízení a prodej zboží za ceny, které jsou tak nízké, že je pro konkurenty dominantního podniku nemožné udržet se na trhu, čímž je narušována soutěž. Predátorské ceny jsou v evropské úpravě zahrnuty pod přímé či nepřímé vynucování nepřiměřených cen.¹⁷⁴

Poslední v zákoně explicitně uvedenou skutkovou podstatu v § 11 písm. f) představuje doktrína essential facilities. Zneužití dominantního postavení spočívá v odmítnutí poskytnout jiným soutěžitelům za přiměřenou úhradu přístup k vlastním přenosovým sítím nebo obdobným rozvodným a jiným infrastrukturním zařízením, které soutěžitel v dominantním postavení vlastní nebo využívá na základě jiného právního důvodu, pokud jiní soutěžitelé z právních nebo jiných důvodů nemohou bez spoluzívání takového zařízení působit na stejném trhu jako dominantní soutěžitelé, kteří přitom neprokáží, že takové spoluzívání není z provozních nebo jiných důvodů

---

¹⁷¹ Munková, J.: Zákon o ochraně hospodářské soutěže (komentář), 1. vyd., C.H.Beck, Praha 2003, str. 100, marg.č. 284.

¹⁷² Srov. kapitulu 3.4.2.3 Diskriminace obchodních partnerů.

¹⁷³ Viz čl. 82 odst. 2 písm. b) SES.

¹⁷⁴ Viz čl. 82 odst. 2 písm. a) SES.

možné anebo je od nich nelze spravedlivě požadovat; totéž přiměřeně platí pro odmítnutí přístupu jiným soutěžitelům za přiměřenou úhradu k využití duševního vlastnictví nebo přístupu k sítím, které soutěžitel v dominantním postavení vlastní nebo využívá na základě jiného právního důvodu, pokud je takové využití nezbytné pro účast v hospodářské soutěži na stejném trhu jako dominantní soutěžitelé nebo na jiném trhu. Postih této skutkové podstaty směřuje k zásahu do vlastnického práva a smluvní svobody dominantního soutěžitele, a proto mu je dána možnost zprostit se povinnosti poskytnout spoluužívání podstatného zařízení tím, že prokáže nemožnost spoluužívání zařízení z provozních či jiných důvodů, popř. že poskytnutí spoluužívání po něm nelze spravedlivě požadovat, čímž se má zabránit tomu, aby ostatní soutěžitelé svá práva zneužívali.¹⁷⁵

---

¹⁷⁵ Munková, J.: Zákon o ochraně hospodářské soutěže (komentář), 1.vyd., C.H.Beck, Praha 2003, str. 101-103, marg.č. 286-288. Srov. kapitolu 3.4.2.2 Omezování výroby, odbytu nebo technického rozvoje na úkor spotřebitelů.

4. Judikatura ESD a Soudu první instance

V následující kapitole se zabývám nejvýznamnějšími judikáty Evropského soudního dvora (dále jen „ESD“) a Soudu první instance (dále jen „SPI“) v oblasti dominantního postavení a zneužití dominantního postavení. Vzhledem k velkému množství rozhodnutí týkajících se této problematiky a k omezenému rozsahu této práce uvádím pouze ty nejdůležitější judikáty, které lze považovat za vzorové v rámci jednotlivých typů rozhodnutí a které se případně staly základem pro další obdobná rozhodnutí. Jednotlivá rozhodnutí jsem rozřadil do několika obecných skupin a v každé skupině uvádím rozhodnutí, která vystihují danou problematiku. Účelem této kapitoly je ukázat, jakým způsobem je v praxi EU aplikováno soutěžní právo, jehož teoretický výklad je podán v kapitolách 2 a 3 této práce. Evropské judikáty jsou významné i proto, že zpětně ovlivňují evropskou právní úpravu a zároveň ji také dotvářejí, upřesňují a vysvětlují. Následující přehled judikatury ESD a SPI není v žádném případě vyčerpávající a má sloužit k pochopení základních metod a principů aplikace právních ustanovení o dominantním postavení a jeho zneužití.

4.1 Judikatura k dominantnímu postavení

4.1.1 Dominance jednoho podniku

4.1.1.1 Rozsudek ESD 27/76, United Brands Company

Rozsudek ESD ve věci United Brands Company¹⁷⁶ (dále jen „UBC“) patří k nejvýznamnějším a základním judikátům, které se týkají dominantního postavení. Komise ES rozhodla, že UBC porušuje čl. 86 SES (současný čl. 82) tím, že zakazovala svým distributorům, aby dále prodávali banány této společnosti,¹⁷⁷ dokud jsou ještě zelené,¹⁷⁸ dále, že účtovala svým obchodním partnerům

¹⁷⁶ Viz rozsudek ESD z 14.2.1978, 27/76, United Brands Company and United Brands Continental BV v. Commission of the EC.

¹⁷⁷ UCB prodávala banány pod značkou Chiquita bananas.

¹⁷⁸ Tzv. „green bananas clause“.

různé ceny za stejné transakce, stanovovala nepřiměřené ceny za prodej banánů spotřebitelům a odmítala dodávat bez objektivních důvodů banány dánské společnosti Olesen. UCB se proti tomuto rozhodnutí Komise, které jí zároveň ukládalo peněžitou pokutu a zakázalo nadále uvedené praktiky uplatňovat, odvolala k ESD, aby uvedené rozhodnutí zrušil. UCB zejména namítala, že Komise chybně provedla analýzu relevantního trhu a že na něm nezaujímá dominantní postavení, a dále, že její ceny vůči dodavatelům nebyly diskriminační, ceny vůči spotřebitelům nebyly nepřiměřené, odmítnutí dodávek dánské společnosti Olesen bylo ospravedlnitelné, že klauzule o prodeji zelených banánů je oprávněná vzhledem k nutnosti zajistit patřičnou kvalitu výrobků pro spotřebitele, a konečně, že administrativní postup Komise byl nesprávný.

Uvedené rozhodnutí je významné zejména proto, že v něm ESD vymezil kritéria a pravidla pro posouzení existence dominantní postavení a pro určení relevantního trhu. ESD zdůraznil důležitost vymezení relevantního trhu z hlediska výrobového (věcného) a geografického jako základní předpoklad pro posouzení existence či neexistence dominantního postavení. Při konkrétním vymezení věcně relevantního trhu se ESD zabýval otázkou, zda lze trh banánů považovat za integrální součást širšího trhu čerstvým ovocem, jak tvrdila UCB, protože pro „rozumného“¹⁷⁹ spotřebitele jsou banány zaměnitelné s ostatními druhy čerstvého ovoce, jako jsou např. jablka, pomeranče, hroznové víno, broskve, jahody atd., nebo zda je věcně relevantní trh nutno vymezit pouze jako trh s banány, ať už značkovými nebo nezačkovými, a zda je tento trh dostatečně homogenní a odlišitelný od trhu s ostatním čerstvým ovocem. UCB tvrdila, že banány konkurují ostatním druhům čerstvého ovoce ve stejných obchodech a na stejných prodejních pultech, a to za srovnatelnou cenu, a že uspokojují stejné potřeby, tj. že banány jsou určeny ke spotřebě jako desert nebo mezi jídly. ESD posuzoval všechny vlastnosti banánů a přístup různých skupin spotřebitelů k tomuto ovoci a dospěl k názoru, že jedině banány jsou vhodné, aby uspokojovaly stálou potřebu významné skupiny obyvatelstva skládající se z dětí, starých lidí a nemocných, a to vzhledem ke své chuti, vzhledu, měkké konzistenci, stálé kvalitě a vzhledem k tomu, že nemají zrníčka a že s nimi

---

¹⁷⁹ Anglicky „reasonable“.

lze jednoduše zacházet.¹⁸⁰ Banány tedy podle názoru ESD tvoří samostatný trh a nikoli společný trh s jiným čerstvým ovocem, protože spotřebitelé banánů, tak jak byli definováni v rozsudku (děti, kojenci, staří a nemocní lidé), při změně ceny banánů obecně nepřecházejí na jiné ovoce a poptávka po banánech je proto neflexibilní. Jedinou výjimkou podle ESD je západní část Německa, kde spotřebitelé zaměňují banány s broskvemi a hroznovým vínem. Tato výjimka ovšem nebyla shledána dostatečným důvodem, aby ESD uznal námitku UBC k vymezení relevantního trhu.

Podmínkou aplikace čl. 86 (současný čl. 82) SES na podnik v dominantním postavení je podle ESD také jasné vymezení podstatné části společného trhu, na kterém může daný podnik zneužít své dominantní postavení a zabránit tak efektivní soutěži. Jedná se o takovou oblast, kde objektivní podmínky soutěže, vztahující se na daný výrobek, musí být dostatečně homogenní pro všechny obchodníky. A právě z důvodu nestejných podmínek v důsledku národní organizace trhů s banány byly z geograficky vymezeného relevantního trhu vyjmuty trhy Velké Británie, Francie a Itálie, kde díky systému preferenčních cel nemohly banány UBC konkurovat jiným banánům prodávaným v těchto státech. Homogenní podmínky však byly shledány na území tehdejších zbývajících šesti států ES, tj. Německa, Dánska, Irsko, Holandska, Belgie a Lucemburska, kde sice také existovala různá celní opatření a různé transportní náklady, jež však nebyly shledány diskriminujícími a tedy splňovaly podmínky stejné soutěže pro všechny subjekty.

Dále je v rozsudku podrobně rozebrána celá řada faktorů, na jejichž základě Komise a posléze i ESD dospěly k názoru, že UBC zaujímá na vymezeném relevantním trhu dominantní postavení. Mezi tyto faktory patřil tržní podíl v porovnání s konkurenty UBC, různorodost zdrojů zásobování, homogenní povaha produktů, organizace výroby a dopravy, marketingový systém a reklamní kampaně a konečně i vertikální struktura UBC. Všechny tyto faktory způsobily, že se UBC nacházela v dominantním postavení a na relevantním trhu byla do značné míry nezávislá ve svém jednání, což jí umožňovalo zabránit jakékoli účinné soutěži ze strany ostatních soutěžitelů,

---

¹⁸⁰ Viz rozsudek ESD z 14.2.1978, 27/76, United Brands Company and United Brands Continental BV v. Commission of the EC, odst. 22-33.

kteří by dosáhli obdobných výhod jako UBC až za několik let, což je odrazovalo, aby se o to pokoušeli, zvláště když již několikrát předtím neuspěli. Není nutno popisovat podrobně všechny faktory zkoumané ESD a Komisí, daleko důležitější je myšlenka, že dominantní postavení se obecně odvozuje z kombinace několika faktorů či kritérií, které, pokud by byly brány samostatně, nejsou určující a nemusí založit dominanci podniku na trhu. Teprve kumulativní účinek všech faktorů založil dominantní postavení UBC na relevantním trhu.

Po vymezení relevantního trhu a zjištění existence dominantního postavení UBC na tomto trhu, přistoupil ESD k rozboru jednotlivých bodů, v nichž Komise spatřovala zneužití dominantního postavení UBC. Ve všech bodech kromě jediného potvrdil ESD rozhodnutí Komise. Zneužití dominantního postavení bylo předně spatřováno v klauzuli o zelených banánech, která byla součástí obchodních podmínek UBC a zakazovala distributorům UBC prodávat dalším osobám banány, dokud byly ještě zelené, dále prodávat jiné banány než ty, které byly dodány UBC, a také zakazovala distributorům UBC prodávat banány konkurenčním prodejcům a dealerům z jiných zemí. Kromě skutečnosti, že povinnosti dealerů stanovené uvedenou klauzulí napomáhaly k dalšímu posílení dominantního postavení UBC, obchod se zelenými banány UBC, ať už značkovými nebo neznačkovými, se stal v rámci jednoho státu i mezi více členskými státy, prakticky nemožným, takže tato klauzule měla podobný dopad jako zákaz vývozu a vytvořila základ pro další tři praktiky zneužití dominantního postavení.

Druhou praktikou, která byla považována za zneužití dominantního postavení, bylo odmítání dodávek dánské společnosti Olesen bez jakéhokoli objektivně ospravedlnitelného důvodu. UBC přestala dodávat společnosti Olesen proto, že se tato společnost dostala na „černou listinu“ UBC kvůli účasti na reklamní kampani konkurenční společnosti Dole. Společnost Olesen utrpěla chováním UBC značné ztráty v důsledku poklesu prodeje a ztráty několika důležitých zákazníků.

Dle názoru Komise a ESD bylo toto chování UBC svévolným vměšováním se do řízení obchodů společnosti Olesen.¹⁸¹

Třetí praktikou považovanou za zneužití dominantního postavení byla politika diskriminačních cen. UBC stanovovala každý týden jiné ceny na prodej svých značkových banánů a tyto ceny se navíc podstatně lišily podle členského státu, v němž měli sídlo zákazníci UBC. Komise dospěla k názoru, že stanovování různých cen nemělo objektivní opodstatnění a jedná se tedy o zneužití dominantního postavení v tom smyslu, že UBC uplatňovala rozdílné a diskriminační podmínky vůči svým obchodním partnerům při srovnatelných obchodních transakcích, čímž svým obchodním partnerům způsobovala soutěžní nevýhodu, zkracovala soutěž a zabraňovala volnému pohybu zboží. Negativní účinek diskriminačních cen na volný pohyb zboží byl navíc posilován zákazem prodeje zelených banánů a dodávkami menších množství banánů než bylo objednáno zákazníkem.

ESD se také velmi podrobně zabýval poslední praktikou, v níž Komise spatřovala zneužití dominantního postavení ze strany UBC, tj. nepřiměřenými a nekalými¹⁸² cenami pro spotřebitele, jež byly dle názoru Komise přemrštěné vzhledem k ekonomické hodnotě dodávaných banánů. V tomto případě však ESD rozhodnutí Komise zrušil, protože neprokázala, že cenové rozdíly nebyly dány objektivními faktory. UBC tvrdila, že i při těchto cenách dosahovala ztrát, a i když toto tvrzení nepodložila žádnými prokazatelnými (zejména účetními) důkazy, ESD usoudil, že nepřiměřenost cen musí prokázat Komise, která však také dostatečné důkazy o této skutečnosti nepředložila, a proto ESD rozhodnutí Komise v tomto bodě zrušil a přiměřeně snížil pokutu uloženou UBC.¹⁸³

Význam tohoto judikátu z roku 1978 spočívá v tom, že v něm byla definována kritéria pro vymezení relevantního trhu a posouzení existence dominantního postavení, a proto se také stal

---

¹⁸¹ Blíže o vztahu společností United Brands, Olesen a Dole viz rozsudek ESD z 14.2.1978, 27/76, United Brands Company and United Brands Continental BV v. Commission of the EC, odst. 163-203.

¹⁸² Anglicky „unfair prices“.

¹⁸³ Viz rozsudek ESD z 14.2.1978, 27/76, United Brands Company and United Brands Continental BV v. Commission of the EC, odst. 235-268.

základem a vzorem pro další rozhodnutí Komise a rozsudky ESD o zneužití dominantního postavení.¹⁸⁴

4.1.1.2 Rozsudek ESD 85/76, Hoffman-La Roche & Co. AG

Rozsudek ve věci Hoffman-La Roche¹⁸⁵ je druhým významným a velmi rozsáhlým judikátem, čítajícím několik desítek stran, a proto se zaměřím pouze na vymezení relevantního trhu ESD a aspekty týkající se dominantního postavení. Švýcarská společnost Hoffman-La Roche (dále jen „Roche“) podala k ESD žalobu na zrušení rozhodnutí Komise z 9.6.1976, ve kterém Komise shledala, že společnost Roche zaujímá dominantní postavení na společném trhu ve smyslu čl. 86 (současný čl.82) SES, a to konkrétně na trhu vitamínů A, B2, B3, B6, C, E a H, a že zneužila své dominantní postavení tím, že uzavřela dohody s 22 prodejci těchto vitamínů, jež obsahovaly povinnost prodejců, resp. jim nabízely stimuly ve formě věrnostních slev, aby tito nakupovali všechny nebo většinu vitamínů výlučně nebo přednostně od společnosti Roche. Za porušení čl. 86 uložila Komise společnosti Roche pokutu ve výši 1 098 000 DM.

Při posuzování daného případu se ESD zabýval nejprve otázkou vymezení relevantního trhu z věcného a geografického hlediska. Vymezení z geografického hlediska bylo jednodušší a ESD dospěl k závěru, relevantní trh zahrnuje celý společný trh, tj. území šesti členských států k 31.12.1972 a celkem devíti členských států po tomto datu. Uvedené rozhodnutí Komise se týkalo celé řady vitamínů náležejících do 13 skupin, z nichž Roche vyráběla a prodávala 8 (vitamíny A, B1, B2, B3, B6, C, E a H) a dalších 5 skupin vitamínů pak společnost Roche nakupovala od jiných výrobců a dále je prodávala (vitamíny B12, D, PP, K a M). Komise zjistila, že Roche zaujímá dominantní postavení v případě 7 z 8 skupin vitamínů, jež vyrábí (kromě vitamínu B1), a že každá z těchto skupin vitamínů má specifickou metabolickou funkci a není tedy zaměnitelná s jinou skupinou a zároveň není vystavena konkurenci jiných výrobků. Po zvážení všech těchto faktorů

---

¹⁸⁴ Nejvýznamnější ustanovení tohoto rozhodnutí jsou zejména odst. 11, 12, 44, 58, 59, 63-66, 159, 182, 183, 201, 202.

¹⁸⁵ Rozsudek ESD z 13.2.1979, 85/76, Hoffman-La Roche & Co. AG v. Commission of the EC.

Komise dospěla k názoru, že každá ze skupin uvedených vitamínů tvoří oddělený trh, s čímž společnost Roche souhlasila s výjimkou vitamínů skupiny C a E, které jsou podle jejího názoru součástí širšího trhu společně s dalšími výrobky a u kterých tedy Komise nesprávně ocenila její podíl na uvedených trzích, protože do svých kalkulací nezahrnula tyto další výrobky. ESD se proto zabýval otázkou, zda Komise správně vymezila relevantní trh, k němuž skupina vitamínů C a E náleží, a zjistil, že neexistovala zaměnitelnost mezi vitamíny skupiny C a E a mezi ostatními výrobky, které by za určitých okolností mohly být považovány za substituty jedné nebo druhé skupiny pro technologické využití, které samo o sobě je velice různorodé. Z toho důvodu ESD rozhodl, že věcné vymezení relevantního trhu Komisí bylo správné.¹⁸⁶

Dále se ESD zabýval velmi podrobně strukturou relevantního trhu a posuzoval každou jednotlivou skupinu vitamínů z hlediska tržního podílu společnosti Roche i společné rysy jednotlivých oddělených trhů s vitamíny z hlediska výroby a tržní struktury, aby zjistil, zda se společnost Roche skutečně nachází v dominantním postavení. Komise na základě posouzení tržních podílů společnosti Roche a jejích konkurentů, jakož i celé řady dalších faktorů, které zajišťovaly společnosti Roche dominanci na trhu, i kdyby tržní podíl nebyl rozhodujícím kritériem, dospěla k závěru, že Roche zaujímá dominantní postavení na sedmi trzích (skupiny vitamínů viz výše) a že požívá na těchto relevantních trzích úplné svobody jednání, která jí umožňuje zabránit účinné soutěži na společném trhu. Společnost Roche u ESD namítala, že Komise nevzala v potaz velké poklesy cen vitamínů, které dokazovaly, že na relevantním trhu existovala účinná soutěž a Roche se pouze chránila před konkurenčním tlakem. ESD ve svém rozsudku definoval dominantní postavení jako ekonomickou sílu podniku, jež mu umožňuje zabránit udržení účinné soutěže na relevantním trhu tím, že mu dává moc chovat se na trhu do značné míry nezávisle na svých konkurentech, zákaznících a v neposlední řadě i na spotřebitelích. Takováto pozice však nevylučuje soutěž úplně, jak tomu je v případě monopolů či quasimonopolů, ale umožňuje podniku, aby přinejmenším významně ovlivňoval, ne-li přímo určoval, podmínky, za nichž se bude soutěž vyvíjet, a to tak

---

¹⁸⁶ Viz rozsudek ESD z 13.2.1979, 85/76, Hoffman-La Roche & Co. AG v. Commission of the EC, odst. 21-30.

dlouho, dokud mu takové chování přináší výhody, tj. zejména dokud dosahuje zisku. Podstatný tržní podíl jako důkaz existence dominantního postavení není podle ESD konstantním faktorem a jeho důležitost se liší na jednotlivých trzích podle struktury těchto trhů, a to zejména podle výroby, poptávky a nabídky. Přestože každá ze skupin vitamínů představuje samostatný trh, mají tyto rozdílné trhy dostatečné množství společných rysů, aby na ně bylo možno aplikovat stejná kritéria, pokud jde o určení tržního podílu a existence či neexistence dominantního postavení. Další faktory, jež ESD zkoumal za účelem zjištění existence dominantního postavení společnosti Roche, kromě tržního podílu, byly tržní podíly nejbližších konkurentů, šíře výrobní řady, světový obrat a patenty ve vlastnictví společnosti Roche, prodejní síť a potenciaální konkurence společnosti Roche. Některé z těchto faktorů ESD zamítl jako nepodstatné nebo nedokazující existenci dominantního postavení.¹⁸⁷ ESD dále podrobně analyzoval situaci na jednotlivých trzích s vitamíny podle výše zmíněných kritérií a potvrdil rozhodnutí Komise, že na trzích se skupinami vitamínů A, B1, B2, B6, C a E zaujímá společnost Roche dominantní postavení a na trhu se skupinou vitamínů H dokonce postavení monopolu, pouze na trhu s vitamíny B3 nebyla existence dominantního postavení prokázána.¹⁸⁸

Zneužití dominantního postavení společností Roche spatřovala Komise a posléze i ESD v tzv. „věrnostních rabatech (slevách)“.¹⁸⁹ Společnost Roche uzavřela s 22 velkými prodejci vitamínů asi 30 kupních smluv (některé z nich byly obnovené smlouvy s dodatky nebo bez nich ke smlouvě předchozí), v nichž se prodejci zavázali kupovat vitamíny výhradně od společnosti Roche, nebo v nichž byl obsažen slib poskytnutí slev ze strany společnosti Roche, pokud tak budou činit. Podle názoru Komise a ESD jsou smlouvy o exkluzivitě a věrnostní rabaty zneužitím dominantního postavení ve smyslu čl. 86 (současný čl. 82) SES, protože na jedné straně zkreslují soutěž mezi výrobci tím, že zbavují zákazníky dominantního podniku možnosti zvolit si dodavatele, a na straně druhé je jejich důsledkem uplatňování rozdílných podmínek při obdobných transakcích s ostatními

¹⁸⁷ Viz rozsudek ESD z 13.2.1979, 85/76, Hoffman-La Roche & Co. AG v. Commission of the EC, odst. 43-49.

¹⁸⁸ Podrobná analýza jednotlivých trhů s vitamíny viz rozsudek ESD z 13.2.1979, 85/76, Hoffman-La Roche & Co. AG v. Commission of the EC, odst. 50-68.

¹⁸⁹ Anglicky „fidelity rebates“.

obchodními partnery, čímž jsou tito v soutěži znevýhodněni, neboť společnost Roche nabízela dvěma různým zákazníkům dvě různé ceny za identické množství stejného výrobku v závislosti na tom, jestli tito zákazníci souhlasili nebo nesouhlasili s tím, že přestanou odebírat zboží od konkurentů společnosti Roche. Uvedené smlouvy se týkaly prodeje a nákupu vitamínů, jež náležely do jedné nebo více skupin, u nichž byla prokázána existence dominantního postavení společnosti Roche. ESD provedl důkladnou analýzu všech dotčených smluv, které rozdělil do tří skupin podle množství vitamínů, jež se jednotliví prodejci zavázali odebírat (zda všechny, většinu nebo jen určité procento vitamínů).¹⁹⁰ Věrnostní rabaty, na rozdíl od rabatů množstevních, které jsou poskytovány výlučně v závislosti na množství odebraného zboží kupujícím, spočívají v poskytování finanční výhody, která není ospravedlnitelná ekonomickými důvody, a navíc, dle názoru Komise a ESD, zabraňují zákazníkům podniku, jenž tyto slevy poskytuje, odebírat zboží od konkurenčních výrobců a zabraňují vstupu dalších výrobců na daný trh, což je neslučitelné s cílem dosažení a udržení nezkreslené soutěže na společném trhu.

Zneužití dominantního postavení bylo také spatřováno v zahrnutí tzv. „anglické doložky (klauzule)“¹⁹¹ do většiny zmíněných smluv. Podstatou této doložky bylo, že pokud zákazník společnosti Roche obdržel od konkurenta této společnosti cenově výhodnější nabídku, mohl se obrátit na společnost Roche a požádat ji, aby své nabídky přizpůsobila této nižší ceně; pokud společnost Roche žádosti nevyhověla, byl daný zákazník oprávněn, i přes svůj závazek odebírat zboží výlučně od společnosti Roche, přijmout nabídku konkurenční společnosti, aniž by ztratil výhodu poskytování věrnostních slev ze strany společnosti Roche za již uskutečněné nákupy nebo za nákupy, které se teprve uskuteční.¹⁹² Nicméně ESD byl toho názoru, že anglická doložka neodstraňuje diskriminaci plynoucí z poskytování věrnostních slev a že ani za těch nejpříznivějších podmínek nenapravuje zkreslení soutěže způsobené doložkami o exkluzivním nákupu zboží od společnosti Roche; tato doložka naopak obsahuje de facto povinnost zákazníků společnosti Roche

---

¹⁹⁰ Podrobnosti o těchto smlouvách a jejich analýze viz rozsudek ESD z 13.2.1979, 85/76, Hoffman-La Roche & Co. AG v. Commission of the EC, odst. 81-101 a 109-121.

¹⁹¹ Tzv. „English clause“.

¹⁹² Viz rozsudek ESD z 13.2.1979, 85/76, Hoffman-La Roche & Co. AG v. Commission of the EC, odst. 102-108.

informovat o výhodnějších nabídkách konkurentů, čímž jednak může společnost Roche snadno identifikovat své konkurenty a jednak získává informace o tržních podmínkách a akcích svých konkurentů, což je velice významné pro provádění její tržní strategie. Z těchto důvodů ESD potvrdil rozhodnutí Komise, že anglická doložka zahrnutá ve smlouvách naplňuje znaky zneužití dominantního postavení podle čl. 86 (současný čl. 82) SES.

ESD potvrdil v případě Hoffman-La Roche prakticky celé rozhodnutí Komise, pouze snížil zhruba o čtvrtinu uloženou pokutu, protože se Komise podle názoru ESD dopustila určitých chyb při hodnocení dominantního postavení společnosti Roche na trhu se skupinou vitamínů B3, kde ESD shledal předložené důkazy nedostatečnými k prokázání existence dominantního postavení. Komise navíc předložila důkazy o zneužití dominantního postavení společností Roche pouze za rok 1972 až 1974 a do určité míry i za rok 1971, takže podle ESD trvalo porušování čl. 86 SES pouze o něco málo více než tři roky a nikoli pět let, za něž Komise uložila pokutu; i z tohoto důvodu byla pokuta snížena na 732 000 DM.¹⁹³

Tento případ je zajímavý zejména vymezením relevantního trhu, resp. více relevantních trhů a definicí a analýzou různých kritérií pro posouzení existence dominantního postavení. I když společnost Hoffman-La Roche tento případ prohrála, zřejmě se z něj nepoučila a před několika lety jí byla uložena jedna z největších pokut v historii (cca 500 mil. Euro), a to opět za zneužití dominantního postavení.

4.1.1.3 Rozsudek ESD C-53/92, Hilti AG

V případě Hilti AG¹⁹⁴ (dále jen „Hilti“) rozhodoval ESD o odvolání proti rozsudku SPI z 12.12.1991,¹⁹⁵ kterým byla zamítnuta žádost společnosti Hilti o zrušení rozhodnutí Komise z 22.12.1987,¹⁹⁶ které bylo vydáno pro porušení čl. 86 (současný čl. 82) SES. Hilti je výrobcem celé řady výrobků sloužících k připevňování materiálů, např. hřebíků a pistolí na jejich nastřelování.

¹⁹³ Viz rozsudek ESD z 13.2.1979, 85/76, Hoffman-La Roche & Co. AG v. Commission of the EC, odst. 140.

¹⁹⁴ Rozsudek ESD z 2.3.1994, C-53/92, Hilti AG v. Commission of the EC.

¹⁹⁵ Rozsudek SPI z 12.12.1991, T-30/89, Hilti AG v. Commission of the EC.

¹⁹⁶ Rozhodnutí Komise z 22.12.1987, Eurofix – Bauco v. Hilti, ÚL L 65 - 11/03/1988, 19.

V rozhodnutí Komise se uvádí, že se společnost Hilti dopustila zneužití dominantního postavení, a to svým jednáním namířeným proti nezávislým výrobcům hřebíků určených pro nastřelovací hřebíkové pistole společnosti Hilti, neboť jim zabraňovala buď ve vstupu a v pronikání na trh hřebíků kompatibilních s těmito pistolemi nebo přímo či nepřímo poškozovala jejich podniky nebo obojí dohromady. Rozhodnutím byla společnosti Hilti uložena pokuta ve výši 6 mil. ECU.

Společnost Hilti vznesla námitku, že Komise nesprávně definovala relevantní trh, protože rozdělila výrobky této společnosti do tří různých trhů, které však podle názoru Hilti tvoří jediný trh zahrnující všechny systémy připevňování materiálů. SPI potvrdil názor Komise, že věcně relevantní trh, na němž je zkoumána existence dominantní postavení společnosti Hilti, byl vymezen správně jako trh s hřebíky určenými pro nastřelovací pistole této společnosti.¹⁹⁷ Tento názor potvrdil ve svém rozsudku i ESD, který se zároveň odvolal na dřívější judikaturu.¹⁹⁸

Společnost Hilti vznesla v řízení před ESD celkem sedm námitek proti rozhodnutí SPI, z nichž byly všechny ESD zamítnuty, a následným rozsudkem byla potvrzena původní rozhodnutí Komise i SPI. Námitky se většinou týkaly vzájemné zaměnitelnosti výrobků společnosti Hilti s jinými výrobky, zaměnitelnosti různých systémů připevňování materiálů a vymezení relevantního trhu, resp. tří oddělených relevantních trhů podle druhu výrobku.¹⁹⁹ Důležité na tomto případě bylo potvrzení rozhodnutí Komise a následně i rozsudku SPI rozsudkem ESD, který potvrdil správnost vymezení relevantního trhu a jeho rozdělení do několika oddělených trhů, což bylo důležitým předpokladem pro správné určení existence dominantního postavení společnosti Hilti na takto vymezeném trhu a následné uložení pokuty za zneužití dominantního postavení.

---

¹⁹⁷ Podrobnosti viz rozsudek ESD z 2.3.1994, C-53/92, Hilti AG v. Commission of the EC, odst. 5-8.

¹⁹⁸ Konkrétně se ESD odvolal na definici relevantního trhu v rozsudku z 21.2.1973, 6/72, Europemballage Corporation and Continental Can Company Inc. v. Commission of the EC, a také na pravidla pro posouzení zaměnitelnosti výrobků stanovená v rozsudku ESD z 31.5.1979, 22/78, Hugin Kassaregister AB and Hugin Cash Registers Ltd v. Commission of the EC.

¹⁹⁹ Jednotlivé námitky viz rozsudek ESD z 2.3.1994, C-53/92, Hilti AG v. Commission of the EC, odst. 11, 17, 21, 26, 30, 40 a 44.

4.1.1.4 Rozsudek ESD C-179/90, Mercis convenzionali porto di Genova SpA

Následující případ²⁰⁰ se týká předběžné otázky²⁰¹ italského soudu „Tribunale di Genova“ ohledně interpretace čl. 7, 30, 85, 86 (současný čl. 82) a čl. 90 (současný čl. 86) SES, s níž se obrátil na ESD. Důvod k této otázce vznikl v průběhu soudního řízení o sporu mezi společnostmi Mercis convenzionali porto di Genova SpA (dále jen „Merci“) a Siderurgica Gabrielli SpA (dále jen „Siderurgica“), jenž se týkal vykládky zboží v janovském přístavu.

Z dokumentů zaslaných ESD vyplynulo, že nakládka, vykládka, zasílání, úschova a obecně veškeré nakládání se zbožím a materiály jakéhokoliv druhu jsou v rámci přístavu vyhrazeny dokařským společnostem, jejichž pracovníci, kteří jsou zároveň členy těchto společností, musí být podle nařízení o námořní plavbě²⁰² italské národnosti. Jakékoli porušení těchto výlučných práv náležících dokařským společnostem má za následek uložení pokut podle § 1172 italského kodexu o námořní plavbě.²⁰³ Podle dalšího ustanovení tohoto kodexu je dokařským společnostem zaručeno právo zajišťovat práci v docích ve prospěch třetích stran, které se musí obracet výlučně na tyto společnosti. Společnost Siderurgica se v souladu s italským právem obrátila na společnost Mercis, podnik požívající výlučné právo zajišťovat dokařské práce s běžným zbožím v janovském přístavu, aby vyložila zásilku oceli dovážené z Německé spolkové republiky, ačkoli posádka lodi převážející tuto zásilku by byla schopna vykládku provést sama. Společnost Mercis pověřila vykládkou zboží jinou janovskou dokařskou společnost, ale díky stávce zaměstnanců této dokařské společnosti došlo ke zpoždění vykládky zboží a následně ke sporu mezi společnostmi Mercis a Siderurgica, v němž společnost Siderurgica požadovala náhradu za škody utrpěné v důsledku zmíněného zpoždění a vrácení vyúčtovaných poplatků, jež musela zaplatit a jež vzhledem ke způsobu provedení objednané práce považovala za nepřiměřené.

Janovský tribunál (Tribunale di Genova) se rozhodl případ pozastavit a obrátil se na ESD

---

²⁰⁰ Rozsudek ESD z 10.12.1991, C-179/90, Mercis convenzionali porto di Genova SpA v. Siderurgica Gabrielli SpA.

²⁰¹ „Reference for a preliminary ruling“.

²⁰² Konkrétně podle § 152 a § 156 Nařízení o námořní plavbě („Regolamento per la Navigazione Marittima“, anglicky „Regulation on Maritime Navigation“).

²⁰³ „§ 1172 Codice della Navigazione“.

s předběžnou otázkou, zda se na daný případ vztahují ustanovení evropského práva, i když se jedná o podnik či společnost, která zaměstnává výlučně pracovníky jedné národnosti, a zda je možno takovýto podnik, jenž požívá výlučného práva provádět při splnění povinných standardů nakládku a vykládku zboží v národních přístavech, považovat za podnik pověřený prováděním služeb obecného hospodářského významu a zda se na něj vztahují zákazy plynoucí mimo jiné i z čl. 86 SES.

V odpovědi na první otázku ESD uvedl, že výše zmíněné podniky musí být považovány za podniky, jimž bylo výlučné právo uděleno členským státem v souladu s čl. 90 (současný čl. 86) SES, který však zároveň stanovuje, že členské státy nesmí v případě takovýchto podniků přijímat ani udržovat v platnosti jakákoliv opatření, která by byla v rozporu s ustanoveními Smlouvy, zejména pak s ustanoveními na ochranu hospodářské soutěže. Pokud jde o existenci výlučných práv, je ESD toho názoru, že vzhledem k interpretaci čl. 86 (nynější článek 82) SES je podnik, který zaujímá monopolní postavení na podstatné části společného trhu, považován za podnik v dominantním postavení ve smyslu čl. 86 SES, i kdyby se jednalo o monopol zákonný,²⁰⁴ a že vytvoření dominantního postavení podniku tím, že mu jsou zaručena výlučná práva, není slučitelné s čl. 86 SES. Navíc ESD považuje janovský přístav, vzhledem k objemu dopravy a důležitosti tohoto přístavu pro námořní přepravu zboží, za podstatnou část společného trhu.²⁰⁵

Dále ESD konstatoval, že členský stát porušuje ustanovení čl. 86 (současný čl. 82) SES, pokud se podnik s výlučnými právy již při pouhém výkonu těchto práv nemůže vyhnout zneužití svého dominantního postavení nebo pokud jsou tato práva schopna nastolit takovou situaci, jež může daný podnik ke zneužití dominantního postavení navádět. Vzhledem k okolnostem popsaným národním soudem se ESD jeví jako velice pravděpodobné, že podniky vybavené výlučnými právy v souladu s národní právní úpravou jsou náchylné buď k požadování plateb za služby, jež vyžadovány nebyly, stanovování nepřiměřených cen, odmítání využití moderních technologií, což

---

²⁰⁴ Viz rozsudek ESD z 10.12.1991, C-179/90, *Merci convenzionali porto di Genova SpA v. Siderurgica Gabrielli SpA*, odst. 14. ESD se zároveň odvolává na svůj rozsudek z 23.4.1991, C-41/90, *Klaus Höfner a Fritz Elser v. Macrotron GmbH*, odst. 28.

²⁰⁵ Viz rozsudek ESD z 10.12.1991, C-179/90, *Merci convenzionali porto di Genova SpA v. Siderurgica Gabrielli SpA*, odst. 15-16.

vede k nárůstu nákladů na poskytované služby a k prodloužení doby potřebné k jejich provedení, nebo k poskytování cenových slev určitým zákazníkům a zároveň ke kompenzaci těchto slev zvýšením poplatků účtovaných jiným zákazníkům.²⁰⁶ V rozsudku byla také zdůrazněna skutečnost, že ustanovení čl. 86 SES mají bezprostřední účinek a zakládají práva jednotlivců, která jsou národní soudy povinny chránit.

V odpovědi na druhou otázku ESD uvedl, že podnik provádějící práci v docích není v daném případě podnikem provádějícím činnost v obecném hospodářském zájmu ve smyslu čl. 90 (současný čl. 86) SES.²⁰⁷

4.1.1.5 Rozsudek ESD 6/72, Europemballage Corporation and Continental Can Company Inc.

Případ společnosti Continental Can Company Inc. (dále jen „Continental“) se liší od ostatních uvedených případů tím, že ESD ve svém rozsudku²⁰⁸ vyhověl námitkám této společnosti a zrušil rozhodnutí Komise z 9.12.1971.²⁰⁹ Ve svém rozhodnutí Komise uvádí, že společnost Continental porušila čl. 86 (současný čl. 82) SES tím, že přes společnost Europemballage Corporation (dále jen „Europemballage“) získala přibližně 80% podílu na akciích a vyměnitelných dluhopisech společnosti Thomassen and Drijver-Verbliva N.V. (dále jen „TDV“).

První podstatnou námitkou společnosti Continental se sídlem v New Yorku bylo, že podle obecných principů mezinárodního práva, nespadá tato společnost se sídlem mimo společný trh do úřední kompetence Komise a ani pod jurisdikci ESD. Komise tedy neměla podle názoru společnosti Continental pravomoc vydat napadené rozhodnutí, a navíc protiprávní chování, pro které bylo zahájeno řízení, nemělo být přičítáno společnosti Continental, ale společnosti Europemballage, i když tato byla dceřinou společností společnosti Continental. Dle názoru ESD však samotný fakt, že

²⁰⁶ Viz rozsudek ESD z 10.12.1991, C-179/90, *Merci convenzionali porto di Genova SpA v. Siderurgica Gabrielli SpA*, odst. 18.

²⁰⁷ Viz rozsudek ESD z 10.12.1991, C-179/90, *Merci convenzionali porto di Genova SpA v. Siderurgica Gabrielli SpA*, odst. 26-28.

²⁰⁸ Rozsudek ESD z 21.2.1973, 6/72, *Europemballage Corporation and Continental Can Company Inc. v. Commission of the EC*.

²⁰⁹ Rozhodnutí Komise z 19.12.1971, *Continental Can Company*, ÚL L 7 - 8/01/1972, 25.

dceřinná společnost má vlastní právní subjektivitu, nemůže vyloučit možnost, aby chování dceřinné společnosti bylo připsáno mateřské společnosti, což platí zejména v těch případech, kdy dceřinná společnost neurčuje nezávisle své tržní chování, ale řídí se směrnicemi mateřské společnosti. Za prokázané také ESD považoval, že společnost Continental pověřila společnost Europemballage, aby učinila nabídku převzetí akcionářům holandské společnosti TDV, a že za tímto účelem uvolnila příslušné prostředky. Tuto transakci, na jejímž základě Komise vydala napadené rozhodnutí, je tedy nutno připsat nejen společnosti Europemballage, ale hlavně a v první řadě společnosti Continental. Komunitární právo se dle ESD vztahuje na takové akvizice podniků, které ovlivňují tržní podmínky v rámci ES, a skutečnost, že společnost Continental nemá své sídlo na území jednoho z členských států, není důvodem, aby společnost byla vyjmuta z aplikace tohoto práva, a proto ESD tuto námitku společnosti Continental zamítl.

Komise ve svém rozhodnutí uložila společnosti Continental pokutu za porušení čl. 86 (současný čl. 82) SES, tj. za zneužití dominantního postavení, které zaujímala prostřednictvím společnosti Schmalbach-Lubeca-Werke AG (dále jen „SLW“) na podstatné části společného trhu, konkrétně na trhu kovových obalů (konzerv) pro maso, masné výrobky, ryby a koryše, a na trhu kovových uzávěrů pro zavařovací sklenice. Zneužití dominantního postavení se společnost Continental dopustila výše zmíněnou akvizicí 80% akcií a vyměnitelných dluhopisů společnosti TDV prostřednictvím své dceřinné společnosti Europemballage, čímž byla na trhu s konzervami prakticky eliminována soutěž.

Společnost Continental vznesla námitku, že se Komise svým rozhodnutím založeným na nesprávné interpretaci čl. 86 (současný čl. 82) SES snaží zavést kontrolu slučování podniků (fúzí),²¹⁰ čímž překračuje své pravomoci, a že tato snaha je v rozporu se záměrem sledovaným autory Smlouvy. Z čl. 86 SES podle společnosti Continental jasně vyplývá, že za zneužití dominantního postavení jsou považovány pouze takové praktiky, které ovlivňují trh a poškozují

---

²¹⁰ V souvislosti s tímto případem je nutné si uvědomit, že nařízení Rady č. 4064/89 o kontrole koncentrací se stalo účinným až roku 1990, kdežto řízení v případě společnosti Continental proběhlo počátkem 70. let.

spotřebitele či obchodní partnery, že použití ekonomické síly plynoucí z dominantního postavení je zneužitím takového postavení, jen pokud se tak děje prostředky, kterými skutečně dojde ke zneužití, a že tedy strukturální opatření podniků, jako je například zvyšování a upevňování dominantního postavení prostřednictvím fúzí, nejsou zneužitím dominantního postavení ve smyslu čl. 86 SES, a proto je napadené rozhodnutí Komise neplatné, neboť postrádá požadovaný právní základ („legal basis“).²¹¹

Otázka, kterou se ESD zabýval při posuzování této námitky, tedy zněla, zda se pojem „zneužití“ v čl. 86 (současný čl. 82) SES vztahuje pouze na praktiky podniku, které mohou přímo negativně ovlivnit trh a které poškozují výrobu, prodej a spotřebitele, nebo zda se tento pojem vztahuje i na změny ve struktuře podniku, jež vedou k závažnému narušení soutěže na podstatné části společného trhu. Každá strukturální změna může podle ESD ovlivnit tržní podmínky, pokud vede ke zvýšení ekonomické síly podniku. Vzhledem k tomu, že jedním z cílů Smlouvy uvedeným v čl. 3 je vytvoření systému zajišťujícího, že soutěž na společném trhu nebude narušována, je tím spíše cílem tohoto ustanovení, aby soutěž nebyla eliminována, což je dle ESD tak podstatný požadavek, že by bez něj ztratila smysl celá řada dalších ustanovení Smlouvy. S ohledem na zajištění principů a dosažení cílů uvedených v čl. 3 SES, stanovují čl. 85-90 (současné čl. 81-86) SES obecná pravidla týkající se podniků. Čl. 85 (současný čl. 81) SES zakazuje dohody mezi podniky, rozhodnutí sdružení podniků a jednání ve shodě, které mohou narušit soutěž na společném trhu, zatímco čl. 86 (současný čl. 82) SES se týká jednostranných aktivit jednoho nebo více podniků. Smyslem obou článků je dosažení stejného cíle, tj. zachování účinné soutěže, i když je ho dosahováno na různé úrovni. Zakázané omezení soutěže, jestliže spadá pod čl. 85 (současný čl. 81) SES, se nemůže stát přípustným tím, že k němu dojde pod vlivem dominantního podniku a vyústí ve fúzi daného podniku. Nelze předpokládat, neexistují-li výslovná ustanovení, že Smlouva zakazující v čl. 85 určitá rozhodnutí sdružení podniků, jež omezují soutěž, aniž by ji zcela vyloučily, těmto podnikům

---

²¹¹ Viz rozsudek ESD z 21.2.1973, 6/72, Europemballage Corporation and Continental Can Company Inc. v. Commission of the EC, odst. 18-20.

v čl. 86 SES povolí, aby splynutím dosáhly takového dominantního postavení, které znemožní existenci jakékoli vážnější konkurence. Přijetí tohoto předpokladu by popřelo celé soutěžní právo, což by mohlo ohrozit správné fungování společného trhu. Skutečnost, že čl. 86 SES neobsahuje stejná explicitní ustanovení o povoleném omezení soutěže jako čl. 85 SES, lze vysvětlit faktem, že systém stanovený pro dominantní postavení, na rozdíl od čl. 85, nepřipouští žádné výjimky ze zákazu. V žádném případě nesmí být čl. 85 a čl. 86 (současné čl. 81 a 82) SES vykládány takovým způsobem, aby si navzájem odporovaly, jelikož slouží k dosažení stejného cíle. Výčet praktik zneužití dominantního postavení v čl. 86 SES je podle ESD pouze příkladný a nikoli vyčerpávající, a proto za zneužití dominantního postavení lze považovat i situaci, kdy dominantní podnik upevňuje svou pozici takovým způsobem, že dosažený stupeň dominance podstatně omezuje soutěž, tj. na trhu zbývají pouze ty podniky, jejichž chování závisí na dominantním podniku. Pokud posilování dominantního postavení vede k následkům zmíněným výše, tak bez ohledu na prostředky a postupy, jimiž je tohoto postavení dosaženo, může jít o zneužití dominantního postavení, které je zakázané čl. 86 SES. Námitka společnosti Continental byla ESD zamítnuta.

Zřejmě nejdůležitější je závěrečná část rozsudku, která se týká odůvodnění rozhodnutí Komise a důvodů, pro které bylo toto rozhodnutí zamítnuto. Komise založila své rozhodnutí na tvrzení, že akvizice většinového podílu na konkurenční společnosti podnikem nebo skupinou podniků v dominantním postavení může být považována za zneužití takového postavení, což je podle Komise právě tento případ, kdy podnik v dominantním postavení posiloval své postavení prostřednictvím fúze takovým způsobem, že skutečná nebo potencionální soutěž s daným zbožím byla v praxi eliminována na podstatné části společného trhu. Podle ESD však Komise musí uvést právně relevantní důvody nebo při nejmenším dokázat, že soutěž byla tak podstatně ovlivněna, že zbývající soutěžitelé již nepředstavují dostatečnou protiváhu dominantnímu podniku.

Aby podpořila Komise své tvrzení, zkoumala důsledky zmíněné fúze z různých úhlů a zabývala se hlavně čtyřmi body: stávajícím tržním podílem dotčených podniků na trhu s danými výrobky, relativní velikostí subjektu nově vzniklého na základě fúze ve srovnání s velikostí potencionálních soutěžitelů na daném trhu, ekonomickou silou kupujících ve srovnání s nově vzniklým subjektem a

potencionální konkurencí, buď ze strany výrobců stejných výrobků, kteří se nacházejí na geograficky vzdálenějších trzích, nebo ze strany výrobců jiných výrobků, kteří se nacházejí na společném trhu. Rozhodnutí Komise je na jednu stranu založeno na velmi vysokém tržním podílu společnosti SLW na trhu kovových obalů, na slabé konkurenceschopnosti zbývajících soutěžitelů na trhu, na malé ekonomické síle většiny spotřebitelů v porovnání se silou nově vzniklého subjektu a na četných právních a faktických spojeních mezi společností Continental a potencionálními konkurenty; na druhou stranu je rozhodnutí Komise založeno na finančních a technických překážkách vstupu na trh, jenž je silně koncentrovaný.²¹²

Společnost Continental napadla přesnost údajů, na nichž Komise založila své rozhodnutí. Tvrdila také, že z pouhého tržního podílu společnosti SLW, jenž činil 70-80% na trhu konzerv na maso, 80-90% na trhu konzerv na ryby a korýše a 50-55% na trhu kovových uzávěrů (navíc se podle společnosti Continental jednalo o procenta, která byla příliš vysoká a nemohla být Komisí prokázána), nelze dovodit existenci dominantního postavení této společnosti na trhu lehkých kovových obalů. Rozhodnutí Komise navíc podle společnosti Continental nepočítalo s možností konkurence ze strany substitutů, tj. skleněných a plastových obalů, a proto jsou i tvrzení Komise o existenci či neexistenci skutečné a potencionální soutěže a údajném slabém postavení spotřebitelů irelevantní.²¹³

ESD za prvé zdůraznil důležitost správného definování relevantního trhu pro posouzení dominantního postavení společnosti SLW (resp. Continental) a důsledků zmíněné fúze se společností TDV. Komise vymezila tři relevantní trhy: trh s lehkými obaly pro konzervované masné výrobky, trh s lehkými obaly pro konzervované plody moře a trh s kovovými uzávěry pro průmysl potravinových obalů s výjimkou korkových uzávěrů. Na těchto třech trzích údajně zaujímala společnost SLW dominantní postavení a zmíněná fúze zde hrozila eliminovat soutěž, nicméně Komise ve svém rozhodnutí nepodala žádné detaily o tom, jak se tyto tři trhy liší jeden od

---

²¹² Viz rozsudek ESD z 21.2.1973, 6/72, Europemballage Corporation and Continental Can Company Inc. v. Commission of the EC, odst. 28-30.

²¹³ Viz rozsudek ESD z 21.2.1973, 6/72, Europemballage Corporation and Continental Can Company Inc. v. Commission of the EC, odst. 31.

druhého, ani jak se liší od obecného trhu s lehkými kovovými obaly a zejména od trhu s kovovými obaly pro ovoce a zeleninu, kondenzované mléko, olivový olej, ovocné šťávy a chemicko-technické výrobky. Podle názoru ESD, aby dané výrobky (obaly) tvořily samostatný a odlišný trh, musí být individualizovány, ale nikoli pouhým faktem, že jsou používány k balení určitých výrobků, nýbrž konkrétními rysy výroby, které je předurčují k využití právě pro tento účel. Existence dominantního postavení na trhu lehkých kovových obalů na maso a ryby nemůže být považována za prokázanou, dokud není dokázáno, že soutěžitelé z ostatních sektorů trhu s lehkými kovovými obaly nemohou vstoupit na daný trh s dostatečnou silou, aby představovali vážnou protiváhu dominantnímu podniku. ESD navíc v rozhodnutí Komise shledal náznaky, které vyvolávaly pochyby, zda zmíněné trhy jsou skutečně oddělené od ostatních trhů s lehkými kovovými obaly, a dospěl k závěru, že tyto trhy tvoří součást jednoho většího trhu, neboť se prokázalo, že v SRN existuje podnik s vyšším tržním podílem na výrobě lehkých kovových obalů pro ovoce a zeleninu než je společnost SLW a dokonce další podnik, jenž pokrývá 38-40% německé poptávky po korkových zátkách. Tato skutečnost prokázala, že výroba kovových konzerv na maso a ryby nemůže být považována za oddělenou od výroby kovových konzerv pro jiné účely a že pokud jde o výrobu kovových uzávěrů, korkové zátky nemohou být vyloučeny z definování výrobního relevantního trhu. Komise se dále při posuzování existence konkurenčních výrobků neomezila pouze na tyto tři relevantní trhy, ale zabývala se i obecně trhy lehkých kovových obalů sloužících k jiným účelům, nicméně v této souvislosti dospěla k názoru, že tyto obaly mohou být nahrazeny obaly z jiných materiálů jen v omezené míře. Nejistota Komise při definování relevantního trhu a nedostatečné údaje o charakteristikách kovových obalů na maso a ryby a kovových uzávěrů vedla ESD k závěru, že ani tvrzení Komise o neexistenci skutečné nebo potencionální soutěže na daném trhu nejsou plně opodstatněná, stejně jako byl neopodstatněný její argument, že továrny výrobců v zemích sousedících se SRN jsou umístěny tak daleko, že je pro většinu německých spotřebitelů nemožné využít tyto výrobce jako trvalý zdroj zásobování, protože se prokázalo, že přepravní náklady nemají podstatný význam, zejména v případě kovových uzávěrů. Neobstál ani argument Komise, že potencionální konkurence ze strany velkých spotřebitelů, kteří jsou schopni si vyrobit vlastní

konzervy, nepřichází v úvahu vzhledem k investiční náročnosti vstupu na daný trh a technickému vůdcovství skupiny společnosti Continental, a to z toho důvodu, že na belgickém trhu existovala společnost Marie Thumas Cannery, která prostřednictvím své dceřinné společnosti Eurocan vyráběla kovové obaly pro svou potřebu i pro prodej jiným spotřebitelům, a že tedy byla evidentně schopna překonat technologické potíže výroby těchto obalů. Tento rozpor byl jen dalším důkazem nejistoty Komise při definování relevantního trhu a rozhodnutí navíc neobsahovalo ani žádná kritéria pro ocenění síly konkurence ze strany soběstačných podniků, jež byly schopny dodávat i jiným spotřebitelům.²¹⁴

Všechny výše uvedené důvody vedly ESD k závěru, že rozhodnutí Komise nedostatečně prokázalo skutečnosti a tvrzení, na nichž bylo založeno, a proto bylo toto rozhodnutí zrušeno. Nicméně rozsudek ESD, jehož nejdůležitější myšlenkou bylo, že pokud se podnik nachází v dominantní postavení a fúzí tuto dominanci ještě zvýší, dopouští se zneužití dominantního postavení, se stal precedentem a základem pro posuzování a povolování slučování podniků (fúzí) na řadu následujících let, až do přijetí nařízení Rady č. 4064/89 o kontrole koncentrací.

4.1.2 Kolektivní dominance

4.1.2.1 Rozsudek SPI T-68/89, SIV a další²¹⁵

SPI v následujícím případě rozhodoval o společné žalobě tří italských společností o zrušení rozhodnutí Komise z 7.12.1988. Případ se týká jednak z větší části jednání ve shodě a dohod narušujících soutěž a jednak zneužití kolektivního dominantního postavení. Vzhledem k velkému rozsahu tohoto rozsudku a tématu této práce se zabývám pouze těmi aspekty případu, které se týkají kolektivního dominantního postavení a jeho zneužití.²¹⁶

---

²¹⁴ Viz rozsudek ESD z 21.2.1973, 6/72, Europemballage Corporation and Continental Can Company Inc. v. Commission of the EC, odst. 32-36.

²¹⁵ Rozsudek SPI z 10.3.1992, spojené případy T-68/89, T-77/89 a T-78/89, Società Italiana Vetro SpA, Fabbrica Pisana SpA a PPG Vernante Pennitalia SpA v. Commission of the EC.

²¹⁶ Podrobnosti týkající se jednání ve shodě a dohod narušujících soutěž viz rozsudek SPI z 10.3.1992, spojené případy T-68/89, T-77/89 a T-78/89, Società Italiana Vetro SpA, Fabbrica Pisana SpA a PPG Vernante Pennitalia SpA v. Commission of the EC.

Komise ve svém rozhodnutí shledala, že tři italské výrobce hladkého skla, společnosti Società Italiana Vetro SpA (dále jen „SIV“), Fabbrica Pisana SpA (dále jen „FP“) a Vernante Pennitalia SpA (dále jen „VP“), porušily ustanovení čl. 85 odst. 1 a čl. 86 (současné čl. 81 a 82) SES. V rámci průmyslového odvětví výroby hladkého skla rozlišila Komise dva trhy: automobilový trh a trh se sklem určeným pro jiná průmyslová odvětví, zejména stavební průmysl. Na automobilovém trhu je dodáváno výrobcům automobilů sklo přímo výrobcem skla, kteří zpracovávají hladké sklo podle požadavků výrobců automobilů. Na ostatních trzích může být sklo dodáváno opracované nebo neopracované (např. okenní tabulky) a zákazníkům je sklo dodáváno buď přímo výrobcem nebo prostřednictvím velkoobchodníků. Komise ve svém rozhodnutí uvedla, že zmíněné tři společnosti porušily čl. 85 SES tím, že do svých stanov včlenily různé klauzule a dodatky, které se týkaly závazků těchto společností jednat ve shodě, a že uzavřely dohody týkající se např. prodejních kvót a speciálních slev. Vzhledem k tomu že uvedená jednání a dohody nebyly vyňaty ze zákazu podle čl. 85 odst. 3 SES,²¹⁷ zkoumala Komise, zda nejsou splněny podmínky pro aplikaci čl. 86 SES.²¹⁸ Relevantní trh z věcného hlediska vymezila Komise jako specifický trh hladkého skla a z geografického hlediska jako území celé Itálie. Dále Komise zkoumala existenci kolektivního dominantního postavení a došla k závěru, že společnosti FP, SIV a VP tvoří těsně provázaný oligopol a že požívají takový stupeň nezávislosti na konkurenčním tlaku, který jim umožňuje zabránit účinné soutěži a nebrat ohledy na ostatní účastníky trhu. Kolektivní dominantní postavení společností FP, SIV a VP vyplývá z faktu, že jejich společné tržní podíly ve výši 95% na trhu hladkého skla pro automobilový průmysl a 79% na trhu hladkého skla pro jiná průmyslová odvětví jsou samy o sobě dostatečné k zajištění dominantního postavení na italském trhu hladkého skla. Dále Komise ve svém rozhodnutí uvádí, že přímá kontrola domácích dodávek a nepřímá kontrola dodávek ze zahraničí umožňuje těmto třem podnikům prosazovat obchodní politiku, jež není závislá na vývoji na trhu a tržních podmínkách, že i přes úsilí konkurenčních podniků se nepodařilo

---

²¹⁷ Současný čl. 81 odst. 3 SES.

²¹⁸ Současný čl. 82 SES.

oslabit postavení těchto tří podniků na italském trhu, že podniky FP, SIV a VP vystupují na trhu jako jeden subjekt a nikoli jednotlivě, že udržují zvláštní vztahy se skupinou velkoobchodníků, kteří jsou hlavními distributory skla v Itálii a kteří jsou těmito podniky nuceni akceptovat změny v cenách a konečně že obchodní rozhodnutí těchto tří podniků vykazují vysoký stupeň vzájemné závislosti, zejména pokud jde o ceny a prodejní podmínky, vztahy k zákazníkům a o obchodní strategii. Toto výše popsané chování považovala Komise za zneužití kolektivního dominantního postavení, jelikož omezuje možnost spotřebitelů vybrat si dodavatele, omezuje tržní možnosti ostatních výrobců hladkého skla v rámci Společenství a jelikož je neslučitelné s cílem stanoveným v čl. 3 písm. f) SES,²¹⁹ jímž je vytvoření systému zaručujícího, aby na vnitřním trhu nebyla narušována hospodářská soutěž. Komise však zároveň vyslovila názor, že v tomto případě nelze uložit pokutu za porušení čl. 86 (současný čl. 82) SES, neboť podnikům má být uložena pokuta pouze za vážnější porušení a koncept kolektivního dominantního postavení byl použit poprvé. Nicméně porušování, které trvalo poměrně dlouhou dobu, bylo podle Komise tradičního typu a nepochybně spadalo pod čl. 85 (současný čl. 81) SES, takže pokuta byla uložena, i když dalším důvodem k jejímu snížení byla skutečnost, v určitých obdobích došlo k poklesu poptávky a zmíněné podniky utrpěly ztráty.²²⁰

Jednou z námitek, které společnosti FP, SIV a VP proti rozhodnutí Komise vznesly, byla neaplikovatelnost čl. 86 SES na daný případ. Podle názoru SPI čl. 86 SES stanovuje, že „jeden nebo více podniků“ může zneužít dominantní postavení²²¹ a že pojetí dohod a jednání ve shodě mezi podniky ve smyslu čl. 85 SES nezahrnuje dohody a jednání ve shodě mezi podniky, které náleží do stejné skupiny, pokud tyto podniky tvoří jedinou ekonomickou jednotku, ale vztahuje se na dohody a jednání ve shodě mezi podniky, jež představují dva nebo více subjektů schopných navzájem si konkurovat. Neexistuje však žádný právní ani ekonomický důvod ospravedlňující předpoklad, že pojem „podnik“ v čl. 86 SES má jiný význam než pojem „podnik“ ve smyslu čl. 85

---

²¹⁹ Současný čl. 3 písm. g) SES.

²²⁰ Viz rozsudek SPI z 10.3.1992, spojené případy T-68/89, T-77/89 a T-78/89, Società Italiana Vetro SpA, Fabbrica Pisana SpA a PPG Vernante Pennitalia SpA v. Commission of the EC, odst. 29-33.

²²¹ Viz současný čl. 82 SES.

SES. V principu neexistuje nic, co by znemožnilo dvěma nebo více nezávislým ekonomickým subjektům, aby na určitém trhu byly propojeny takovými ekonomickými vazbami, které jim umožní získat dominantní postavení oproti ostatním účastníkům na tomto trhu. To je např. případ, kdy se dva nebo více nezávislých podniků ujmou společně prostřednictvím dohod nebo licencí technologického vřdčovství, které jim umožní chovat se do značné míry nezávisle na svých konkurentech, zákaznících a nakonec i spotřebitelích.²²² Nicméně podle SPI není možno konstatovat, že strany určité dohody nebo účastníci určité protiprávní praktiky společně držíci podstatný podíl na trhu pouze na základě tohoto faktu také zaujímají kolektivní dominantní postavení a že jejich protiprávní jednání je zneužitím kolektivního dominantního postavení. Ke zjištění existence dominantního postavení je nutno správně definovat relevantní trh.²²³ Definice relevantního trhu, tak jak ji ve svém rozhodnutí uvedla Komise, byla podle SPI pouze popisná a obsahovala celou řadu chyb, opomenutí a nejistot. Také zjištění Komise o vztahu mezi společnostmi FP, SIV a VP a o vztazích mezi těmito společnostmi a výrobcí na automobilovém trhu a velkoobchodníky na ostatních trzích byla v mnoha aspektech nedostatečně podložena důkazy. SPI shledal neopodstatněným i tvrzení Komise, že zmíněné tři společnosti na trhu vystupovaly jako jediný subjekt, což byla hlavní skutečnost, na jejímž základě Komise rozhodla a existenci kolektivního dominantního postavení a jeho zneužití. SPI dále vyslovil názor, že i kdyby daný případ vykazoval znaky kolektivního dominantního postavení, Komise pro to neuvedla potřebné důkazy a ani se nepokusila zjistit nezbytné informace pro posouzení ekonomické síly společnosti FP, SIV a VP na trhu, a proto ta část rozhodnutí Komise, jež se týkala porušení čl. 86 (současného čl. 82) SES, byla SPI zrušena.²²⁴

---

²²² Viz rozsudek SPI z 10.3.1992, spojené případy T-68/89, T-77/89 a T-78/89, Societá Italiana Vetro SpA, Fabbrica Pisana SpA a PPG Vernante Pennitalia SpA v. Commission of the EC, odst. 357-358. Srov. rozsudek ESD z 13.2.1979, 85/76, Hoffman-La Roche & Co. AG v. Commission of the EC, odst. 38 a 48.

²²³ Viz rozsudek SPI z 10.3.1992, spojené případy T-68/89, T-77/89 a T-78/89, Societá Italiana Vetro SpA, Fabbrica Pisana SpA a PPG Vernante Pennitalia SpA v. Commission of the EC, odst. 359. Srov. rozsudek ESD z 21.2.1973, 6/72, Europemballage Corporation and Continental Can Company Inc. v. Commission of the EC, odst. 32.

²²⁴ Viz rozsudek SPI z 10.3.1992, spojené případy T-68/89, T-77/89 a T-78/89, Societá Italiana Vetro SpA, Fabbrica Pisana SpA a PPG Vernante Pennitalia SpA v. Commission of the EC, odst. 361-368.

4.1.2.2 Rozsudek SPI T-228/97, Irish Sugar plc

14.5.1997 vydala Komise rozhodnutí o uložení pokuty společnosti Irish Sugar plc (dále jen „Irish Sugar“), jedinému zpracovateli cukrové řepy a hlavnímu dodavateli cukru v Irsku, za porušování čl. 86 (současný čl. 82) SES v letech 1985-1995, které spočívalo v sedmi různých zneužívajících jednáních této společnosti, případně v jednáních společnosti Sugar Distributors Ltd (dále jen „SDL“), jež byla distributorem cukru dodávaného společností Irish Sugar, za období do února 1990. Výrobkem, o který se jednalo v tomto případě, byl bílý krystalový cukr dodávaný na průmyslový a maloobchodní trh s cukrem v Irsku. Komise uložila pokutu ve výši 8,8 mil. ECU za zneužití dominantního postavení. Společnost Irish Sugar se obrátila na SPI, aby uvedené rozhodnutí Komise zrušil.²²⁵

Za prvé společnost Irish Sugar namítala, že nezaujímal společné (kolektivní) dominantní postavení²²⁶ se společností SDL v letech 1985-1990. Za druhé namítala, že nebyla v dominantním postavení na průmyslovém trhu s cukrem, a za třetí a za čtvrté namítala, že nezneužila dominantní postavení na průmyslovém ani maloobchodním trhu s cukrem. Vzhledem k velkému rozsahu tohoto judikátu se v následujícím textu podrobněji zabývám pouze společnou dominancí zmíněných společností, která je tématem této podkapitoly.²²⁷

Společnost Irish Sugar uvedla několik argumentů na podporu svého tvrzení, že nezaujímal společné (kolektivní) dominantní postavení se společností SDL v letech 1985-1990. Na prvním místě nastínila historické pozadí svých vztahů se společností SDL. Společnost Irish Sugar vlastnila 51% akcií společnosti Sugar Distribution (Holding) Ltd (dále jen „SDH“), která vlastnila všechny akcie společnosti SDL. I přes tuto skutečnost společnost Irish Sugar zdůrazňovala, že do roku 1990, kdy koupila zbylých 49% akcií společnosti SDH, nekontrolovala řízení společnosti SDL. Od roku 1982 byla z praktických důvodů rozdělena pole působnosti mezi společností Irish Sugar a jejími dceřinými společnostmi takovým způsobem, že společnost Irish Sugar byla odpovědná za

---

²²⁵ Rozsudek SPI z 7.10.1999, T-228/97, Irish Sugar plc v. Commission of the EC.

²²⁶ Anglicky „joint dominant position“.

²²⁷ Jednotlivé formy zneužití dominantního postavení v tomto případě viz rozsudek SPI z 7.10.1999, T-228/97, Irish Sugar plc v. Commission of the EC.

technický servis a marketing, včetně slev a podpory vztahů se zákazníky, zatímco dceřinné společnosti byly odpovědné za uskutečňování a financování prodejů, podporu obchodu a distribuci výrobků. SDL nikdy nebyla zbavena práva obchodovat s konkurenčními výrobky a skutečně tak až do roku 1991 činila, a to prostřednictvím společnosti William McKinney Ltd (dále jen „McKinney“), přes kterou uskutečňovala nákup a prodej cukru od britského dodavatele v Severním Irsku. Společnost Irish Sugar dále tvrdila, že jelikož její ekonomické vazby s SDH neznamenalý spojení obou společností do jedné, nebyly schopny zaujímat kolektivní dominantní postavení na maloobchodním a průmyslovém trhu s krystalovým cukrem v Irsku, a kritizovala Komisi za použití nesprávného kritéria ke zjištění existence společného dominantního postavení, tj. kritéria paralelních zájmů těchto dvou společností vůči třetím stranám. Irish Sugar se odvolávala na dřívější judikaturu,²²⁸ v níž byla jako test k určení existence společného dominantního postavení propojených podniků používána skutečnost, zda došlo k přijetí shodného chování na relevantním trhu. Komise podle společnosti Irish Sugar v rozhodnutí neuvedla, zda vztah mezi výše zmíněnými společnostmi vedl k přijetí stejného chování na trhu, nebo zda šlo o pouhé strukturální vazby mezi společnostmi Irish Sugar a SDH/SDL. Absence konkurence ve vertikálním obchodním vztahu mezi výrobcem a obchodníkem může sice podle společnosti Irish Sugar být nápadným rysem kolektivního dominantního postavení, ale není dostačujícím důkazem vzniku takového postavení, a protože ve všech dosavadních případech týkajících se kolektivního dominantního postavení šlo o horizontální obchodní vztahy, byla touto společností zpochybněna možnost vzniku kolektivního dominantního postavení ve vztazích vertikálních. Komisi bylo také vytýkáno, že využívá stejná fakta²²⁹ pro dokázání existence kolektivního dominantního postavení i zneužití tohoto postavení, a že ačkoli zjistila, že určité praktiky provádí výlučně společnost SDL, přesto je považuje za zneužití kolektivního dominantního postavení.

SPI se zabýval všemi námitkami a argumenty uvedenými v předchozím odstavci a ke všem se

---

²²⁸ Např. na rozsudek SPI z 8.10.1996, spojené případy T-24/93, T-25/93, T-26/93 a T-28/93, *Compagnie Maritime Belge Transports SA and others v. Commission of the EC*.

²²⁹ V originále „recycling the facts“.

vyjádřil zamítavě. Ačkoliv společnost Irish Sugar popírala kolektivní povahu dominantního postavení, jenž měla zaujímat společně se společnostmi SDH/SDL na maloobchodním trhu s cukrem v letech 1985-1990, nijak nepopřela, že obstarávala více než 88% prodeje na tomto trhu po celou tuto dobu, a i když formálně popřela existenci individuálního či kolektivního dominantního postavení, nepředložila na podporu tohoto tvrzení žádné průkazné důkazy. Podle konstantní judikatury a názoru SPI mohou dva nezávislé ekonomické subjekty zaujímat společně dominantní postavení na trhu, musí ale mezi nimi existovat úzká spojení, jež mohou vést k přijetí stejného chování a obchodní politiky na příslušném trhu,²³⁰ a jak potvrdil ESD, kolektivní dominantní postavení spočívá tom, že několik podniků je schopno společně, zejména díky faktorům vytvářejícím propojení mezi nimi, přijmout společnou politiku na trhu a jednat do značné míry nezávisle na svých konkurentech, zákaznících a spotřebitelích. Proto SPI považoval za nutné v tomto případě určit, zda mohly společnosti Irish Sugar a SDL, vzhledem k jejich propojení, v období let 1985-1990 přijmout společnou tržní politiku. Judikatura, na kterou se společnost Irish Sugar odvolávala, podle SPI ukazuje, že pouhá nezávislost ekonomických subjektů není dostatečná, aby odstranila možnost vzniku společného dominantního postavení. Za faktory dokazující propojení společnosti Irish Sugar a SDL považovala Komise i SPI podíl společnosti Irish Sugar na SDH, její zastoupení v představenstvech společností SDH a SDL, strukturu tvorby politiky těchto společností, přímé ekonomické vazby vytvořené přijetím závazku společností SDL, že tato bude odebírat zboží výlučně od společnosti Irish Sugar, a konečně financování všech spotřebitelských akcí a slev poskytovaných společnostmi SDL svým zákazníkům ze strany společnosti Irish Sugar. Argumenty společnosti Irish Sugar proti těmto zjištěním se ukázaly jako nepodložené, protože tato společnost nepopřela, že drží 51% akcií společnosti SDH, která drží všechny akcie v SDL, že polovina představenstva SDH je tvořena jejími zástupci a že její předseda představenstva a několik dalších členů je zároveň členem představenstva v SDL, dále že od července 1982 do února 1990

---

²³⁰ SPI se konkrétně odvolal na svůj rozsudek z 10.3.1992, spojené případy T-68/89, T-77/89 a T-78/89, Societá Italiana Vetro SpA, Fabbrica Pisana SpA a PPG Vernante Pennitalia SpA v. Commission of the EC, odst. 358.

byla odpovědná za technické služby, marketing, obchodní strategii a zákaznické slevy SDH i SDL atd.²³¹ Významným důkazem potvrzujícím těsné spojení zmíněných společností byly záznamy ze schůze představenstva společnosti SDL.²³² Na základě všech výše prokázaných skutečností dospěl SPI k závěru, že společnost Irish Sugar neprokázala, že Komise mylně posoudila schopnost zmíněných společností přijmout společnou tržní politiku.

Námítka, že společnosti Irish Sugar a SDL byly ve vertikálním obchodním vztahu, neměla podle SPI také žádný vliv na opodstatněnost rozhodnutí Komise. V letech 1985-1990 byly obě společnosti aktivní na stejném trhu, takže mezi nimi nemohl existovat výlučně vertikální vztah, což navíc nebylo dostatečně prokázáno, a proto SPI tuto námitku zamítl. Ani z judikatury nevyplývá závěr, že koncepce kolektivního dominantního postavení není aplikovatelná na dva nebo více podniků ve vertikálním obchodním vztahu. Společnost Irish Sugar si navíc byla vědoma povahy svých vztahů s SDL a jejich možných dopadů na trh a dokonce v protokolu ze schůzky s SDL roku 1988 bylo uvedeno: „Vlastnictví 51% akcií společnosti SDL (přes společnost SDH) by mělo zabránit jakékoli žalobě proti nám za porušení čl. 85 SES. Budeme však muset využít naší vlivné přítomnosti ve společnosti SDL, abychom zabránili porušení čl. 86 SES.“²³³

SPI dále konstatoval, že jako argument nelze použít absenci kolektivní povahy zneužívajícího jednání, tj. že zneužití dominantního postavení se dopustila svým jednáním výlučně jedna ze zmíněných společností. Zatímco existence společného dominantního postavení může být odvozena pouze z postavení, které příslušné ekonomické subjekty zaujímají na trhu společně, zneužití nemusí být nezbytně činem všech těchto subjektů, stačí pokud je zneužití identifikováno jako jeden z projevů takového společného dominantního postavení. Proto se podniky zaujímající společné dominantní postavení mohou dopustit společného i individuálního zneužití. V tomto případě Komise a SPI rozhodly, že zneužití kolektivního dominantního postavení představovalo součást souhrnné politiky udržování a posilování tohoto postavení a že jednání společností SDL i Irish

²³¹ Další faktory prokazující spojení mezi společnostmi Irish Sugar a SDH/SDL viz rozsudek SPI z 7.10.1999, T-228/97, Irish Sugar plc v. Commission of the EC, odst. 52.

²³² Viz rozsudek SPI z 7.10.1999, T-228/97, Irish Sugar plc v. Commission of the EC, odst. 54 a příloha č.3.

²³³ Viz rozsudek SPI z 7.10.1999, T-228/97, Irish Sugar plc v. Commission of the EC, odst. 64.

Sugar ve zmíněném období spadalo do této politiky. Praktiky společnosti Irish Sugar před rokem 1990 týkající se slev a věrnostních rabatů a praktiky společnosti SDL týkající se výrobních swapů a selektivního stanovování cen byly podle SPI projevem existence společné dominance a Komise tedy byla oprávněna považovat individuální chování jednoho z podniků zaujímajícího s druhým společné dominantní postavení za zneužití tohoto postavení.²³⁴

SPI konečně zamítl i námitku, že Komise použila stejná fakta na prokázání různých skutečností způsobem, jaký byl judikaturou označen za nepřipustný.²³⁵ Komise nepoužila stejná fakta k prokázání jak existence společné dominance tak jejího zneužití, neboť např. financování slev poskytovaných společnostmi SDL ze strany společnosti Irish Sugar považovala Komise za jeden z faktorů dokazujících spojení mezi oběma společnostmi a nikoliv za zneužití dominantního postavení, které spočívalo v poskytování jiných slev.²³⁶ Na základě všech výše uvedených skutečností SPI celou námitku neexistence společného dominantního postavení zamítl, stejně jako většinu ostatních námitek týkajících se jednotlivých zneužití tohoto postavení.

4.1.2.3 Rozsudek ESD C-395/96 a C-396/96, Compagnie Maritime Belge Transports SA

Kolektivní dominance se týká i spojený případ tří plavebních společností – belgických společností Compagnie Maritime Belge SA (dále jen „CMB“) a Compagnie Maritime Belge Transports SA (dále jen „CMBT“) a dánské společnosti Daфра Lines A/S (dále jen „Daфра“).²³⁷ Uvedené společnosti se odvolaly k ESD proti rozsudku SPI,²³⁸ kterým byla zamítnuta jejich žádost o zrušení rozhodnutí Komise z 23.12.1993 ve věci porušení čl. 85 a čl. 86 (současné čl. 81 a 82) SES. Společnost CMB je holdingovou společností skupiny CMB, jejíž aktivity zahrnují rejdářství a řízení a provozování lodní dopravy a která založila jako samostatnou právnickou osobu společnost

²³⁴ Viz rozsudek SPI z 7.10.1999, T-228/97, Irish Sugar plc v. Commission of the EC, odst. 65-66.

²³⁵ Viz rozsudek SPI z 10.3.1992, spojené případy T-68/89, T-77/89 a T-78/89, Societá Italiana Vetro SpA, Fabbrica Pisana SpA a PPG Vernante Pennitalia SpA v. Commission of the EC, odst. 360.

²³⁶ Viz rozsudek SPI z 7.10.1999, T-228/97, Irish Sugar plc v. Commission of the EC, odst. 67.

²³⁷ Rozsudek ESD z 16.3.2000, spojené případy C-395/96 P a C-396/96 P, Compagnie Maritime Belge Transports SA, Compagnie Maritime Belge SA a Daфра-Lines A/S v. Commission of the EC.

²³⁸ Rozsudek SPI z 8.10.1996, spojené případy T-24/93, T-26/93 a T-28/93, Compagnie Maritime Belge Transports SA a Compagnie Maritime Belge SA, Daфра-Lines A/S, Deutsche Afrika-Linien GmbH & Co. a Nedlloyd Lijnen BV v. Commission of the EC.

CMBT. CMB je zároveň členem sdružení Cewal,²³⁹ což je asociace společností provozujících pravidelné námořní linky mezi přístavy v Zairu (v současnosti jde o Demokratickou republiku Kongo) a Angole a přístavy v Severním moři s výjimkou Velké Británie. Společnost Dafra je také členem sdružení Cewal a od roku 1988 i členem skupiny CMB. Podle rozhodnutí Komise členové sdružení Cewal zneužili kolektivní dominantní postavení účastí na dohodě o spolupráci, přizpůsobováním svých přepravních tarifů pro dopravu zboží tak, aby mohli nabídnout ve stejný nebo následující den stejné nebo nižší tarify než jejich hlavní nezávislí konkurenti, což je praktika známá jako „boj lodí“,²⁴⁰ a zavedením tzv. „věrnostních opatření“,²⁴¹ která přesahovala rámec ustanovení nařízení Rady č. 4056/86 o námořní dopravě a navíc byla doprovázena použitím černého seznamu „nelojálních“ dopravců. Ačkoli SPI snížil uloženou pokutu, žádost společností sdružení Cewal o zrušení rozhodnutí Komise zamítl. Proti tomuto rozsudku se odvolaly pouze společnosti Dafra, CMB a CMBT, které popíraly existenci kolektivního dominantního postavení a nálezy SPI týkající se zneužití dominantního postavení spočívajícího v uzavření dohody s „Office de Gestion du Fret Maritime (Ogefrem)“ v Zairu, v „boji lodí“ a věrnostních smlouvách.

Veškeré námitky týkající se zneužití dominantního postavení uvedenými společnostmi byly ESD zamítnuty. Podrobněji se proto budu zabývat jen názorem ESD týkajícího se existence kolektivního dominantního postavení.²⁴²

ESD nejprve zamítl námitku zmíněných společností, že SPI doložil existenci ekonomických vazeb nezbytných k ospravedlnění aplikace koncepce kolektivní dominance jednáním ve shodě mezi členy sdružení Cewal,²⁴³ což však odporuje judikatuře ESD, která k prokázání existence kolektivního dominantního postavení vyžaduje, aby skupina podniků byla propojena jinými vazbami než pouhým jednáním ve shodě nebo dohodami ve smyslu čl. 85 (současný čl. 81) SES.

---

²³⁹ Associated Central West Africa Lines.

²⁴⁰ Anglicky „fighting ships“.

²⁴¹ Anglicky „loyalty arrangements“.

²⁴² Důvody zamítnutí odvolání ESD a podrobnosti o námitkách zúčastněných společností ohledně zneužití dominantního postavení viz rozsudek ESD z 16.3.2000, spojené případy C-395/96 P a C-396/96 P, Compagnie Maritime Belge Transports SA, Compagnie Maritime Belge SA a Dafra-Lines A/S v. Commission of the EC.

²⁴³ Viz rozsudek ESD z 16.3.2000, spojené případy C-395/96 P a C-396/96 P, Compagnie Maritime Belge Transports SA, Compagnie Maritime Belge SA a Dafra-Lines A/S v. Commission of the EC, odst. 16: „...the Court of First Instance has in fact recycled concerted practices between the members of Cewal...“.

ESD se tedy zabýval otázkou vymezení kolektivního dominantního postavení. Výraz „jeden nebo více podniků“ v čl. 86 (současný čl. 82) SES je podle ESD nutno interpretovat v tom smyslu, že dominantní postavení mohou zaujímat dva i více ekonomických subjektů, které jsou na sobě právně nezávislé, pokud z ekonomického pohledu vystupují navenek nebo jednají na daném trhu jako kolektivní subjekt (entita). Takto je nutno chápat dle ESD pojem „kolektivního dominantního postavení“, nicméně samotné zjištění, že podnik zaujímá dominantní postavení, není samo o sobě důvodem pro kritiku, ale pouze znamená, bez ohledu na důvody nabytí takového postavení, že příslušný podnik má zvláštní odpovědnost nedovolit, aby jeho chování poškozovalo původně nezkreslenou soutěž na společném trhu.²⁴⁴ Totéž platí i pro podniky v kolektivním dominantním postavení. Zjištění, že dva nebo více podniků zaujímá kolektivní dominantní postavení, se musí zakládat na ekonomickém zhodnocení postavení daných podniků na relevantním trhu a musí k němu dojít dříve, než bude jakkoliv zkoumána otázka, zda tyto podniky své postavení na trhu zneužily. ESD tedy zkoumal, zda společnosti Dafra, CMB a CMBT společně vytváří kolektivní subjekt vystupující takto proti svým konkurentům, obchodním partnerům a spotřebitelům; za tímto účelem bylo nezbytné prozkoumat, existují-li ekonomické vazby nebo faktory zakládající spojení mezi zmíněnými podniky, které jim umožňují jednat nezávisle na své konkurenci, zákaznících a spotřebitelích. Pouhý fakt, že dva nebo více podniků je propojeno dohodou, rozhodnutím sdružení podniků nebo jednáním ve shodě zakázaným čl. 85 odst. 1 SES, sám o sobě netvoří dostatečný základ pro takové zjištění. Na druhou stranu však dohoda, rozhodnutí nebo jednání ve shodě (ať už je či není vyjmuté ze zákazu podle čl. 85 odst. 3 SES) může, pokud je zavedeno, nepochybně propojit podniky v jejich chování na daném trhu takovým způsobem, že vystupují na trhu jako kolektivní subjekt oproti svým konkurentům, obchodním partnerům a spotřebitelům. Existence kolektivního dominantního postavení proto může vyplývat z povahy a podmínek dohody, ze způsobu její implementace a následně i z vazeb nebo faktorů zakládajících spojení mezi podniky.

---

²⁴⁴ Viz rozsudek ESD z 16.3.2000, spojené případy C-395/96 P a C-396/96 P, *Compagnie Maritime Belge Transports SA, Compagnie Maritime Belge SA a Dafra-Lines A/S v. Commission of the EC*, odst. 36-37.

Nicméně, existence takové dohody není nezbytná pro zjištění kolektivního dominantního postavení; toto zjištění se může zakládat i na jiných okolnostech a samozřejmě i na zhodnocení struktury trhu.²⁴⁵ Vzhledem ke skutečnosti, že i podle nařízení Rady č. 4056/86 o námořní dopravě je sdružení lodních společností kolektivním subjektem, který takto vystupuje na trhu, shledal ESD rozhodnutí Komise, rozsudek SPI i své vlastní výše uvedené úvahy ohledně existence kolektivního dominantního postavení jako opodstatněné a zjištění Komise a SPI v tomto smyslu potvrdil.²⁴⁶

4.2 Judikatura ke zneužití dominantního postavení

V této podkapitole se zabývám rozborem dalších judikátů ESD a SPI týkajících se dominantního postavení a jeho zneužití. Vzhledem k tomu, že předchozí podkapitola poskytla dostatečnou ukázkou praktické aplikace práva ES v otázkách vymezení relevantního trhu, dominance jednoho podniku a kolektivní dominance, zabývám se nadále výlučně jednotlivými skutkovými podstatami zneužití dominantního postavení a praktikami, které jsou podle názoru Komise, SPI a ESD v rozporu se zákazem stanoveným v čl. 82 (ex-čl. 86) SES. Judikáty SPI a ESD jsou často velmi rozsáhlé, výjimkou nejsou ani rozsudky o sto stranách, a proto není možné ani účelné zabývat se v této práci jejich komplexním rozborem.

4.2.1 Klasické formy zneužití dominantního postavení

4.2.1.1 Rozsudek ESD C-310/93, BPB Industries plc and British Gypsum Ltd

Dvě britské společnosti, BPB Industries plc (dále jen „BPB“) a British Gypsum Ltd (dále jen „BG“), se odvolaly proti rozsudku SPI,²⁴⁷ kterým byla zamítnuta jejich žádost o zrušení rozhodnutí Komise z 5.12.1988 týkajícího se porušení čl. 86 (současný čl. 82) SES.

---

²⁴⁵ Viz rozsudek ESD z 16.3.2000, spojené případy C-395/96 P a C-396/96 P, Compagnie Maritime Belge Transports SA, Compagnie Maritime Belge SA a Dafrá-Lines A/S v. Commission of the EC, odst. 43-45.

²⁴⁶ Viz rozsudek ESD z 16.3.2000, spojené případy C-395/96 P a C-396/96 P, Compagnie Maritime Belge Transports SA, Compagnie Maritime Belge SA a Dafrá-Lines A/S v. Commission of the EC, odst.46-59.

²⁴⁷ Rozsudek SPI z 1.4.1993, T-65/89, BPB Industries plc and British Gypsum Ltd v. Commission of the EC.

BPB stojí v čele holdingu, který kontroluje téměř polovinu výrobní kapacity sádrových desek v ES a ve Velké Británii podniká prostřednictvím dceřinné společnosti BG, kterou plně vlastní, v oblasti výroby sádry a sádrových desek pro stavebnictví. V Irsku jsou sádrové produkty vyráběny dceřinnou společností BPB - Gypsum Industries plc, která také zásobuje trh v Irsku, Severní Irsko pak zásobuje BG.

Zneužití dominantního postavení na trhu sádrových desek ve Velké Británii se BG dopustila zavedením systému plateb pro obchodníky, kteří zajišťovali distribuci sádrových desek od BG ke stavitelům a kteří souhlasili, že budou nakupovat sádrové desky výlučně od BG. Za druhé bylo porušení čl. 86 SES společností BG spatřováno v zavedení politiky zvýhodňování zákazníků, kteří nepodnikali s dováženými sádrovými deskami. Společnost BPB pak porušila prostřednictvím své dceřinné společnosti BG čl. 86 SES, tím že zneužila dominantní postavení na trhu dodávek sádrových kartonů do Irska a Severního Irska, a to vyvinutím tlaku a následným dosažením dohody s konsorciem dovozců o vzdání se dovozu do Severního Irska a dále sérií slev na výrobky společnosti BG pro obchodníky v Severním Irsku, jež byly podmíněné neobchodováním s jakýmkoliv dovezenými sádrovými deskami. Za uvedená zneužití dominantního postavení byla oběma společnostem uložena pokuta - společnosti BG ve výši 3 mil. ECU a společnosti BPB ve výši 150 tis. ECU. SPI ve svém rozsudku zamítl žalobu společností BPB a BG na zrušení rozhodnutí Komise a zrušil jako neopodstatněnou pouze tu část rozhodnutí, ve které bylo konstatováno porušení čl. 86 SES v červenci 1985 zavedením politiky zvýhodňování zákazníků, kteří nepodnikali s dováženými sádrovými deskami od jiných výrobců; stejné jednání ze srpna 1985 však bylo SPI posouzeno jako zneužití dominantního postavení a rozhodnutí Komise potvrzeno. Společnosti BPB a BG neuspěli ani s odvoláním proti rozsudku SPI a ESD odvolání zcela zamítl, jelikož žádnou z námitek neshledal opodstatněnou, a potvrdil v plné výši uložené pokuty.²⁴⁸

---

²⁴⁸ Viz rozsudek ESD z 6.4.1995, C-310/93 P, BPB Industries plc and British Gypsum Ltd v. Commission of the EC, odst. 35.

4.2.1.2 Rozsudek SPI T-83/91, Tetra Pak International SA

Případ společnosti Tetra Pak International SA (dále jen „Tetra Pak“) je příkladem hned několika skutkových podstat zneužití dominantního postavení. Společnost Tetra Pak se obrátila na SPI, aby zrušil rozhodnutí Komise z 24.7. 1991, kterým Komise shledala, že společnost Tetra Pak byla v dominantním postavení na trzích aseptických plnicích strojů a krabic (kartónů) určených k balení tekutých potravin v ES a že toto postavení zneužívala v letech 1976-1991 na těchto dvou trzích i na trzích neaseptických strojů a krabic. Za porušení čl. 86 (současný čl. 82) SES Komise společnosti Tetra Pak uložila pokutu ve výši 75 mil. ECU. SPI svým rozsudkem²⁴⁹ žalobu společnosti Tetra Pak v plném rozsahu zamítl a konstatoval, že vzhledem k délce trvání, rozsahu a závažnosti zjištěného zneužití dominantního postavení a k velikosti společnosti Tetra Pak je pokuta uložená Komisí přiměřená a odpovídá přibližně 2,2% celkového obrátu společnosti za rok 1990.²⁵⁰

Společnost Tetra Pak, jejíž sídlo je ve Švýcarsku, koordinovala obchodní politiku skupiny společností, původně švédských, čímž získala globální rozměr. Skupina Tetra Pak se specializuje na výrobu zařízení pro balení tekutých a polotekutých potravinových produktů, zejména mléka, do krabic. K výrobě krabic a strojů pro jejich plnění využívá skupina Tetra Pak vlastní technologii. Analýzou čtyř uvedených relevantních trhů a tržních podílů jednotlivých soutěžitelů bylo zjištěno, že na trhu zařízení pro aseptické (sterilní) balení tekutých potravin do krabic a na trhu sterilních krabic zaujímá společnost Tetra Pak quasimonopolní postavení s tržním podílem 90-95% a jejím jediným skutečným konkurentem je zde společnost PKL s tržním podílem 5-10%. Trhy s neaseptickými zařízeními a krabicemi jsou podle provedené analýzy více otevřené, ale přesto oligopolistické, jelikož společnost Tetra Pak na nich měla tržní podíl kolem 50% a jedinými konkurenty byly společnosti Elopak s přibližně 27% a PKL s 11% a zbylých 12% bylo rozděleno mezi tři jiné společnosti.²⁵¹

---

²⁴⁹ Rozsudek SPI z 6.10.1994, T-83/91, Tetra Pak International SA v. Commission of the EC.

²⁵⁰ Viz čl. 15 odst. 2 nařízení Rady č.17 z 6.2.1962, který stanovoval, že lze uložit pokutu až do výše 10% celkového obrátu za předchozí obchodní rok.

²⁵¹ Viz rozsudek SPI z 6.10.1994, T-83/91, Tetra Pak International SA v. Commission of the EC, odst. 13 a 14.

Komise i SPI prokázaly, že společnost Tetra Pak využila výhodu dominantního postavení na trzích aseptických zařízení a krabic určených k balení tekutých potravin a přinejmenším od roku 1976 porušovala ustanovení čl. 86 SES tím, že na těchto dvou trzích i na sousedních a spojitých trzích s neaseptickými stroji a krabicemi prováděla praktiky zaměřené na eliminaci konkurence a maximalizaci zisků ke škodě ostatních soutěžitelů i uživatelů zmíněných výrobků. Konkrétně bylo zneužití dominantního postavení spatřováno v pěti bodech.

Za prvé se společnost Tetra Pak dopustila zneužití dominantního postavení svojí tržní politikou, jež byla zaměřena na omezování dodávek a jež směřovala k „rozkouskování“²⁵² společného trhu na jednotlivé národní trhy. Za druhé tím, že v kupních či leasingových smlouvách s uživateli výrobků Tetra Pak ve všech členských státech použila dodatky, jejichž cílem bylo připoutat tyto uživatele ke společnosti Tetra Pak a uměle zlikvidovat potenciální konkurenci. Mezi těmito dodatky byly např. klauzule o výlučných dodávkách, o vázaných prodejkách,²⁵³ klauzule vyžadující použití výlučně kartónů společnosti Tetra Pak na jejích strojích, klauzule o fixaci cen v době objednávky a klauzule o výlučném právu společnosti Tetra Pak opravovat a udržovat dodané zařízení a dodávat náhradní díly.²⁵⁴

Za třetí a za čtvrté se společnost Tetra Pak dopustila zneužití dominantního postavení stanovením cen kartonů i plnicích strojů, které diskriminovaly uživatele z různých členských států a v Itálii i uživatele v rámci stejného státu a které byly zejména v Itálii a Velké Británii zaměřeny na zničení konkurence a vytlačení technologií konkurentů z daného trhu. Jednalo se tedy dle názoru Komise a SPI nejen o ceny diskriminační, ale i predátorské. Navíc společnost Tetra Pak poskytovala určitým zákazníkům slevy na své výrobky nebo výhodnější platební podmínky, které však nebyly ospravedlnitelné objektivními ekonomickými důvody ani velikostí objednávky.

Další praktiky, které naplnily skutkovou podstatu zneužití dominantního postavení společností Tetra Pak, byly např.: odmítání objednávek s odůvodněním, že objednatel není konečným

---

²⁵² Anglicky „compartmentalizing the national markets within the Community“.

²⁵³ Anglicky „tied sales“.

²⁵⁴ Těchto klauzulí či dodatků bylo celkem 27, viz rozsudek SPI z 6.10.1994, T-83/91, Tetra Pak International SA v. Commission of the EC, odst. 12 body (i) - (xxvii) a odst. 124-141.

uživatelé výrobků této společnosti, a výhrada výlučného vlastnictví všech technických vylepšení nebo modifikací na kartonech společnosti Tetra Pak učiněných zákazníky této společnosti.²⁵⁵

4.2.1.3 Rozsudek ESD C-241/91 a C-242/91, RTE a ITP²⁵⁶

V následujícím případě jde o odvolání dvou různých společností proti dvěma různým rozsudkům SPI,²⁵⁷ které byly rozhodnutím předsedy ESD z 21.4.1993 spojeny pro účely ústního slyšení, jelikož se týkaly stejné záležitosti. Podle rozsudku SPI přijímala většina domácností v Irsku a 30-40% domácností v Severním Irsku televizní vysílání od společností RTE, ITV a BBC. V dané době nebyl na trhu v Irsku a Severním Irsku dostupný žádný souhrnný týdenní přehled televizních programů, neboť každá ze zmíněných televizních stanic vydávala vlastní TV magazín obsahující pouze přehled vlastních programů a prohlašovala, že vzhledem k irské a britské autorskoprávní ochraně (copyright protection) týdenních programových přehledů není možné uvádět i přehled programů ostatních stanic. Společnost RTE vydávala týdenní TV magazín sama, zatímco společnost ITV prostřednictvím společnosti ITP, jež byla založena za tímto účelem. ITP, RTE a BBC také poskytovaly na požádání zdarma přehled svých programů denním a periodickým novinám zároveň s licenci (také zdarma) stanovující podmínky, za nichž mohly být informace o programech otištěny. Denní přehled programů, a pokud byl následující den svátkem i dvoudenní přehled, mohl být publikován v tisku za splnění určitých podmínek týkajících se jeho formátu. Společnosti ITP, RTE a BBC zajišťovaly striktní plnění licenčních podmínek žalobami v případech, kdy nebyly tyto podmínky splněny. Společnost Magill TV Guide Ltd (dále jen „Magill“) se pokusila publikovat souhrnný týdenní TV program všech tří společností, ale bylo jí v tom zabráněno, jelikož soud na základě žaloby těchto společností vydal rozsudek zakazující²⁵⁸ vydání této publikace.

---

²⁵⁵ Viz rozsudek SPI z 6.10.1994, T-83/91, Tetra Pak International SA v. Commission of the EC, odst. 136.

²⁵⁶ Rozsudek ESD z 6.4.1995, spojené případy C-241/91 P a C-242/91 P, Radio Telefís Eireann (RTE) and Independent Television Publications Ltd (ITP) v. Commission of the EC.

²⁵⁷ Rozsudek SPI z 10.7.1991, T-69/89, Radio Telefís Eireann (RTE) v. Commission of the EC, a rozsudek SPI z 10.7.1991, T-76/89, Independent Television Publications Ltd (ITP) v. Commission of the EC.

²⁵⁸ Anglicky tzv. „injunction“.

Společnost Magill se tedy obrátila na Komisi se stížností, že zmíněné tři společnosti zneužily odmítnutím poskytnout licenci na publikaci svých týdenních TV programů své dominantní postavení. Komise zahájila řízení a 21.12.1988 vydala rozhodnutí, že došlo k porušení čl. 86 (současný čl. 82) SES tím, že zmíněné společnosti poskytovaly své týdenní přehledy TV programů a licence k jejich publikaci třetím stranám diskriminujícím způsobem. Společnosti ITP a RTE se obrátily na SPI a žádaly zrušení tohoto rozhodnutí Komise, ale jejich žaloba byla zamítnuta. V odvolání k ESD tyto společnosti žádaly zrušení rozhodnutí Komise i rozsudku SPI. Společnou námitkou společností ITP a RTE bylo, že SPI chybně interpretoval pojem zneužití dominantního postavení obsažený v čl. 86 SES.²⁵⁹

ESD při zkoumání otázky, zda se společnosti ITP a RTE skutečně dopustily zneužití dominantního postavení, zamítl argument, že tam kde je jednání podniku v dominantním postavení pouze výkonem jeho práva, které je národním právem klasifikováno jako „copyright“, nemůže být takové jednání spojováno s čl. 86 (současný čl. 82) SES, a že z důvodu absence standardizace a harmonizace komunitárního práva je stanovení podmínek ochrany práv k duševnímu vlastnictví záležitostí národní právní úpravy a výlučné právo reprodukce je součástí autorských práv, a proto odmítnutí udělení licence, i kdyby šlo o jednání dominantního podniku, nemůže samo o sobě naplnit skutkovou podstatu zneužití dominantního postavení.²⁶⁰

Podle názoru ESD může pouze týdenní televizní program, obsahující souhrnné informace o programech na týden dopředu, umožnit uživatelům (domácnostem) rozhodnutí, jaké pořady si přejí sledovat a jakým způsobem uspořádají své aktivity ve volném čase v nadcházejícím týdnu. Vzhledem ke skutečnosti, že společnosti ITP a RTE byly jediným zdrojem základních informací o plánovaných programech, které jsou nezbytné k sestavení souhrnného týdenního TV programu, nedaly tyto společnosti divákům přejícím si získat informace o programech na týden dopředu jinou možnost, než koupit si týdenní programy každé stanice zvlášť a tyto navzájem porovnávat.

---

²⁵⁹ Další námitky v tomto případě byly, že SPI chybně vyložil pojem „vlivu na obchod mezi členskými státy“ a že Komise nebyla oprávněna požadovat po vlastníku práv plynoucích z duševního vlastnictví udělení povinné licence třetí straně.

²⁶⁰ Viz rozsudek ESD z 6.4.1995, spojené případy C-241/91 P a C-242/91 P, Radio Telefis Eireann (RTE) and Independent Television Publications Ltd (ITP) v. Commission of the EC, odst. 48-49.

Odmítnutí poskytnout tyto základní informace na základě odvolání se na národní ustanovení o doložce copyright, zabránilo vzniku nového produktu, tj. souhrnného týdenního TV magazínu, který společnosti ITP a RTE samy nenabízely a po kterém existovala stálá a pravidelná spotřebitelská poptávka. Toto odmítnutí je zneužitím dominantního postavení ve smyslu čl. 86 písm. b) (současný čl. 82 písm. b)) SES.²⁶¹ Společnosti ITP a RTE si navíc svým jednáním pro sebe vyhradily sekundární trh týdenních TV magazínů, jelikož z tohoto trhu vyloučily veškerou konkurenci tím, že odepřely přístup k informacím nezbytným pro sestavení takového magazínu.²⁶²

ESD, podobně jako Komise a SPI, dospěl k závěru, že jednání společností ITP a RTE naplnilo skutkovou podstatu zneužití dominantního postavení, a odvolání v tomto bodě, stejně jako v ostatních bodech, zamítl.

4.2.1.4 Rozsudek SPI T-504/93, Tiercé Ladbroke SA

Belgická společnost Tiercé Ladbroke SA (dále jen „Ladbroke“) podala k SPI žádost na zrušení rozhodnutí Komise z 24.6.1993, kterým byla zamítnuta stížnost společnosti Ladbroke na hlavní francouzská dostihová sdružení,²⁶³ Pari Mutuel Urbain Français (dále jen „PMU“) a Pari Mutuel International (dále jen „PMI“), kvůli porušení čl. 85 a čl. 86 (současné čl. 81 a 82) SES. SPI zamítavé rozhodnutí Komise přezkoumal a svým rozsudkem žalobu společnosti Ladbroke zamítl.²⁶⁴

Společnost Ladbroke se zabývala přijímáním sázek v Belgii na zahraniční dostihy a společnost PMU, francouzské zájmové ekonomické sdružení, byla výlučně odpovědná za organizaci dostihových sázek ve Francii prostřednictvím sázečních přístrojů (tzv. „totalizátorů“) na dostizích pořádaných autorizovanými dostihovými sdruženími. Společnost PMU byla zároveň většinovým vlastníkem společnosti PMI, jež byla oprávněna využívat mimo území Francie televizní záběry a

---

²⁶¹ Viz rozsudek ESD z 6.4.1995, spojené případy C-241/91 P a C-242/91 P, Radio Telefis Eireann (RTE) and Independent Television Publications Ltd (ITP) v. Commission of the EC, odst. 52-54.

²⁶² Viz rozsudek ESD z 6.4.1995, spojené případy C-241/91 P a C-242/91 P, Radio Telefis Eireann (RTE) and Independent Television Publications Ltd (ITP) v. Commission of the EC, odst. 56. Srov. také rozsudek ESD z 6.3.1974, spojené případy 6/73 a 7/73, Istituto Chemioterapico Italiano S.p.A. a Commercial Solvents Corporation v. Commission of the EC, odst. 25.

²⁶³ Anglicky „horse-racing associations“, v originále „sociétés de courses“.

²⁶⁴ Rozsudek SPI z 12.6.1997, T-504/93, Tiercé Ladbroke SA v. Commission of the EC.

informace z dostihových závodů pořádaných ve Francii. Na základě smlouvy uzavřené roku 1990 získala společnost PMU od dostihových sdružení (sociétés de courses) práva na komerční využití televizních záběrů a zvukových komentářů z dostihů organizovaných těmito sdruženími. Tato práva převedla společnost PMU na společnost PMI za účelem jejich využití v SRN a Rakousku. Společnost PMI následně uzavřela dohodu s Deutscher Sportverlag Kurt Stoof GmbH & Co. (dále jen „DSV“), společností vydávající dostihové noviny a zabývající se kromě jiného i francouzskými dostihy. Na základě této dohody získala společnost DSV výlučné právo na využití televizních záběrů a zvukových komentářů z francouzských dostihů na území SRN a Rakouska. Společnost Ladbroke požádala DSV o poskytnutí práv na opakovaný přenos zmíněných záběrů a komentářů do Belgie, což společnost DSV odmítla s tím, že jí to nepovoluje smlouva uzavřená s PMI. Společnost Ladbroke se tedy obrátila na PMI a žádala poskytnutí finančních a technických podmínek, za nichž by bylo možné přenášet živě francouzské dostihy přes satelit. PMI odpověděla, že není oprávněna volně disponovat právy, které se týkají záběrů z francouzských dostihů a souvisejících informací, protože ty jsou ve vlastnictví dostihových sdružení a společnosti PMU, a proto ať se obrátí na tyto společnosti. Společnost Ladbroke se skutečně obrátila na každého z členů dostihových sdružení a na společnosti PMU, od nichž však obdržela zamítavou odpověď.²⁶⁵

Společnost Ladbroke se nejprve u Komise a poté u SPI domáhala rozhodnutí, že francouzská dostihová sdružení (sociétés de courses) a společnosti PMU, PMI a DSV zneužily dominantní postavení na trhu dostihových sázek tím, že jí odmítly poskytnout licenci nebo práva na využití dostihových záběrů, informací a komentářů z francouzských dostihů. Podle názoru Komise a SPI však nebylo prokázáno, že by francouzská dostihová sdružení zaujímala kolektivní dominantní postavení ve smyslu dřívější judikatury,²⁶⁶ ani že je zde analogie s případem RTE.²⁶⁷ Naopak se prokázalo, že společnost Ladbroke zaujímá dominantní postavení na trhu dostihových sázek, na

---

²⁶⁵ Viz rozsudek SPI z 12.6.1997, T-504/93, Tiercé Ladbroke SA v. Commission of the EC, odst. 1-9.

²⁶⁶ Viz rozsudek SPI z 10.3.1992, spojené případy T-68/89, T-77/89 a T-78/89, Società Italiana Vetro SpA, Fabbrica Pisana SpA a PPG Vernante Pennitalia SpA v. Commission of the EC.

²⁶⁷ Viz rozsudek ESD z 6.4.1995, spojené případy C-241/91 P a C-242/91 P, Radio Telefis Eireann (RTE) and Independent Television Publications Ltd (ITP) v. Commission of the EC.

němž jsou záběry a zvukové komentáře z francouzských dostihů nabízeny zákazníkům, zatímco francouzská dostihová sdružení nebyla na tomto trhu vůbec přítomna. Analogie s případem RTE byla zamítnuta i z toho důvodu, že zneužití dominantního postavení ze strany televizních společností spočívalo v bránění uvedení nového výrobku na trh na úkor spotřebitelů,²⁶⁸ kdežto v tomto případě přenos zvuku a obrazu z dostihů nepředstavuje službu, která by se skutečně lišila od služby již poskytované sázejícím, tj. od přijímání sázek.²⁶⁹ Vzhledem ke skutečnosti, že se daný případ týkal národních geografických trhů, nebyla politika udělování licencí dostihovými sdruženími a společnostmi PMU, PMI a popř. DSV, a konkrétně odmítnutí udělení licence společnosti Ladbroke pro belgický trh, shledána Komisí a SPI jako zneužití dominantního postavení v tom smyslu, že by diskriminovala společnost Ladbroke oproti ostatním provozovatelům dostihových sázek. Není totiž možné považovat zmíněné odmítnutí poskytnout licenci za zneužití dominantního postavení pouze z toho důvodu, že sázkové kanceláře např. v Německu mohou využívat francouzské záběry a komentáře z dostihů, zatímco belgické kanceláře tuto možnost nemají, a to proto, že mezi belgickými a německými sázkovými kancelářemi neexistuje žádná soutěž.²⁷⁰

4.2.2 Nové formy zneužití dominantního postavení

4.2.2.1 Rozsudek ESD C-41/90, Klaus Höfner a Fritz Elser

Rozsudek ESD²⁷¹ se týká předběžné otázky Vrchního zemského soudu v Mnichově²⁷² ohledně interpretace určitých článků Smlouvy, včetně čl. 86 (současný čl. 82) SES, v řízení ve věci Klaus Höfner a Fritz Elser v. Macrotron GmbH. Spor se týkal odměny požadované Klausem Höfnerem a Fritzem Elserem od společnosti Macrotron, kterou měli obdržet na základě smlouvy, podle níž měli

---

²⁶⁸ Viz předchozí podkapitolu a rozsudek ESD z 6.4.1995, spojené případy C-241/91 P a C-242/91 P, Radio Telefis Eireann (RTE) and Independent Television Publications Ltd (ITP) v. Commission of the EC.

²⁶⁹ Viz rozsudek SPI z 12.6.1997, T-504/93, Tiercé Ladbroke SA v. Commission of the EC, odst. 22.

²⁷⁰ Viz rozsudek SPI z 12.6.1997, T-504/93, Tiercé Ladbroke SA v. Commission of the EC, odst. 112-134.

²⁷¹ Rozsudek ESD z 23.4.1991, C-41/90, Klaus Höfner a Fritz Elser v. Macrotron GmbH.

²⁷² Oberlandesgericht München.

zmíněné společnosti napomáhat při náboru vedoucího prodeje (sales director).

Německý zákon na podporu zaměstnanosti (dále jen „AFG“)²⁷³ stanovuje, že dosažením cílů dosažení a udržení vysokého stupně zaměstnanosti je pověřen Spolkový úřad práce (dále jen „úřad“),²⁷⁴ jehož činnost spočívá zejména ve vyhledávání volných míst pro perspektivní zaměstnance a ve správě podpor v nezaměstnanosti. Výkonem první zmíněné činnosti, jež je podle AFG výlučným právem tohoto úřadu, mohou být ve výjimečných případech a po konzultaci s příslušnými asociacemi zaměstnanců a zaměstnavatelů pověřeny i jiné instituce a osoby. Výkon této činnosti nicméně zůstává pod dohledem úřadu. I přes existenci výlučného práva úřadu zprostředkovávat nábor pracovních sil se v Německu rozvinula specifická činnost vyhledávání a náboru obchodních ředitelů, kterou provádí tzv. „náboroví poradci“ pomáhající podnikům s personální politikou. Úřad k této skutečnosti přistupoval tolerantně, o čemž svědčí i fakt, že systematicky neuplatňoval ustanovení AFG o uložení pokuty za jakékoli zprostředkování zaměstnání v rozporu s AFG a nepostihoval náborové poradce za jejich činnost. I když byly tyto aktivity náborových poradců úřadem do jisté míry tolerovány, skutečností zůstává, že podle § 134 německého občanského zákoníku je jakýkoli právní úkon porušující zákonný zákaz absolutně neplatný a podle německé judikatury se toto ustanovení vztahuje i na zprostředkování práce v rozporu s AFG.

Klaus Höfner a Fritz Elser působili na základě smlouvy se společností Macrotron jako náboroví poradci a v souladu s touto smlouvou doporučili této společnosti na daný post německého občana, jenž podle nich přesně vyhovoval požadavkům společnosti Macrotron, který však nakonec nebyl na daný post jmenován, a společnost odmítla vyplatit smluvenou odměnu. Okresní soud v Mnichově zamítl žalobu na vyplacení smluvené odměny kvůli neslučitelnosti zmíněné smlouvy s AFG a její absolutní neplatnosti podle ustanovení občanského zákoníku. Vrchní zemský soud v Mnichově, k němuž se Klaus Höfner a Fritz Elser odvolali, také rozhodl, že zmíněná smlouva je absolutně

---

²⁷³ Arbeitsförderungsgesetz.

²⁷⁴ Bundesanstalt für Arbeit.

neplatná, a to ze stejných důvodů, které uvedl okresní soud. Byl však toho názoru, že konečný výsledek sporu záleží na interpretaci komunitárního práva, a proto se na obrátil na ESD s několika otázkami, včetně otázky na interpretaci čl. 86 (současný čl. 82) SES, tj. zda je zřízení monopolu v oblasti náboru obchodních ředitelů (řídících pracovníků) zneužitím dominantního postavení ve smyslu tohoto článku.²⁷⁵

ESD interpretoval čl. 86 SES s ohledem na soutěžní vztah existující mezi podniky a veřejnou agenturou vybavenou výlučným právem zprostředkovávat zaměstnání, které jí v této oblasti zaručuje monopolní postavení. Pojem „podnik“ v kontextu soutěžního práva zahrnuje každý ekonomicky aktivní subjekt, bez ohledu na jeho právní status a způsob financování, a zprostředkování zaměstnání je ekonomickou aktivitou, i když je její výkon svěřen veřejnému orgánu. Z toho plyne, že i veřejný orgán či úřad zprostředkovávající zaměstnání může být klasifikován jako podnik pro účely aplikace soutěžního práva ES, a tedy i čl. 86 (současný čl. 82) SES. Smlouva o založení Evropského společenství vyžaduje, aby členské státy nezaváděly taková opatření, která by mohla narušovat účinnost ustanovení Smlouvy, a proto je jakékoli opatření přijaté členským státem, jež nastoluje situaci, ve které se úřad či jiný veřejný orgán zprostředkovávající zaměstnání nemůže vyhnout porušování čl. 86 (současný čl. 82) SES, neslučitelné s ustanoveními Smlouvy.²⁷⁶ Navíc podnik, jenž je na základě zákona vybaven monopolním postavením, může být považován za podnik zaujímající dominantní postavení ve smyslu čl. 86 (současný čl. 82) SES a území členského státu, na nějž se daný monopol vztahuje, může být považováno za podstatnou část společného trhu. Samotné vytvoření dominantního postavení zaručením výlučných práv podniku není samo o sobě neslučitelné s čl. 86 SES. Členský stát však poruší zákaz stanovený tímto ustanovením v případě, že se podnik již pouhým výkonem jemu zaručených výlučných práv nemůže vyhnout zneužití svého dominantního postavení. Takové zneužití může konkrétně spočívat v omezování poskytovaných služeb na úkor těch, kteří

---

²⁷⁵ Viz rozsudek ESD z 23.4.1991, C-41/90, Klaus Höfner a Fritz Elser v. Macrotron GmbH, odst. 12 a 16.

²⁷⁶ Viz rozsudek ESD z 23.4.1991, C-41/90, Klaus Höfner a Fritz Elser v. Macrotron GmbH, odst. 26 a 27.

z poskytování daných služeb mají mít prospěch.²⁷⁷ Členský stát vytváří situaci, v níž je omezeno poskytování služeb, pokud podnik, kterému jsou zaručena výlučná práva v oblasti nábory řídicích pracovníků, není očividně schopen uspokojit tržní poptávku po službách tohoto druhu a pokud je efektivní výkon této činnosti soukromými společnostmi zakázán zákonným ustanovením, z jehož nerespektování plyne neplatnost obdobných smluv, jako bylo smlouva mezi společností Macrotron a Klausem Höfnerem a Fritzem Elserem. Zneužití dominantního postavení ve smyslu čl. 86 SES podle ESD nastane, pokud je splněna ještě další podmínka, tj. pokud je chování na straně zmíněného úřadu či orgánu způsobilé negativně ovlivnit obchod mezi členskými státy, zejména tím, že dojde k rozšíření zmíněného chování i na příslušníky nebo území jiných členských států.²⁷⁸

4.2.2.2 Rozsudek ESD C-242/95, GT-Link A/S

Rozsudek ESD z 17.7.1997²⁷⁹ se opět týká předběžné otázky vznesené zemským soudem v dánském Østre („Østre Landsret“) v souvislosti se sporem mezi společnostmi GT-Link A/S (dále jen „GT-Link“) a De Danske Statsbaner (dále jen „DSB“). Dánský soud se obrátil na ESD s několika dotazy na interpretaci určitých ustanovení Smlouvy, včetně čl. 86 (současný čl. 82) SES. Dotazy, s nimiž se soud obrátil na ESD, vyvstaly v průběhu soudního řízení mezi společnostmi GT-Link, provozující trajektovou přepravu mezi dánským přístavem Gedser a německými přístavy Travemünde a Rostock, a státní železniční společností DSB, provozující kromě železniční i trajektovou dopravu, a týkaly se přístavních poplatků účtovaných společností GT-Link za použití přístavu Gedser, který vlastnila společnost DSB. Povolení k založení komerčního přístavu, tj. přístavu používaného ke komerční dopravě zboží, aut a osob, je v Dánsku udělováno Ministerstvem dopravy. Podle systému vlastnictví a kontroly lze rozlišit přístavy kontrolované místními úřady, které jsou nezávislými subjekty odpovědnými těmto úřadům, Kodaňský přístav, který má svůj vlastní právní status, přístavy ve vlastnictví státu, které jsou provozovány Ministerstvem dopravy

---

²⁷⁷ Viz rozsudek ESD z 23.4.1991, C-41/90, Klaus Höfner a Fritz Elser v. Macrotron GmbH, odst. 28-30.

²⁷⁸ Viz rozsudek ESD z 23.4.1991, C-41/90, Klaus Höfner a Fritz Elser v. Macrotron GmbH, odst. 31-34.

²⁷⁹ Rozsudek ESD z 17.7.1997, C-242/95, GT-Link A/S v. De Danske Statsbaner.

nebo společností DSB, a konečně soukromé přístavy, které provozují jejich vlastníci podle podmínek stanovených v příslušném povolení.

Část výnosů z provozování přístavů tvoří poplatky placené uživateli těchto přístavů, jejichž výše byla stanovována Ministerstvem dopravy. Právo společnosti GT-Link využívat přístav Gedser bylo založeno smlouvou se společností DSB, která stanovovala, že povinností společnosti GT-Link je platit přístavní poplatky v souladu s platnou ministerskou vyhláškou.²⁸⁰ Společnost GT-Link podala žalobu, jelikož podle ní byly přístavní poplatky vybírané společností DSB v rozporu s čl. 86 SES, a argumentovala tím, že společnost DSB, jediný vlastník přístavů Rødby a Gedser, zaujímala dominantní postavení na trhu poskytování přístavních služeb pro trajektovou dopravu mezi Dánskem a Německem a že zneužila toto postavení uvalováním nadměrně vysokých přístavních poplatků za poskytování uvedených služeb.²⁸¹

Vzhledem k okolnostem případu se dánský soud v Østre rozhodl obrátit na ESD s předběžnou otázkou, zda v situaci, kdy veřejný podnik vlastníci a provozující komerční přístav zaujímá dominantní postavení, je vybírání výše zmíněných poplatků, které byly stanoveny Ministerstvem dopravy za použití veřejných a soukromých komerčních přístavů, zneužitím dominantního postavení ve smyslu čl. 86 (současný čl. 82) SES, popř. zda je zneužitím dominantního postavení fakt, že výše zmíněný podnik (DSB) nevybírá tyto poplatky za provozování svých vlastních trajektových linek a recipročně za provozování linek některých svých komerčních partnerů.²⁸²

ESD ve svém rozsudku odpověděl na otázku dánského soudu, že v situaci, kdy veřejný podnik vlastníci a provozující komerční přístav zaujímá dominantní postavení na podstatné části společného trhu,²⁸³ je v rozporu s ustanovením čl. 90 odst. 1 ve spojení s čl. 86 (současné čl. 86 a 82) SES, aby tento podnik vybíral přístavní poplatky v nepřiměřené výši podle nařízení přijatých

²⁸⁰ Podrobnosti ohledně přístavních poplatků a jejich výše viz rozsudek ESD z 17.7.1997, C-242/95, GT-Link A/S v. De Danske Statsbaner, odst. 5-15.

²⁸¹ Viz rozsudek ESD z 17.7.1997, C-242/95, GT-Link A/S v. De Danske Statsbaner, odst. 17.

²⁸² Další otázky vznesené Østre Landsret v rámci řízení o předběžné otázce viz rozsudek ESD z 17.7.1997, C-242/95, GT-Link A/S v. De Danske Statsbaner, odst. 19 body 1-9.

²⁸³ Jde-li o podstatnou část společného trhu, závisí na objemu dopravy v daném přístavu a na významu tohoto přístavu pro námořní dopravu - viz rozsudek ESD z 10.12.1991, C-179/90, Mercis convenzionali porto di Genova SpA v. Siderurgica Gabrielli SpA, odst. 15. Vymezení podstatné části společného trhu - srov. rozsudek ESD z 14.2.1978, 27/76, United Brands Company and United Brands Continental BV v. Commission of the EC, odst. 44.

členským státem, jemuž je odpovědný, nebo aby vyňal z platby těchto poplatků vlastní trajekty a na základě reciprocity i trajekty některých svých obchodních partnerů, pokud by takové výjimky měly za následek aplikaci nesterajných podmínek na obdobné služby. Na národním soudu záleží rozhodnutí, zda posoudí, s ohledem na výši poplatků a ekonomickou hodnotu poskytovaných služeb, výši těchto poplatků jako nepřiměřenou.²⁸⁴ Národní soud musí také posoudit, zda vynětí vlastních trajektů a trajektů obchodních partnerů z placení poplatků je uplatňováním nesterajných a diskriminujících podmínek na stejné služby.²⁸⁵

4.2.2.3 Rozsudek ESD C-18/88, RTT

I následující judikát²⁸⁶ se týká řízení o předběžné otázce. Obchodní soud v Bruselu²⁸⁷ se obrátil na ESD s otázkou ohledně interpretace čl. 86 (současný čl. 82) SES pro účely řízení ve věci společností Régie des télégraphes et des téléphones (dále jen „RTT“) a GB-Inno-BM SA (dále jen „GB“).

Společnost RTT je veřejným podnikem odpovědným za zřízení a provozování veřejné telefonní sítě a za prodej telefonních přístrojů a zároveň vydávala certifikáty potvrzující, že telefonní přístroje, které sama nedodávala, je možno připojit do veřejné telefonní sítě. Společnost GB ve svých obchodech prodávala telefonní přístroje neschválené RTT, které měly sloužit jako druhé telefony k připojení k již zavedené telefonní lince a které společnost GB prodávala za mnohem nižší cenu než byla cena přístrojů společnosti RTT (patrně i proto, že většina telefonních přístrojů společnosti GB pocházela z Dálného východu). Společnost RTT podala žalobu, aby společnost GB neprodávala tyto telefony, aniž by dostatečným způsobem informovala zákazníky, že tyto telefony nejsou schváleny certifikátem, neboť bez uvedení této informace nabádá zákazníky k připojování neschválených telefonů do telefonní sítě, což tuto síť poškozují. Společnost GB podala protižalobu,

---

²⁸⁴ Definice nepřiměřených cen (unfair prices) - viz rozsudek ESD z 14.2.1978, 27/76, United Brands Company and United Brands Continental BV v. Commission of the EC, odst. 250.

²⁸⁵ Viz rozsudek ESD z 17.7.1997, C-242/95, GT-Link A/S v. De Danske Statsbaner, odst. 28-46.

²⁸⁶ Rozsudek ESD z 13.12.1991, C-18/88, Régie des télégraphes et des téléphones v. GB-Inno-BM SA.

²⁸⁷ Tribunal de Commerce de Bruxelles.

v níž uvedla, že společnost RTT porušila čl. 86 (současný čl. 82) SES, jelikož svým jednáním zabraňuje vzniku konkurence ze strany malých prodejců neschválených telefonních přístrojů ve prospěch prodeje svých vlastních přístrojů, které navíc sama schvaluje, a tak zneužívá svého monopolního postavení na trhu provozování telefonních a telegrafických linek.²⁸⁸

Bruselský obchodní soud se v zájmu správného posouzení daného případu obrátil na ESD s otázkou, do jaké míry může monopol společnosti RTT v oblasti udílení certifikátů a povolení pro připojení telefonních přístrojů do veřejné telefonní sítě a v oblasti stanovování detailních pravidel týkajících se připojení přístrojů nedodávaných či neprodávaných touto společností do telefonní sítě, u nichž může zároveň svévolně stanovovat standardy, které musí tyto přístroje splňovat, představovat praktiku zakázanou pod písm. b) a c) čl. 86 (současný čl. 82 písm. b) a c)) SES.²⁸⁹

Obdobně jako v předchozích dvou zmíněných případech²⁹⁰ vyjádřil ESD názor, že podnik v postavení zákonného monopolu může být považován za podnik v dominantním postavení ve smyslu čl. 86 SES a území členského státu, na něž se tento monopol vztahuje, může představovat podstatnou část společného trhu. A proto skutečnost, že si podnik s monopolním postavením na trhu zřízení a provozování telefonních sítí bez objektivně ospravedlnitelných důvodů pro sebe vyhrazuje sice spojitý, nicméně oddělený, trh (v tomto případě trh připojení a údržby telefonních přístrojů), čímž eliminuje veškerou konkurenci ze strany ostatních podniků, představuje porušení čl. 86 SES. Jednání společnosti RTT na trhu veřejných telefonních sítí spočívající ve stanovování standardů, jež musí splňovat telefonní přístroje, a v kontrole ostatních podniků, zda tyto standardy skutečně splňují, je podle názoru ESD zneužitím dominantního postavení, pokud zároveň zmíněná společnost vystupuje jako konkurent ostatních podniků na trhu s těmito telefonními přístroji.²⁹¹

---

²⁸⁸ Viz rozsudek ESD z 13.12.1991, C-18/88, Régie des télégraphes et des téléphones v. GB-Inno-BM SA, odst. 1-9.

²⁸⁹ Viz rozsudek ESD z 13.12.1991, C-18/88, Régie des télégraphes et des téléphones v. GB-Inno-BM SA, odst. 10.

²⁹⁰ Viz rozsudek ESD z 23.4.1991, C-41/90, Klaus Höfner a Fritz Elser v. Macrotron GmbH, a rozsudek ESD z 17.7.1997, C-242/95, GT-Link A/S v. De Danske Statsbaner.

²⁹¹ Viz rozsudek ESD z 13.12.1991, C-18/88, Régie des télégraphes et des téléphones v. GB-Inno-BM SA, odst. 17-28.

4.2.2.4 Rozsudek ESD C-7/97, Oscar Bronner GmbH & Co. KG

ESD se zabýval předběžnou otázkou, která vyvstala ve sporu mezi společnostmi Oscar Bronner GmbH & Co. KG (dále jen „Oscar Bronner“) a společnostmi souhrnně označenými jako Mediaprint řešeném Vrchním zemským soudem ve Vídni,²⁹² který zároveň v prvním stupni působí jako kartelový soud v otázkách ochrany hospodářské soutěže, také v rozsudku z 26.11.1998.²⁹³

Společnost Oscar Bronner vydává a distribuuje deník Der Standard a její podíl na trhu denních novin byl v dané době 3,6% vyjádřeno novinovým nákladem a 6% vyjádřeno zisky z inzerce. Společnost Mediaprint Zeitungs- und Zeitschriftenverlag GmbH & Co. KG vydává deníky Neue Kronen Zeitung a Kurier a marketing a inzerci zajišťuje prostřednictvím svých dceřinných společností Mediaprint Zeitungsvetriebsgesellschaft mbH & Co. KG a Mediaprint Anzeigengesellschaft mbH & Co. KG (dále jen „Mediaprint“). Tržní podíl deníků Neue Kronen Zeitung a Kurier byl 46,8% pokud jde o novinový náklad a 42% pokud jde o výnosy z inzerce. Pro distribuci svých novin zavedla společnost Mediaprint celostátní systém rozvozu novin až do domu v časných ranních hodinách. Zároveň společnost Mediaprint odmítla zahrnout do tohoto systému deník Der Standard společnosti Oscar Bronner, která za tuto službu nabízela přiměřenou náhradu, což vedlo k podání žaloby společností Oscar Bronner na společnost Mediaprint pro údajné zneužití jejího dominantního postavení na trhu. Společnost Oscar Bronner argumentovala tím, že poštovní rozvoz novin, který se obecně uskutečňuje až v pozdním dopoledni, není rovnocennou alternativou rozvozu novin až do domu, a že vzhledem k malému počtu objednatelů by bylo ztrátové zorganizovat vlastní systém rozvozu novin. Navíc došlo k údajné diskriminaci společnosti Oscar Bronner, protože do systému rozvozu novin byl společností Mediaprint zařazen deník Wirtschaftsblatt, i když není vydáván společností Mediaprint. Společnost Mediaprint argumentovala tím, že vytvoření systému rozvozu novin až do domu si vyžádalo značné

---

²⁹² Oberlandesgericht in Wien.

²⁹³ Rozsudek ESD z 26.11.1998, C-7/97, Oscar Bronner GmbH & Co. KG v. Mediaprint Zeitungs- und Zeitschriftenverlag GmbH & Co. KG, Mediaprint Zeitungsvetriebsgesellschaft mbH & Co. KG and Mediaprint Anzeigengesellschaft mbH & Co. KG.

administrativní náklady a finanční investice, a že jeho zpřístupnění všem rakouským vydavatelům novin by znamenalo překročení přirozené kapacity tohoto systému. Dále tato společnost uvedla, že skutečnost, že zaujímá na trhu dominantní postavení, ji nezavazuje k tomu, aby podporovala a napomáhala konkurenci, a že pozice deníku *Wirtschaftsblatt* není srovnatelná s deníkem *Der Standard*, neboť vydavatel prvně jmenovaného deníku zároveň pověřil společnost *Mediaprint* tiskem a veškerou distribucí tohoto deníku, včetně stánkového prodeje, takže rozvoz do domu představuje pouze část celého balíku služeb poskytovaných tomuto vydavateli.²⁹⁴

Za těchto okolností se kartelový soud ve Vídni rozhodl obrátit na ESD s otázkou, zda došlo v daném případě ke zneužití dominantního postavení ve smyslu bránění v přístupu na trh denních novin, kde zaujímá dominantní postavení společnost *Mediaprint*, která zajišťuje jediný celostátní systém dodávky novin do domu, a to tím, že odmítla zahrnout do tohoto systému jiný podnik působící na tomto trhu, i přes jeho odůvodnění, že vzhledem k malému nákladu a malému počtu objednatelů deníku vydávaného tímto podnikem není možné, aby vybuodoval s vynaložením rozumných nákladů vlastní systém dodávky novin do domu, ať už sám nebo ve spolupráci s jiným podnikem nabízejícím na daném trhu denní noviny.²⁹⁵ Druhou otázkou bylo, zda za výše uvedených okolností není zneužitím dominantního postavení situace, kdy je navázání obchodních vztahů s vydavatelem konkurenčního deníku a zařazení tohoto vydavatele do zmíněného systému podmíněno zároveň přijetím celého balíku služeb (např. zajištění stánkového prodeje a tisku novin).

ESD po prozkoumání předložených důkazů a s odkazem na své dřívější rozsudky²⁹⁶ rozhodl, že odmítnutí společnosti *Mediaprint* zařadit společnost *Oscar Bronner* do svého systému celostátní rozvážky novin neznemožnilo společnosti *Oscar Bronner* distribuovat své noviny jiným způsobem,

---

²⁹⁴ Viz rozsudek ESD z 26.11.1998, C-7/97, *Oscar Bronner GmbH & Co. KG v. Mediaprint Zeitungs- und Zeitschriftenverlag GmbH & Co. KG, Mediaprint Zeitungsvertriebsgesellschaft mbH & Co. KG and Mediaprint Anzeigengesellschaft mbH & Co. KG*, odst. 4-9.

²⁹⁵ Viz rozsudek ESD z 26.11.1998, C-7/97, *Oscar Bronner GmbH & Co. KG v. Mediaprint Zeitungs- und Zeitschriftenverlag GmbH & Co. KG, Mediaprint Zeitungsvertriebsgesellschaft mbH & Co. KG and Mediaprint Anzeigengesellschaft mbH & Co. KG*, odst. 11 a 23.

²⁹⁶ Zejména rozsudek ESD z 6.4.1995, spojené případy C-241/91 P a C-242/91 P, *Radio Telefís Eireann (RTE) and Independent Television Publications Ltd (ITP) v. Commission of the EC*, rozsudek ESD z 17.7.1997, C-242/95, *GT-Link A/S v. De Danske Statsbaner* a další.

nezabránilo vstupu nového výrobku na trh²⁹⁷ a bylo opodstatněné ekonomickými důvody. Navíc ESD shledal, že existující jiné metody distribuce novin, jako např. poštou, prodejem v obchodech a ve stáncích, které, i kdyby byly méně výhodné než přímý rozvoz do domu, jsou přesto vydavateli využívány, a proto nelze v tomto případě hovořit o eliminaci konkurence na trhu. ESD nezjistil na daném trhu ani existenci technických, právních či dokonce ekonomických překážek, které by znemožňovaly nebo činily nepřiměřeně složitým, aby kterýkoli vydavatel denních novin zřídil, sám nebo ve spolupráci s jinými vydavateli, svůj vlastní systém celostátní rozvážky novin a využíval ho pro distribuci vlastních novin, a z toho důvodu zamítl argument společnosti Oscar Bronner, že náklad deníku Der Standard je příliš malý, aby bylo ziskové vytvořit vlastní systém distribuce novin. Na základě všech výše uvedených zjištění ESD rozhodl, že se společnost Mediaprint zneužití dominantního postavení nedopustila, a to ani v jednom z uvedených dvou bodů.²⁹⁸

4.2.2.5 Rozsudek ESD C-418/01, IMS Health GmbH & Co. OHG

V tomto případě²⁹⁹ rozhodoval ESD o předběžné otázce, kterou mu předložil Zemský soud ve Frankfurtu nad Mohanem ohledně interpretace čl. 82 SES a která vyvstala v řízení o sporu mezi společnostmi IMS Health GmbH & Co. OHG (dále jen „IMS“) a NDC Health GmbH & Co. KG (dále jen „NDC“).

Obě společnosti se zabývaly sledováním údajů o prodeji farmaceutických a zdravotnických výrobků v Německu. Společnost IMS od ledna 2000 poskytovala data o regionálních prodejkách farmaceutických výrobků v Německu farmaceutickým laboratořím, přičemž tyto údaje byly obsaženy ve strukturované databázi skládající se z 1860, resp. 2847 stavebních prvků, které zohledňovaly různá kritéria jako např. hranice obcí, hustotu obyvatelstva, dopravní spojení a

---

²⁹⁷ Jako např. v případě společností RTE, ITP a Magill.

²⁹⁸ Viz rozsudek ESD z 26.11.1998, C-7/97, Oscar Bronner GmbH & Co. KG v. Mediaprint Zeitungs- und Zeitschriftenverlag GmbH & Co. KG, Mediaprint Zeitungsvertriebsgesellschaft mbH & Co. KG and Mediaprint Anzeigengesellschaft mbH & Co. KG, odst. 24-33, 37-49.

²⁹⁹ Rozsudek ESD z 29.4.2004, C-418/01, IMS Health GmbH & Co. OHG v. NDC Health GmbH & Co. KG.

geografické rozložení lékáren a lékařských ordinací.³⁰⁰ Vzhledem k tomu, že společnost IMS své databáze nejen prodávala, ale poskytovala je lékárnám a ordinacím také zdarma, staly se tyto strukturované databáze běžným průmyslovým standardem, kterému klienti IMS přizpůsobili své informační a distribuční systémy.³⁰¹ Dřívější manager společnosti IMS, který od společnosti odešel v roce 1998, založil společnost Pharma Intranet Information AG (dále jen „PII“), jež byla později převzata společností NDC a která se také zabývala prodejem údajů o farmaceutických výrobcích v Německu zpracovaných ve strukturovaných databázích, které se nejdříve skládaly z 2201 stavebních prvků,³⁰² ale vzhledem k odmítavému postoji potencionálních zákazníků, kteří byli již zvyklí na databáze o 1860, resp. 2847 prvcích, se společnost PII rozhodla používat struktury s 1860 nebo 3000 prvky, velmi podobné strukturám používaným společností IMS.

Na návrh společnosti IMS rozhodl Zemský soud ve Frankfurtu nad Mohanem o prozatímním opatření zakazujícím společnosti PII a následně i společnosti NDC využívat databáze s 3000 prvky i jakékoli jiné strukturované databáze odvozené od 1860-ti prvkové databáze společnosti IMS. Tato prozatímní opatření byla potvrzena i rozhodnutím Vrchního zemského soudu ve Frankfurtu nad Mohanem, který své rozhodnutí odůvodnil zjištěním, že struktura dat používaná společností IMS je databází ve smyslu § 4 autorského zákona,³⁰³ která je chráněna autorským právem (copyright).³⁰⁴ Společnost NDC se obrátila na Komisi se stížností, že se společnost IMS odmítnutím udělit licenci na využití databáze o 1860 prvcích dopustila zneužití dominantního postavení a porušila tak čl. 82 SES. Celý případ se dostal až k ESD, který zamítl odvolání společnosti NDC proti rozhodnutí SPI, jímž byla pozastavena účinnost rozhodnutí Komise.³⁰⁵ Předběžná otázka nicméně vyvstala již

---

³⁰⁰ Podle originálního znění rozsudku: „IMS provides data on regional sales of pharmaceutical products in Germany to pharmaceutical laboratories formatted according to the brick structure. Since January 2000, it has provided studies based on a brick structure consisting of 1 860 bricks, or a derived structure consisting of 2 847 bricks, each corresponding to a designated geographic area. Those bricks were created by taking account of various criteria, such as the boundaries of municipalities, postcodes, population density, transport connections and the geographical distribution of pharmacies and doctors' surgeries“. Viz rozsudek ESD z 29.4.2004, C-418/01, IMS Health GmbH & Co. OHG v. NDC Health GmbH & Co. KG, odst. 4.

³⁰¹ Viz rozsudek ESD z 29.4.2004, C-418/01, IMS Health GmbH & Co. OHG v. NDC Health GmbH & Co. KG, odst.5-6.

³⁰² Anglicky „bricks“.

³⁰³ Urheberrechtsgesetz.

³⁰⁴ Viz rozsudek ESD z 29.4.2004, C-418/01, IMS Health GmbH & Co. OHG v. NDC Health GmbH & Co. KG, odst. 9-10.

³⁰⁵ Blíže k průběhu celého řízení viz rozsudek ESD z 29.4.2004, C-418/01, IMS Health GmbH & Co. OHG v. NDC Health GmbH & Co. KG, odst. 9-15.

v řízení o návrhu společnosti IMS před Zemským soudem ve Frankfurtu nad Mohanem, který byl toho názoru, že společnost IMS se nemůže domáhat soudního zákazu nezákonného využívání svého autorského díla, jestliže se dopouští zneužití dominantního postavení ve smyslu čl. 82 SES tím, že odmítá udělit společnosti NDC za přiměřených podmínek licenci na využití takového díla.

Zemský soud ve Frankfurtu nad Mohanem se na ESD obrátil se třemi předběžnými otázkami, přičemž nejdůležitější z nich byla ta první, tj. zda je zneužitím dominantního postavení ve smyslu čl. 82 SES, pokud podnik s dominantním postavením na trhu odmítne uzavřít smlouvu o poskytnutí licence na využití databáze chráněné autorským právem s podnikem, který usiluje o vstup na stejný geografický a výrobní trh, na němž však potenciální zákazníci odmítají jakýkoli produkt, který nevyužívá strukturu databáze chráněné autorským právem, protože jejich informační systémy apod. jsou nastaveny na využití produktů, které jsou založené právě na takovéto databázi.³⁰⁶

ESD ve své odpovědi na předběžnou otázku uvedl, že odmítnutí ze strany dominantního podniku udělit za výše uvedených podmínek licenci na využití databáze chráněné autorským právem, představuje zneužití dominantního postavení ve smyslu čl. 82 SES, pokud jsou splněny následující podmínky:

- a) podnik, který žádal o licenci má v úmyslu na daném trhu nabízet nové výrobky nebo služby, které nejsou nabízeny majitelem práva k duševnímu vlastnictví a po kterých je na trhu významná spotřebitelská poptávka,
- b) odmítnutí poskytnout licenci není ospravedlnitelné objektivními důvody,
- c) odmítnutí udělení licence umožní majiteli práva k duševnímu vlastnictví vyhradit si daný trh pro sebe tím, že na něm eliminuje veškerou soutěž.³⁰⁷

ESD zároveň zdůraznil, že posouzení splnění těchto podmínek v daném případě náleží národnímu soudu. Toto rozhodnutí ESD je velmi důležité pro všechny majitele práv k duševnímu vlastnictví, neboť je to teprve podruhé, kdy se ESD ve svém rozsudku zabýval vztahem mezi

---

³⁰⁶ Viz rozsudek ESD z 29.4.2004, C-418/01, IMS Health GmbH & Co. OHG v. NDC Health GmbH & Co. KG, odst. 17.

³⁰⁷ Viz rozsudek ESD z 29.4.2004, C-418/01, IMS Health GmbH & Co. OHG v. NDC Health GmbH & Co. KG, odst. 52.

hospodářskou soutěží a duševním vlastnictvím.³⁰⁸ Rozhodnutí stanovuje podmínky, za nichž se soutěžní právo uplatní i vůči majitelům práv k duševnímu vlastnictví, a jeho důsledkem může být i příkaz soudu vlastníku takových práv, aby udělil licenci na jejich využití, a to dokonce i svým konkurentům.³⁰⁹ Pravidla nastíněná v případě IMS se pravděpodobně uplatní i v dalších případech týkajících se práv k duševnímu vlastnictví, zejména v případě společnosti Microsoft, která se nedávno odvolala proti pokutě jí uložené rozhodnutím Komise.³¹⁰

4.2.3 Specifické otázky monopolů a kontroly koncentrace podniků

V následující části se zaměřuji na otázku monopolů a otázku kontroly koncentrace podniků v souvislosti se zneužitím dominantního postavení. Otázkou monopolů jsem se zabýval již v případech Klaus Höfner a Fritz Elser, GT-Link A/S a Régie des télégraphes et des téléphones (RTT)³¹¹ a kontrolou koncentrace podniků částečně v případě Continental Can.³¹² V souvislosti s touto problematikou však nelze pominout dva známé judikáty, jejichž rozboru se věnuji právě v této části. Případ týkající se monopolu je znám jako případ Paul Corbeau a otázka kontroly fúzí v souvislosti se zneužitím dominantního postavení byla řešena v případě společnosti Airtours plc.

4.2.3.1 Rozsudek ESD C-320/91, Paul Corbeau

ESD se v tomto případě zabýval předběžnou otázkou vznesenou belgickým trestním soudem³¹³ v průběhu trestního řízení proti Paulovi Corbeauovi ohledně interpretace čl. 90 a čl. 86 (současné čl. 86 a 82) SES. Belgický soud předložil tuto otázku, aby mohl správně posoudit slučitelnost těchto článků s belgickými ustanoveními o poštovním monopolu. Paul Corbeau, obchodník v městě

³⁰⁸ Poprvé se tímto vztahem ESD zabýval v případě Magill, viz rozsudek ESD z 6.4.1995, spojené případy C-241/91 P a C-242/91 P, Radio Telefís Eireann (RTE) and Independent Television Publications Ltd (ITP) v. Commission of the EC.

³⁰⁹ Anglicky „order to grant a compulsory licence of intellectual property rights“.

³¹⁰ Viz rozhodnutí Komise z 24.3.2004, Microsoft, COMP/C-3/37.792.

³¹¹ Viz podkapitoly 4.2.2.1, 4.2.2.2 a 4.2.2.3.

³¹² Viz podkapitola 4.1.1.5.

³¹³ Tribunal correctionnel de Liège.

Liège, byl obviněn z porušování belgické legislativy zakládající státní monopol v oblasti poštovních služeb, které byly svěřeny právnické osobě veřejného práva - Régie des Postes. Régie des Postes byla vybavena na základě belgické legislativy výlučným právem přijímat, rozvážet a doručovat na území Belgie veškerou korespondenci jakéhokoliv druhu a zároveň byla oprávněna ukládat pokuty za jakékoliv porušení těchto výlučných práv.

Paul Corbeau začal v městě Liège a jeho okolí poskytovat služby spočívající ve vyzvednutí poštovní zásilky na adrese odesílatele a v doručení této zásilky do poledne následujícího dne za předpokladu, že adresát měl bydliště v rámci daného území (Liège a jeho okolí). Pokud šlo o zásilku určenou adresátovi mimo toto území, Paul Corbeau ji vyzvedl od odesílatele a poslal normální poštou. Za poskytování této služby byl Paul Corbeau zažalován ze strany Régie des Postes. Trestní soud v Liège se vzhledem k pochybnostem, zda je belgická legislativa slučitelná s právem ES, obrátil na ESD s otázkou, do jaké míry je belgický poštovní monopol v souladu s ustanoveními čl. 90 a čl. 86 (současné čl. 86 a 82) SES a zaujímá-li podnik, jenž je zákonným monopolem, dominantní postavení na podstatné části společného trhu ve smyslu čl. 86 (současný čl. 82) SES.³¹⁴

V odpovědi na takto formulovanou otázku ESD nejprve zdůraznil, že subjekt jako Régie des Postes, jemuž byla svěřena výlučná práva přijímat, převážet a doručovat poštovní zásilky, musí být považován za podnik, kterému členský stát svěřil výlučná práva ve smyslu čl. 90 odst. 1 (současný čl. 86) SES. ESD ve své judikatuře³¹⁵ vždy zastával názor, že podnik v postavení zákonného monopolu na podstatné části společného trhu může být považován za podnik v dominantním postavení ve smyslu čl. 86 (současný čl. 82) SES, nicméně že se tento článek vztahuje pouze na protisoutěžní jednání z vlastní iniciativy podniku a nikoliv na opatření přijatá členskými státy.³¹⁶ Při této příležitosti také ESD vyjádřil názor, že ačkoliv pouhý fakt, že členský stát de facto vytvoří dominantní postavení podniku zaručením výlučných práv, není sám o sobě neslučitelný s čl. 86

³¹⁴ Další otázky belgického soudu na ESD - viz rozsudek ESD z 19.5.1993, C-320/91, Paul Corbeau, odst. 5.

³¹⁵ Viz např. rozsudek ESD z 13.12.1991, C-18/88, Régie des télégraphes et des téléphones v. GB-Inno-BM SA, odst. 17, a rozsudek ESD z 10.12.1991, Mercis convenzionali porto di Genova SpA v. Siderurgica Gabrielli SpA, odst. 14.

³¹⁶ Viz rozsudek ESD z 13.12.1991, C-18/88, Régie des télégraphes et des téléphones v. GB-Inno-BM SA, odst. 20.

(současný čl. 82) SES, samotná Smlouva nicméně vyžaduje, aby členský stát nepřijímal či neudržoval v platnosti jakákoliv opatření, která by činila ustanovení Smlouvy neúčinnými. Členský stát může podniku, kterému je svěřeno zajišťování služeb obecného ekonomického významu, propůjčit výlučná práva, která mohou zabránit aplikaci soutěžních pravidel obsažených ve Smlouvě a omezit či vyloučit soutěž, jen pokud takové omezení či vyloučení soutěže ze strany ostatních ekonomických subjektů je nezbytné k zajištění výkonu zvláštních úkolů, jímž je podnik s danými výlučnými právy pověřen.³¹⁷

Pokud jde o služby poskytované v případě Paul Corbeau, je podle ESD nesporné, že Régie des Postes je pověřena poskytováním služeb obecného hospodářského významu,³¹⁸ jež spočívají v povinnosti přijmout, přepravit a doručit poštu po celém území zmíněného členského státu, a to za jednotné sazby a za obdobných kvalitativních podmínek a bez ohledu na stupeň ekonomické ziskovosti každé jednotlivé operace. Otázkou tedy je, do jaké míry je nezbytné omezení nebo dokonce vyloučení soutěže v této oblasti, aby držitel výlučných práv mohl vykonávat jemu svěřený úkol obecného významu. Předpokladem pro splnění povinnosti podniku poskytovat zmíněné služby v podmínkách ekonomické rovnováhy je, že bude možno vykompenzovat méně ziskové operace ziskovými, a zároveň je tím ospravedlněno omezení soutěže ze strany jiných podniků v ekonomicky ziskových oblastech, protože kdyby bylo těmto podnikům povoleno konkurovat držiteli výlučných práv v oblastech a operacích podle jejich výběru, soustředily by se právě na ekonomicky ziskové oblasti a operace a nabízely by výhodnější sazby než držitel výlučných práv, který je na rozdíl od ostatních podniků povinen kompenzovat ztráty v neziskových oblastech výnosy ze ziskovějších oblastí.³¹⁹

Vyloučení soutěže však podle ESD není přípustné v případě poskytování zvláštních služeb odlišitelných od služeb poskytovaných v obecném ekonomickém zájmu, tj. služeb, které uspokojují specifické požadavky a jejichž potřeba je vyvolána nedostatkem dodatečných služeb, které tradiční

---

³¹⁷ Viz rozsudek ESD z 19.5.1993, C-320/91, Paul Corbeau, odst. 8-14.

³¹⁸ Anglicky „general economic interest“.

³¹⁹ Viz rozsudek ESD z 19.5.1993, C-320/91, Paul Corbeau, odst. 16-18.

poštovní služba neposkytuje, jako je např. příjem zásilek na adrese odesílatele, rychlejší nebo spolehlivější doručování nebo možnost měnit místo doručení v průběhu přepravy zásilky, pokud tyto speciální služby svojí povahou nebo podmínkami, za nichž jsou poskytovány, neohrožují ekonomickou rovnováhu poskytování služeb obecného ekonomického významu držitelem výlučných práv.³²⁰

Odpovědí ESD na otázku trestního soudu v Liège bylo, že je v rozporu s ustanoveními Smlouvy, pokud legislativa členského státu, svěřující výlučné právo přijímat, převážet a doručovat poštovní zásilky subjektu jako Régie des Postes, zakazuje pod hrozbou trestního řízení jiným subjektům činným v tomto státě nabízet určité specifické služby, jež jsou odlišné od služeb poskytovaných v obecném ekonomickém zájmu, jež zároveň vyplývají z poptávky po dodatečných službách, které neposkytuje tradiční pošta, a jež neohrožují poskytování služeb v obecném ekonomickém zájmu držitelem výlučných práv. Podle názoru ESD je na národním soudu, aby určil, zda služby poskytované Paulem Corbeau splňují výše uvedená kritéria.³²¹

4.2.3.2 Rozsudek SPI T-342/99, Airtours plc

Rozsudek SPI³²² ve věci společnosti Airtours plc (dále jen „Airtours“) z června 2002 se týkal řízení podle dřívějšího nařízení Rady o kontrole slučování podniků (dále jen „nařízení Rady“),³²³ tj. řízení o povolení fúze, které sice není tématem této práce, nicméně lze na tomto judikátu ukázat některé zajímavé souvislosti a také skutečnost, že soutěžní právo je nutno pojímat jako ucelený a provázaný systém a že otázka spojování podniků (fúzí) se může zároveň dotýkat problematiky dominantního postavení a jeho zneužití i jiných oblastí soutěžního práva.

Společnost Airtours z Velké Británie zabývající se poskytováním krátkodobých zahraničních pobytových zájezdů oznámila v roce 1999 svůj záměr získat veškeré akcie jiného britského

³²⁰ Viz rozsudek ESD z 19.5.1993, C-320/91, Paul Corbeau, odst. 19.

³²¹ Viz rozsudek ESD z 19.5.1993, C-320/91, Paul Corbeau, odst. 21.

³²² Rozsudek SPI z 6.6.2002, T-342/99, Airtours plc v. Commission of the EC.

³²³ Nařízení Rady (EHS) č. 4064/89 o kontrole slučování podniků, ve znění nařízení Rady (ES) č. 1310/97 z 30.6.1997, ÚL L 040, 13/02/1998, 17. (Council Regulation (EC) No 1310/97 of 30 June 1997 amending Regulation (EEC) No 4064/89 on the control of concentrations between undertakings, Official Journal L 040, 13/02/1998 Page: 17).

poskytovatele zájezdů, společnosti First Choice plc (dále jen „First Choice“), která byla jedním z konkurentů společnosti Airtours. Tuto navrhovanou fúzi notifikovala společnost Airtours v souladu s čl. 4 nařízení Rady Komise, která předběžně ve svém rozhodnutí z 3.6.1999 vyslovila názor, že navrhovaná fúze je neslučitelná se společným trhem, a zároveň zahájila šetření. Rozhodnutím z 22.9.1999 Komise tuto fúzi prohlásila za neslučitelnou se společným trhem a nepovolila ji. Důvodem k zamítnutí fúze byla podle Komise skutečnost, že by sloučením obě společnosti získaly kolektivní dominantní postavení na trhu poskytování krátkodobých hotových zahraničních zájezdů³²⁴ ve Velké Británii, což by významně bránilo soutěži na společném trhu.

Společnost Airtours se obrátila na SPI, aby svým rozsudkem uvedené rozhodnutí zrušil, a to z důvodů, že se Komise dopustila zjevných chyb při vymezení relevantního trhu a porušila čl. 2 nařízení Rady porušením principu právní jistoty, jelikož aplikovala novou a nesprávnou definici kolektivního dominantního postavení.³²⁵ SPI podrobně prozkoumal vymezení relevantního trhu obsažené v rozhodnutí Komise, a shledal, že vymezení relevantního trhu jako odděleného trhu poskytování krátkodobých zahraničních zájezdů, bylo správné, a proto tento argument společnosti Airtours odmítl jako neopodstatněný.³²⁶

Dále pak podle SPI může být kolektivní dominance, která podstatným způsobem omezí účinnou soutěž na společném trhu nebo jeho podstatné části, důsledkem sloučení podniků v situaci, kdy vzhledem k podmínkám na relevantním trhu a vzhledem ke změně struktury tohoto trhu, kterou zmíněné sloučení vyvolá, právě tato změna struktury každému z členů dominantního oligopolu umožní, aby z ekonomicky racionálních důvodů zavedl dlouhodobou společnou tržní politiku s cílem prodávat za ceny vyšší než jsou ceny konkurentů, aniž by musel uzavřít dohodu nebo se účastnit jednání ve shodě a aniž by existující či potenciální konkurenti, natož zákazníci a spotřebitelé, byli schopni účinně na vzniklou situaci reagovat.³²⁷ Podle názoru SPI je pravda, že

---

³²⁴ Anglicky „market for short-haul foreign package holidays“.

³²⁵ Další argumenty společnosti Airtours - viz rozsudek SPI z 6.6.2002, T-342/99, Airtours plc v. Commission of the EC, odst. 16.

³²⁶ Viz rozsudek SPI z 6.6.2002, T-342/99, Airtours plc v. Commission of the EC, odst. 19-47.

³²⁷ Viz rozsudek SPI z 6.6.2002, T-342/99, Airtours plc v. Commission of the EC, odst. 60-61.

základní ustanovení nařízení Rady svěřují určitý prostor Komisi pro její vlastní posouzení takovýchto situací, což je nezbytné při výkladu pravidel týkajících se kontroly fúzí, a že i evropská judikatura musí brát ohledy na možnost volného posouzení resp. výkladu, která je vlastní ustanovením zejména ekonomické povahy, jež tvoří část zmíněných pravidel.³²⁸ V daném případě však Komise neprokázala, že důsledkem zmíněné fúze dojde ke změně struktury relevantního trhu takovým způsobem, že se společnosti Airtours a First Choice začnou na trhu chovat výrazně jinak, ani že dojde ke vzniku kolektivního dominantního postavení, a zároveň se Komise v daném případě dopustila řady chybných úsudků, na jejichž základě nepovolila navrhovanou fúzi, která by podle SPI nevedla ke vzniku kolektivní dominance významně omezující účinnou soutěž na relevantním trhu.³²⁹ Na základě podrobného posouzení celého případu SPI zrušil rozhodnutí Komise o neslučitelnosti navrhovaného sloučení společností Airtours a First Choice se společným trhem.

---

³²⁸ Viz rozsudek SPI z 6.6.2002, T-342/99, Airtours plc v. Commission of the EC, odst. 64.

³²⁹ Viz rozsudek SPI z 6.6.2002, T-342/99, Airtours plc v. Commission of the EC, odst. 294-295.

5. Rozhodnutí ÚOHS

V následující kapitole se zabývám vybranými rozhodnutími Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže (dále jen „Úřad“), která se vztahují jednak k vymezení relevantního trhu, jednak k vlastnímu zneužití dominantního postavení. Nejde o úplný nebo vyčerpávající přehled všech rozhodnutí Úřadu vztahujících se k této problematice, účelem je poskytnout přehled určitých typů rozhodnutí a nastínit způsoby rozhodování a posuzování jednotlivých situací na trhu Úřadem při výkonu dozoru nad dodržováním ustanovení o ochraně hospodářské soutěže.

5.1 Rozhodnutí k vymezení relevantního trhu

5.1.1 Rozhodnutí R 14/99, ČSAD ÚAN Praha Florenc a.s.

V prvním stupni vydal Úřad rozhodnutí,³³⁰ v němž deklaroval, že účastník řízení zneužil dominantní postavení na trhu služeb spojených s provozováním autobusového nádraží³³¹ a to tím, že požadoval za užití autobusového stání a za jednorázové povolení ke vjezdu do prostor odjezdových a příjezdových stání nižší ceny od provozovatelů veřejné vnitrostátní autobusové dopravy, čímž uplatňoval při srovnatelném plnění rozdílné podmínky vůči jednotlivým účastníkům trhu, kteří tímto byli v hospodářské soutěži znevýhodňováni. Za toto jednání byla uložena pokuta ve výši 1 mil. Kč. Proti rozhodnutí podala společnost ČSAD ÚAN Praha Florenc a.s. (dále jen „účastník“) rozklad k předsedovi Úřadu, který souhlasil s námitkou, že prvostupňový orgán pochybil při zjišťování podílu účastníka na relevantním trhu a že se dostatečně nezabýval důvody, které vedly nebo mohly vést účastníka řízení ke stanovení rozdílných cen za poskytování služeb

---

³³⁰ Viz rozhodnutí Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže z 25. 5. 1999, č.j. S 27/99-950/99-210, ČSAD ÚAN Praha Florenc a. s.

³³¹ Ve smyslu § 9 odst. 3 písm. c) zákona č. 63/1991 Sb., o ochraně hospodářské soutěže, dle kterého byl případ tehdy posuzován. Dnes se jedná o § 11 odst. 1 písm. c) zákona č. 143/2001 Sb., o ochraně hospodářské soutěže.

provozovatelům vnitrostátních a mezinárodních autobusových linek, a proto předseda Úřadu prvostupňové rozhodnutí zrušil a věc vrátil k novému projednání a rozhodnutí.

Zajímavé na tomto případě je vymezení relevantního trhu Úřadem. Z geografického hlediska byl vymezen jako trh místní. To, že je působnost zákona o ochraně hospodářské soutěže, teritoriálně vymezena na území ČR neznamena, že relevantním trhem musí být vždy celé toto území. Pro daný případ Úřad shledal, že podmínky na celém území nejsou dostatečně homogenní, a jelikož při vymezení relevantního trhu vycházel z pojetí trhu jako prostorového a časového střetu nabídky a poptávky zboží, které je schopno uspokojit potřebu zákazníka, vymezil relevantní trh jako území hlavního města Prahy, kde alternativou ke službám, které poskytoval účastník, mohou být pouze autobusová nádraží na tomto území. Věcně byl relevantní trh vymezen jako trh služeb spojených s provozováním autobusového nádraží. Při zjišťování podílu účastníka na relevantním trhu vycházel Úřad původně z počtu autobusových linek, jež jsou vedeny přes autobusové nádraží, a z těchto údajů dovedl dominantní postavení účastníka. Podle názoru předsedy Úřadu však měl vycházet z počtu jednotlivých vjezdů autobusem do areálu a podíl účastníka měl tedy být stanoven na základě zjištěného počtu autobusových spojů a nikoli počtu autobusových linek.

Důvodem, proč předseda Úřadu v rozkladu zrušil prvostupňové rozhodnutí, také bylo, že se prvostupňový orgán dostatečně nezabýval důvody, které vedly nebo mohly vést účastníka řízení ke stanovení rozdílných cen za poskytování služeb provozovatelům vnitrostátních a mezinárodních autobusových linek. Účastník totiž namítal, že služby poskytované těmto provozovatelům nejsou shodné, a argumentoval tím, že při odbavení mezinárodního linkového spoje je dopravci poskytnuta dvojnásobná doba na jeho odbavení a také je dopravci umožněna přítomnost jeho delegáta, včetně možnosti vjezdu delegáta osobním automobilem do areálu. Tyto skutečnosti ohledně rozdílných cen Úřad spolehlivě nezjistil, a proto také v prvním stupni nedostatečně odůvodnil výši pokuty.

5.1.2 Rozhodnutí S 47/99, Benzina, a.s. a Schöller, s.r.o.

V tomto případě se jednalo o porušení § 3 zákona č. 63/1991 Sb., o ochraně hospodářské soutěže, tedy o posouzení, zda smlouva uzavřená mezi oběma společnostmi, je smlouvou

zakázanou ve smyslu § 3 tohoto zákona. Rozhodnutí tehdejšího Ministerstva pro hospodářskou soutěž bylo zrušeno rozsudkem Vrchního soudu v Praze z roku 1998 a o rok později bylo správní řízení Úřadem zastaveno, jelikož pro časový odstup nebylo možné došetřit skutečnosti rozhodné pro posouzení případu a nebylo možno vyslovit jednoznačný závěr, že smlouva uzavřená mezi oběma společnostmi byla smlouvou zakázanou ve smyslu předmětu vedeného správního řízení.³³²

Uvedená smlouva mezi společnostmi Benzina a Schöller mohla při naplnění určitých podmínek narušit hospodářskou soutěž, a to na trhu pohonných hmot a výrobků pro doplňkový maloobchodní prodej u čerpacích stanic, který je trhem celostátním, neboť nabídka a poptávka na uvedeném trhu probíhala na celém území ČR za vcelku homogenních podmínek a účastník řízení rovněž působil na celostátním trhu. Relevantní trh byl v tomto případě vymezen i z hlediska časového, a to jako trh trvalý, charakterizovaný pravidelně se opakujícími dodávkami uvedeného doplňkového zboží (zmrzliny apod.), jež nájemce čerpací stanice prodává ve své režii a na své hospodářské riziko.

5.1.3 Rozhodnutí S 7/99, Tesco Stores ČR, a.s. a Carrefour ČR, s.r.o.

Rozhodnutí ve věci společností Tesco Stores ČR, a.s. a Carrefour ČR, s.r.o.³³³ se netýká zneužití dominantního postavení, ale udělení výjimky ze zákazu dohod narušujících soutěž pro účastníky řízení. Nicméně i v tomto rozhodnutí vymezil Úřad relevantní trh z hlediska věcného, geografického a také časového. Po stránce věcné byl trh vymezen jako maloobchodní trh prodeje potravinářského zboží krátko-, středně-, a dlouhodobé spotřeby a nepotravinářského sortimentu. Prostorově byl relevantní trh vymezen jako místní trh Praha-Letňany a okolí, tj. jako území, které lze projet za cca 20 minut osobním autem. Časově byl relevantní trh vymezen jako trh trvalý a pro účely daného správního řízení byl rozhodný poslední ukončený kalendářní rok.³³⁴

³³² Bližší podrobnosti případu - viz správní řízení č.j. S 47/94/99-220, Benzina, a.s. a Schöller, zmrzliny a mražené výrobky s.r.o., zahájené Úřadem pro ochranu hospodářské soutěže z vlastního podnětu 23.6.1999.

³³³ Rozhodnutí Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže z 16.6.1999, č.j. S 7/99-240, Tesco Stores ČR, a.s. a Carrefour ČR, s.r.o., ve věci povolení výjimky podle § 5 odst. 1 zákona č. 63/1991 Sb., o ochraně hospodářské soutěže.

³³⁴ Další podrobnosti případu viz rozhodnutí Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže z 16.6.1999, č.j. S 7/99-240, Tesco Stores ČR, a.s. a Carrefour ČR, s.r.o., ve věci povolení výjimky podle § 5 odst. 1 zákona č. 63/1991 Sb., o ochraně hospodářské soutěže.

5.2 Rozhodnutí ke zneužití dominantního postavení

5.2.1 Rozhodnutí R 19/98, Všeobecná zdravotní pojišťovna ČR

V řízení o rozkladu, který proti prvostupňovému rozhodnutí Úřadu³³⁵ podala Všeobecná zdravotní pojišťovna České republiky (dále jen „VZP“), rozhodl předseda Úřadu, že VZP zneužila své dominantní postavení na trhu služeb veřejného zdravotního pojištění tím, že bez objektivně ospravedlnitelných důvodů odmítla uzavřít smlouvu o poskytování a úhradě zdravotní péče s nestátním zdravotnickým zařízením Immuno-Flow, s.r.o. (dále jen „Immuno-Flow“), které působilo na trhu poskytování služeb zdravotní péče, čímž VZP porušila ustanovení zákona o ochraně hospodářské soutěže zakazujícího zneužívání dominantního postavení na újmu jiného soutěžitele. Za porušení zákona uložil Úřad VZP pokutu ve výši 100 tis. Kč a další zneužívání dominantního postavení zakázal.

V tomto případě řešil Úřad dva aspekty: zda došlo ke zneužití dominantního postavení a zda je VZP soutěžitelem podle zákona o ochraně hospodářské soutěže. VZP v rozkladu totiž namítala, že je z pohledu tohoto zákona soutěžitelem pouze ve vztahu k ostatním zdravotním pojišťovnám a nikoli vůči poskytovatelům zdravotní péče, o čemž svědčí i dikce zákona o veřejném zdravotním pojištění,³³⁶ který v § 46 ukládá zdravotním pojišťovnám zajistit poskytování zdravotních služeb prostřednictvím sítě zdravotnických zařízení. Z tohoto ustanovení VZP dovodila, že na trhu poskytování zdravotních služeb není soutěžitelem, nýbrž subjektem, který ze zákona zajišťuje prostřednictvím své smluvní politiky dostupnost zdravotní péče a je povinen dodržovat další povinnosti vyplývající ze zákona o veřejném zdravotním pojištění, především povinnosti hospodařit tak, aby výdaje nepřevýšily příjmy v rozpočtovém roce. Bez dodržení tohoto principu by došlo ke zhroucení systému financování zdravotní péče a VZP je tedy veřejnoprávní institucí sui generis, která plní úkoly svěřené jí zákonem. Druhou námitkou VZP bylo, že postup Úřadu fakticky VZP

³³⁵ Rozhodnutí Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže z 25.8.1998, č.j. S 90/98-220/1980, Všeobecná zdravotní pojišťovna ČR, ve věci porušení § 9 odst. 3 zákona č. 63/1991 Sb., o ochraně hospodářské soutěže.

³³⁶ Zákon č. 48/1997 Sb., o veřejném zdravotním pojištění.

nastolil kontraktační povinnost vůči poskytovatelům zdravotní péče a je proto v rozporu s Listinou základních práv a svobod, když Úřad nutí VZP činit to, co jí zákon neukládá. Podle svých slov není VZP subjektem podléhajícím dozorovému režimu zákona o ochraně hospodářské soutěže a provádí samostatnou smluvní politiku, za kterou plně odpovídá orgánům Parlamentu ČR a Ministerstva zdravotnictví ČR, případně své správní radě.

Námítky týkající se působnosti zákona o ochraně hospodářské soutěže ve vztahu k VZP a uložení tzv. „kontraktační povinnosti“ nebyly shledány důvodnými. Zákon o ochraně hospodářské soutěže se vztahuje na „fyzické a právnické osoby, které se účastní hospodářské soutěže, i když nejsou podnikatelé“.³³⁷ Účastí na hospodářské soutěži přitom není pouze podnikání, ale každá aktivita schopná ovlivnit fungování trhu bez ohledu na to, zda je či není primárně zaměřená na dosahování zisku. VZP svým předmětem činnosti vstoupila do soutěžního prostředí, které je tvořeno sumou právnických osob, jejichž shodným cílem je získat co největší množství pojištěnců, a na trhu služeb veřejného zdravotního pojištění tak konkuruje ostatním pojišťovnám poskytujícím obdobné služby, čímž zároveň ovlivňuje situaci na trhu poskytování služeb zdravotní péče, resp. ovlivňuje strukturu nabídky těchto služeb tím, že sjednává smlouvy s jednotlivými zdravotnickými zařízeními a lékaři, pro něž je uzavření smlouvy významné z hlediska získání pacientů - klientů té či oné zdravotní pojišťovny. VZP navíc podle výsledků šetření ve správním řízení zaujímá na trhu poskytování služeb veřejného zdravotního pojištění prokazatelně vysoce dominantní postavení, což jí umožňuje ovlivňovat svým jednáním vývoj na relevantním trhu. Rovněž zákon o VZP,³³⁸ ani žádný jiný neobsahuje exempci pro VZP ze zákona o ochraně hospodářské soutěže, a také proto se tento zákon na VZP plně vztahuje. VZP je soutěžitelem na trhu poskytování služeb veřejného zdravotního pojištění a svým jednáním na tomto trhu zároveň významně ovlivňuje trh poskytování služeb zdravotní péče.³³⁹

---

³³⁷ Viz § 2 odst. 1 zákona č. 143/2001 Sb., o ochraně hospodářské soutěže.

³³⁸ Zákon č. 551/1991 Sb., o Všeobecné zdravotní pojišťovně České republiky.

³³⁹ V tomto případě se jedná o tzv. „spojité trhy“, jejichž definice je obsažena např. v rozsudku ESD z 6.4.1995, C-310/93, BPB Industries plc and British Gypsum Ltd v. Commission of the EC.

Také námitka VZP, že Úřad fakticky nastolil kontraktační povinnost, byla zamítnuta s tím, že na straně VZP nebyl v rámci správního řízení zjištěn žádný objektivně ospravedlnitelný důvod, který by VZP opravňoval k odmítnutí dalšího pokračování smluvního vztahu s nestátním zdravotnickým zařízením Immuno-Flow ve věci poskytování a úhrady zdravotní péče. Tato skutečnost byla Úřadem kvalifikována jako zneužití dominantního postavení. Za uvedené porušení zákona o ochraně hospodářské soutěže uložil Úřad VZP peněžitou sankci, ale neuložil VZP uzavřít smlouvu, tj. nenahradil neexistující kontraktační povinnost; Úřad rozhodl pouze o tom, že VZP, jako dominantní soutěžitel, porušila zákon o ochraně hospodářské soutěže, když bez objektivních důvodů a na újmu jiného soutěžitele s ním odmítla uzavřít smlouvu, která pro tohoto soutěžitele znamenala předpoklad či podmínku pro další setrvání na daném trhu. Úřad rozhodl v rámci svých zákonných pravomocí a jeho postup tudíž nebyl a nemohl být v rozporu s Listinou základních práv a svobod.³⁴⁰ Skutečnost, že VZP neměla objektivní důvod, aby se společností Immuno-Flow nadále odmítala buď prodloužit smlouvu o poskytování a úhradě zdravotní péče, anebo uzavřít smlouvu novou, je navíc podpořena faktem, že VZP provedla ve zdravotnické laboratoři společnosti Immuno-Flow revizi, jež konstatovala odstranění nedostatků zjištěných při dřívějších revizích a vytýkaných VZP této společnosti. Navíc se jednalo o nedostatky, jež měly obdobný charakter, jako nedostatky vytýkané i jiným zdravotnickým zařízením, se kterými však VZP příslušné smlouvy uzavřela.

Z titulu již zmíněné dominance VZP na trhu poskytování služeb veřejného zdravotního pojištění mohlo toto jednání, k němuž se ve správním řízení neprokázal objektivní důvod, vyloučit z trhu soutěžitele, který na trhu služeb zdravotní péče působil již několik let. Důsledky jednání zdravotní pojišťovny s tak vysoce dominantním postavením, jaké zaujímá VZP, má na soutěžitele zpravidla větší dopad, než srovnatelné jednání ostatních pojišťoven. Úřad spatřoval porušení

---

³⁴⁰ Závěry o působnosti zákona č. 63/1991 Sb., o ochraně hospodářské soutěže ve vztahu k VZP a o námitce nastolené kontraktační povinnosti opřel předseda Úřadu i o rozsudek Vrchního soudu v Olomouci ze dne 11.7.1996, č.j. 2A 4/96 v právní věci žalobce Všeobecné zdravotní pojišťovny České republiky, kterým byla žaloba zamítnuta. VZP v žalobě uplatnila mj. tytéž námitky, týkající se působnosti zákona ve vztahu k VZP a k údajnému uložení kontraktační povinnosti.

zákona o ochraně hospodářské soutěže nikoli v tom, že VZP neobnovila smluvní vztah se společností Immuno-Flow, ale že na tomto postoji setrvala ode dne skončení původní smlouvy, aniž existovaly skutečnosti, které by toto jednání mohly objektivně ospravedlnit.

5.2.2 Rozhodnutí S 88/99-230, Peugeot Česká republika s.r.o.³⁴¹

Správní řízení ve věci Peugeot Česká republika s.r.o. (dále jen „Peugeot“) zahájil Úřad z vlastního podnětu z důvodu podezření na zneužití dominantního postavení touto společností. Na rozdíl od případu VZP však Úřad správní řízení zastavil pro odpadnutí důvodu řízení, tj. dospěl k názoru, že společnost Peugeot nezneužila dominantní postavení ve smyslu zákona o ochraně hospodářské soutěže.

Možné porušení zákona spatřoval Úřad v tom, že společnost Peugeot vydala závazné pokyny pro uskutečnění akce „Peugeot servis“, které obsahovaly určení pevných cen pro výměnu předních brzdových destiček a zadních tlumičů výfuku pro vozy značky Peugeot, dále rozsah kontroly vozů prováděné na náklady servisů a určení ceny, fakturované společnosti Peugeot za výměnu minerálního oleje, kterou zákazník nehradil. Závazné pokyny pro uskutečnění akce „Peugeot servis“ byly určeny všem členům prodejní sítě Peugeot.

Zajímavé je vymezení relevantního trhu Úřadem. V rámci věcného vymezení relevantního trhu se Úřad zabýval otázkou, zda náhradní díly pro jednotlivé značky vozů jsou mezi sebou zaměnitelné, a konstatoval, že náhradní díly pro různé značky vozů jsou od sebe natolik odlišné z technického hlediska, z hlediska zákazníka i z hlediska použití, že je nelze vzájemně zaměnit. Tento stav úzce souvisí se strategií výrobců vozů, kteří si takto zajišťují odbytnost náhradních dílů po celou dobu technické životnosti vozů, a nelze tedy věcně relevantní trh vymezit jako trh náhradních dílů k osobním automobilům všech značek, případně osobním automobilům určité třídy, objemu motoru a podobně, jak v námitce uvedla společnost Peugeot. Úřad dále zjistil, že na trhu

---

³⁴¹ Rozhodnutí Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže z 25.10.1999, č.j. S 88/99-230, Peugeot Česká republika s.r.o., ve věci porušení § 9 odst. 3 zákona č. 63/1991 Sb., o ochraně hospodářské soutěže.

zároveň existují náhradní díly k vozům, které jsou dodávány přímo výrobcem vozů a jsou jím označovány jako originální náhradní díly, a náhradní díly k vozům, které jsou vyrobeny a dodávány podnikatelskými subjekty odlišnými od výrobců vozů a které jako originální náhradní díly označeny nejsou. Úřad se tedy v další fázi zabýval možnou zaměnitelností těchto originálních a neoriginálních náhradních dílů a zjistil mezi nimi řadu odlišností. Originální náhradní díl je díl vyrobený buď samotným výrobcem vozu, nebo jeho dodavatelem, je distribuován výrobcem vozidla, prochází jeho kontrolou, je viditelně označen jako originální náhradní díl značkou a modelem vozu, pro který je určen, je na něj poskytnuta záruka výrobcem vozu, je dražší než neoriginální náhradní díl a zákazník má absolutní jistotu, že pro jeho značku a typ vozu je díl určen a má odpovídající kvalitu. Na základě všech těchto uvedených skutečností vymezil Úřad trh po věcné stránce jako trh originálních náhradních dílů vozů značky Peugeot.

Geografický trh zahrnuje území, kde podmínky soutěže jsou dostatečně homogenní, a které může být odlišeno od ostatních území zejména tím, že podmínky soutěže na těchto jiných územích jsou zřetelně odlišné. Konečnými odběrateli originálních náhradních dílů vozů značky Peugeot jsou opravny a prodejny náhradních dílů na území ČR, a proto byl trh z hlediska geografického vymezen územím ČR. Z hlediska časového se jedná o trh trvalý, s pravidelně se opakujícími dodávkami. Na takto vymezeném relevantním trhu zaujímá společnost Peugeot podle zjištění Úřadu dominantní postavení.

Na základě rozsáhlého dokazování se snažil Úřad zjistit, zda společnost Peugeot nezneužila své dominantní postavení tím, že vydala závazné pokyny pro uskutečnění akce „Peugeot servis“, zejména určením pevných cen. Podstatou akce bylo přilákat co nejvyšší počet zákazníků nabídkou provedení výměny buď předních brzdových destiček, anebo zadního tlumiče výfuku, resp. možností získat poukaz na bezplatnou výměnu motorového oleje, a to pouze na základě skutečnosti, že zákazník znal ceny, za které byly jednotlivé operace prováděny. Společnost Peugeot přistoupila k razantnějším marketingovým, na zákazníka silně orientovaným akcím, především z důvodu jistého poklesu počtu zákazníků, který byl navíc umocněn i tradičním poklesem zákaznického zájmu v letních měsících. Plán na provedení akce „Peugeot servis“ byl představen na schůzce

zástupců společnosti Peugeot a koncesionářů a byl navržen ze strany koncesionářů. Účast koncesionářů na akci byla striktně dobrovolná a vzhledem k tomu, že byla definována na základě koncesionářské schůzky, nebylo v žádném případě vyžadováno její plnění, resp. účast na ní. Úřad nezjistil, že by společnost Peugeot účast na akci „Peugeot servis“ po kterémkoliv členu prodejní sítě Peugeot v ČR vyžadovala a z případné neúčasti vyvozovala závěry, a nezjistil ani, že by společností z prodejní sítě Peugeot vznikla újma tím, že by byly nuceny během akce účtovat zákazníkům nižší ceny za výměnu náhradních dílů, než mimo tuto akci. Ve většině případů označili členové prodejní sítě Peugeot tuto akci jako ziskovou, přinášející jim také nové zákazníky. Pouze ve třech případech bylo Úřadu sděleno, že případný rozdíl v cenách byl kryt z obchodní marže nebo režijních nákladů. Z porovnání získaných údajů tedy nevyplývalo, že by členům prodejní sítě Peugeot mohla vzniknout prokazatelná újma realizací této akce, a ze skutečnosti, že za kteroukoliv z výměn náhradního dílu byl zákazníkovi vyměněn zdarma i minerální olej, Úřad vyvodil, že realizací akce „Peugeot servis“ nedošlo k žádné újmě ani na straně zákazníků.

Úřad ve svém rozhodnutí zdůraznil, že je potřeba rozlišovat mezi pouhou existencí dominantního postavení, která sama o sobě neznamená nic protiprávního a protikonkurenčního, zejména tehdy ne, pokud byla dosažena v řádném konkurenčním boji, a mezi zneužitím takového postavení, které je správním deliktem. Při posuzování jednání dominantního soutěžitele je nutno zkoumat, zda vede k újmě spotřebitelů, jiných soutěžitelů, či je na úkor veřejného zájmu. Provedeným řízením nebyla takováto újma prokázána a nebylo prokázáno ani porušení zákona společností Peugeot. Úřad konstatoval, že se sice jednalo o jednostranný diktát cen ze strany společnosti Peugeot, která má dominantní postavení na vymezeném relevantním trhu, ale tento diktát byl realizován po omezenou dobu trvání reklamní akce „Peugeot servis“ a vztahoval se na velmi omezený sortiment náhradních dílů a servisních prací. V daném případě by se i za popsané situace mohlo jednat o jednání v rozporu se zákonem o ochraně hospodářské soutěže, pokud by však byla zjištěna újma jiným soutěžitelům, spotřebitelům nebo na úkor veřejného zájmu.

Ve svém rozhodnutí se Úřad výslovně odvolává nejen na zákon o ochraně hospodářské soutěže, ale i na rozhodnutí Komise,³⁴² která řešila podobný případ na úrovni EU, a toto rozhodnutí Úřad podpůrně využil pro vymezení relevantního trhu.³⁴³

5.2.3 Rozhodnutí S 11/99, Pražská energetika, a.s.³⁴⁴

Případ Pražské energetiky, a.s. (dále jen „PRE“), je příkladem zneužití monopolního postavení. PRE podmínila uzavření smlouvy na dodávku elektrické energie do objektu restaurace v Korunní ulici zaplacením dluhu za předchozího odběratele.

Úřad nejdříve ve svém rozhodnutí vymezil relevantní trh po stránce věcné jako trh dodávek elektrické energie konečnému odběrateli, po stránce geografické jako území hlavního města Prahy a po stránce časové jako trh trvalého charakteru. Na takto vymezeném trhu zaujímá PRE monopolní postavení, tj. není na daném relevantním trhu vystavena žádné soutěži.

Zneužití dominantního, resp. monopolního postavení spatřoval Úřad ve skutečnosti, že PRE podmínila uzavření smlouvy zaplacením dluhu za jiného (předchozího) odběratele. PRE namítala, že od uzavření dané smlouvy uběhla již delší doba a není tak možné objektivně zjistit přesné důvody a projevy vůle smluvních stran, které vedly ke sjednání předmětného smluvního dokumentu. Závazky postižené strany navíc zanikly částečným prominutím dluhu ze strany PRE, čímž zanikl i tento smluvní vztah, a všechna práva z tohoto závazkového vztahu již podlehla institutu promlčení. PRE zastávala dále názor, že pokud by postižená strana s uzavřením dané smlouvy nesouhlasila, měla dostatek času domoci se svých práv nebo neplatnosti takovéto smlouvy, a že nelze retroaktivně provádět šetření okolností uzavírání smluvních dokumentů v těch případech, kdy tyto již pozbyly platnosti a smluvní vztahy neexistují.

---

³⁴² Rozhodnutí Komise z 7.10.1981, Bandengroothandel Frieschebrug BV/NV Nederlandsche Banden-Industrie Michelin, ÚL L 353 - 9/12/1981, 33.

³⁴³ Viz rozhodnutí Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže 25.10.1999, č.j. S 88/99-230, Peugeot Česká republika s.r.o., ve věci porušení § 9 odst. 3 zákona č. 63/1991 Sb., o ochraně hospodářské soutěže, oddíl VI. – Judikatura EU.

³⁴⁴ Rozhodnutí Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže z 19.4.1999, č.j. S 11/99-720/99-210, Pražská energetika, a.s.

Úřad tuto námitku PRE zamítl s tím, že zákon o ochraně hospodářské soutěže neobsahuje žádné ustanovení o promlčení protiprávních jednání soutěžitelů a nepřípustnosti retroaktivního šetření okolností uzavírání smluvních dokumentů v těch případech, kdy tyto již pozbyly platnosti a smluvní vztahy neexistují, a pokud Úřad zjistí, že mohlo dojít k porušení tohoto zákona, je povinen v souladu se zásadou ofiiality správní řízení zahájit. Předmětem rozhodování Úřadu není řešení sporů z právního vztahu mezi smluvními stranami, ale skutečnost, zda PRE svým jednáním porušila zákon o ochraně hospodářské soutěže. Proto není rozhodné, zda se postižená strana domáhala svých práv u soudu, a není rozhodná ani skutečnost, že postižená strana nezaslala podnět Úřadu již dříve. Úřad zamítl i námitku PRE, že poškozená strana nesplnila svou povinnost vyplývající z obchodních podmínek PRE. Odkaz na obchodní podmínky pokládal Úřad za ryze účelový a zdůraznil, že obchodní podmínky nejsou upraveny zákonem, ale jsou postaveny výhradně na smluvním principu, a že žádné smluvní ujednání nemůže překročit rámec kogentní úpravy, kterou je zcela nepochybně ustanovení zákona o ochraně hospodářské soutěže zakazující zneužití dominantního postavení, a proto nelze jednat v rozporu se zákonem s odvoláním na smluvní volnost. Takové jednání způsobuje neplatnost smlouvy, a to zcela nebo zčásti, a odvolání PRE na obchodní dodací podmínky je irelevantní. Porušení povinnosti zjistil Úřad až po uplynutí objektivní lhůty pro uložení pokuty, a proto předmětné jednání již nebylo možno sankcionovat, přesto však na závěr svého rozhodnutí Úřad poznamenal, že zneužití monopolního postavení je správním deliktem a je považováno za závažné porušení zákona o ochraně hospodářské soutěže.

5.2.4 Rozhodnutí S 16/05, Komerční banka, a.s.³⁴⁵

Z poslední doby je možno zmínit např. správní řízení, které Úřad zahájil 12.5.2005 z vlastního podnětu se společnostmi Komerční banka, a.s. (dále jen „KB“), Československá obchodní banka, a.s. (dále jen „ČSOB“) a Česká spořitelna, a.s. (dále jen „ČS“), ve věci možného porušení § 3

---

³⁴⁵ Rozhodnutí Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže z 24.11.2005, č.j. S 16/05-177/05-SOHS II, Komerční banka, a.s., Československá obchodní banka, a. s., Česká spořitelna, a.s.

odst.1 a § 11 odst. 1 zákona č. 143/2001 Sb., o ochraně hospodářské soutěže. Možné porušení § 11 odst. 1 zákona zneužitím společného dominantního postavení účastníků řízení Úřad spatřoval ve stanovování a trendu zvyšování poplatků souvisejících s bankovními službami poskytovanými v rámci bankovních produktů pro fyzické osoby (nepodnikatele), a to běžných/sporožirových, či obdobných, jinak označených účtů a obdobných bankovních produktů zahrnujících balíčky služeb, bez objektivně ospravedlnitelných důvodů, popř. v tvorbě nabídky služeb zahrnovaných do jednotlivých výše uvedených bankovních produktů, vedoucí u spotřebitelů ke snížení porovnatelnosti konkurenčních bankovních produktů poskytovaných účastníky řízení.

Úřad obdržel řadu stížností občanů na výši cen služeb poskytovaných v rámci produktů - běžných účtů a rovněž stížnost Sdružení obrany spotřebitelů České republiky na účtování poplatku za zrušení běžného účtu jednotlivými bankami v ČR, který znemožňuje spotřebitelům přecházet od jedné banky k druhé. Stížnosti občanů směřovaly nejen k nepřiměřenému nárůstu poplatků za služby spojené s běžným účtem, ale mj. rovněž k nedostatečné existenci konkurence mezi největšími bankami a možnému zneužití dominantního postavení těmito subjekty. Úřad přihlédl také k informacím z médií (především tisku a internetu), které např. uváděly, že výše poplatků za služby spojené s běžnými účty a zisky z těchto poplatků plynoucí bankám v ČR jsou výrazně vyšší ve srovnání s některými zeměmi EU (např. Německo, Rakousko, Velká Británie, Slovensko, Polsko, Maďarsko), a to i přesto že průměrná výše platů obyvatel některých z těchto zemí je v přepočtu několikrát vyšší než obyvatel ČR. V rámci šetření obou podnětů si Úřad vyžádal od vybraných bank působících v ČR (včetně ČSOB, KB a ČS) mj. údaje o vývoji výše poplatků za zrušení běžných účtů fyzických i právnických osob, kalkulaci nákladů na zrušení běžných účtů, informace o výši vybraných poplatků za služby spojené s běžnými účty mateřských společností v zahraničí a informace k vymezení postavení jednotlivých bank na trhu v ČR. Úřad dále porovnal výši poplatků za některé služby spojené s běžnými účty fyzických osob u ČS, ČSOB, KB a GE Money Bank, a.s. (poplatky za vedení účtu, za trvalý příkaz a jeho změnu, za vedení kontokorentu, za vedení karty Maestro, za výběr z vlastního bankomatu a za platbu kartou u obchodníka za roky 2004 a 2005).

Po detailním vymezení relevantního trhu a po provedení obsáhlého dokazování³⁴⁶ však Úřad dospěl k názoru, že co se týče možného porušení § 11 odst. 1 zákona zneužitím společného dominantního postavení účastníků řízení, účastníci řízení nezaujímají na trhu kolektivní dominantní postavení ve smyslu § 10 zákona, a proto se již prokazováním případného zneužití dominantního postavení dále nezabýval.³⁴⁷ Nebylo prokázáno ani naplnění skutkové podstaty porušení § 3 odst. 1 zákona a Úřad tedy rozhodl o zastavení správního řízení vedeného se společnostmi ČS, ČSOB a KB.

---

³⁴⁶ Viz rozhodnutí Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže z 24.11.2005, č.j. S 16/05-177/05-SOHS II, Komerční banka, a.s., Československá obchodní banka, a. s., Česká spořitelna, a.s.

³⁴⁷ Úřad ve svém rozhodnutí, pokud jde o posouzení existence kolektivního dominantního postavení, odkazuje zejména na rozsudek SPI z 6.6.2002, T-342/99, Airtours plc v. Commission of the EC, který stanovil základní principy aplikace konceptu kolektivní dominance.

6. Závěrem

V této práci jsem se zabýval srovnáním české a evropské právní úpravy týkající se dominantního postavení a jeho zneužití a snažil jsem se podat stručný přehled judikatury evropských soudů a rozhodnutí českého Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže k této problematice. Formálně je tuto práci možno rozdělit na část obecnou a zvláštní, které se však navzájem doplňují a prolínají. Obecná část, kterou představují kapitoly 2 a 3, je věnována teoretickým koncepcím právních úprav zneužití dominantního postavení v rámci soutěžního práva v ES a ČR. Ve zvláštní části, představované kapitolami 4 a 5, jsem se rozbořem jednotlivých judikátů a rozhodnutí snažil nastínit praktickou aplikaci těchto teoretických koncepcí na případy z ekonomické praxe.

Při srovnání judikatury Evropského soudního dvora a Soudu první instance na jedné straně a rozhodnutí Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže ČR na straně druhé, je ovšem nutno zdůraznit, že rozhodnutí Úřadu jsou spíše obdobou rozhodnutí Komise ES a že judikatura ve smyslu rozsudků ESD a SPI v oblasti soutěžního práva a zneužití dominantního postavení je v České republice velmi skromná. Tato skutečnost je dána jednak tím, že české soudy (na rozdíl od soudů evropských) právo pouze aplikují a nedotvářejí, a jednak tím, že Nejvyšší správní soud v Brně³⁴⁸ byl zřízen teprve nedávno a Vrchní soud v Olomouci, který napadená rozhodnutí Úřadu přezkoumával až do ustavení Nejvyššího správního soudu, se v rámci svých pravomocí zaměřoval spíše na právní pochybení Úřadu v průběhu správního řízení než na výklad smyslu soutěžního práva.

S ohledem na výše zmíněnou skutečnost není tedy dost dobře možné srovnávat judikaturu soudů v ES a ČR, nicméně je důležité zmínit se o významu, který je judikatuře v ES a ČR přikládán. Judikatura ESD a SPI je nejen nedílnou součástí komunitárního práva, ale zároveň toto právo dotváří a vykládá. Komisi je také přiznán určitý stupeň volnosti při výkladu a aplikaci

---

³⁴⁸ Organizace a pravomoci Nejvyššího správního soudu jsou upraveny v §§ 11-30 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní.

soutěžních pravidel,³⁴⁹ zatímco rozhodnutí Úřadu jsou spíše doslovnou aplikací zákona č. 143/2001 Sb., o ochraně hospodářské soutěže v situacích, které Úřad považuje za porušení tohoto zákona, aniž by mu byl poskytnut prostor pro výklad přesahující meze správního uvážení. Tento fakt vyplývá z pojetí celého právního systému v České republice, která patří mezi země kontinentálního systému práva, v nichž je judikátům soudů a tedy tzv. „case law“ přikládán daleko menší význam mezi prameny práva, než je tomu v zemích anglo-amerického právního systému, kde jsou soudní precedenty jedním z hlavních pramenů práva.

Právo ES je samostatným a specifickým souborem právních norem, kombinujícím vlivy kontinentálního i anglo-amerického právního systému. Judikáty ESD a SPI, obsahují množství myšlenek a úvah, které, i když v daném případě nejsou součástí vlastního rozsudku, se stávají podkladem pro posouzení dalších obdobných případů a na které se velmi často účastníci řízení odvolávají. Jeden rozsudek proto může ovlivnit vývoj evropského práva v dané oblasti v následujících letech. Přesto je tento systém často flexibilnější, jelikož pravomoc ESD a SPI vykládat smysl a účel jednotlivých ustanovení evropského práva umožňuje lépe reagovat na nově vzniklé situace ekonomického života, čehož v systému, kde s trochou nadsázky platí, že zakázáno je jen to, co v daném okamžiku zakazuje příslušné ustanovení zákona, lze dosáhnout jen změnou tohoto zákona, a to jedině v rámci často velmi dlouhého legislativního procesu.

Rozdíl mezi ES a ČR je také v hierarchii rozhodovacího procesu v otázkách porušení práva. Zatímco v ES rozhoduje o porušení soutěžního práva nejprve Komise, o odvolání SPI a nakonec ESD, v ČR rozhoduje Úřad o porušení zákona o ochraně hospodářské soutěže, v souladu s principy správního řízení stanovenými správním řádem, hned dvakrát, a to nejprve v prvním stupni a poté v řízení o rozkladu, o němž rozhoduje předseda Úřadu; odvoláním se zabývají krajské soudy a konečnou instancí v tomto řízení představuje Nejvyšší správní soud. Není možné jednoznačně říci, který proces lépe vyhovuje potřebám ochrany soutěže na trhu a principu právní jistoty, nicméně způsob rozhodování ve věcech porušení ustanovení o ochraně soutěže je v ES zřejmě objektivnější,

---

³⁴⁹ Viz např. rozsudek SPI z 6.6.2002, T-342/99, *Airtours plc v. Commission of the EC*, odst. 64.

nestrannější a pružnější.³⁵⁰ České republice je sice Evropskou unií často vytýkána zdlouhavost řízení v otázkách ochrany hospodářské soutěže a českého soudnictví vůbec, nicméně situace v EU není o mnoho lepší a v mnoha případech uplyne od vydání rozhodnutí Komise do vydání konečného rozsudku ESD několik let.

Judikatura ESD a SPI se neustále vyvíjí a pokrývá stále nové a nové oblasti společenského života, nejen ekonomického. V oblasti ochrany společného trhu a hospodářské soutěže lze vypořádat, že se stále větší množství rozsudků týká státních monopolů, které jsou stále častěji považovány za neslučitelné se společným trhem.³⁵¹ Tuto tendenci potvrzuje i vývoj v jednotlivých členských státech, kde jsou tradiční státní, resp. zákonné monopoly jako např. podniky v oblasti telekomunikací, rozdělovány a privatizovány. V poslední době se pak stala předmětem zájmu Komise i evropských soudů otázka práv k duševnímu vlastnictví v kontextu soutěžního práva, jak o tom svědčí rozsudek ESD v případě společnosti IMS Health³⁵² a rozhodnutí Komise v případě společnosti Microsoft,³⁵³ který je zřejmě nejsledovanějším případem poslední doby.

ESD a SPI svojí judikaturou vykládají a dotváří evropské právo tak, aby co nejlépe vyhovovalo požadavkům moderní společnosti a pružně reagovalo na bouřlivé změny posledních let. Značných změn v posledních letech ostatně doznalo i samotné soutěžní právo. V oblasti kartelových jednání došlo k zásadní změně koncepce jejich kontroly, kdy nařízení Rady č. 1/2003³⁵⁴ oproti dosud platné kontrole ex ante zavedlo kontrolu ex post, a nové nařízení bylo přijato i pro oblast kontroly spojování podniků (fúzí).³⁵⁵ Oblast zneužití dominantního postavení tak zůstává jako poslední výrazněji nezměněna, i když do budoucna lze očekávat, že k výrazným změnám dojde i v rámci tohoto pilíře soutěžního práva. První náznaky změn se již objevily v dokumentu Komise

---

³⁵⁰ Soud první instance byl založen na základě rozhodnutí Rady z 24.10.1988, vydaném na žádost Evropského soudního dvora a po konzultaci Komise a Evropského parlamentu a začal pracovat až 1.11.1989. Do té doby rozhodovala o porušení evropského práva Komise a ESD, tj. systém byl pouze dvoustupňový.

³⁵¹ Viz zejména podkapitulu 4.2.2 Nové formy zneužití dominantního postavení, případy Klaus Höfner a Fritz Elser, GT-Link A/S a Régie des télégraphes et des téléphones (RTT), a podkapitulu 4.2.3 Specifické otázky monopolů a kontroly koncentrace podniků, případ Paul Corbeau.

³⁵² Rozsudek ESD z 29.4.2004, C-418/01, IMS Health GmbH & Co. OHG v. NDC Health GmbH & Co. KG.

³⁵³ Rozhodnutí Komise z 24.3.2004, Microsoft, COMP/C-3/37.792.

³⁵⁴ Nařízení Rady (ES) č. 1/2003 k provedení soutěžních pravidel stanovených v čl. 81 a 82 Smlouvy o založení Evropského společenství, ÚL L 1/2003, 1-25.

³⁵⁵ Nařízení Rady (ES) č. 139/2004 o kontrole spojování podniků, ÚL L 24/2004, 1-22.

předloženému k veřejné diskusi³⁵⁶ a také ve zprávě Ekonomické poradní skupiny pro soutěžní politiku (EAGCP) nazvané „Ekonomický přístup k čl. 82 SES.“³⁵⁷ Tato zpráva uvádí celou řadu argumentů pro přijetí ekonomického přístupu k čl. 82 SES, který je založen na posuzování protisoutěžních efektů poškozujících spotřebitele a který by měl nahradit dosavadní formalistický přístup. Ekonomický přístup k čl. 82 SES se zaměřuje na zvýšení blahobytu spotřebitelů³⁵⁸ a má zabránit zaměňování ochrany soutěže s ochranou soutěžitelů a zdůrazňuje, že konečným měřítkem soutěžní politiky je uspokojení potřeb spotřebitelů.³⁵⁹ Zda dojde k přijetí tohoto přístupu, však ukáže až další vývoj soutěžního práva.

---

³⁵⁶ Viz DG Competition discussion paper on the application of Article 82 of the Treaty to exclusionary abuses, odst. 4, a podkapitola 3.4.2.5 DG Competition discussion paper.

³⁵⁷ Report by the Economic Advisory Group for Competition Policy (EAGCP): An Economic Approach to Article 82. July 2005.

³⁵⁸ Anglicky „consumer welfare“

³⁵⁹ Podrobněji viz Report by the Economic Advisory Group for Competition Policy (EAGCP): An Economic Approach to Article 82. July 2005.

7.Literatura

Základní literatura:

1. Boháček, M.: Právo hospodářské soutěže, IV. část učebnice Dědič - Švarc a kol.: Učebnice práva pro ekonomy, Prospektrum, Praha 1994.
2. Had, M., Urban, L.: První pilíř Evropské unie, 2. vyd., Praha 2000.
3. Tichý, L., Arnold, R., Svoboda, P., Zemánek, J., Král, R.: Evropské právo, 2.vyd., C.H.Beck, Praha 2004.
4. Tichý, L. a kol.: Dokumenty ke studiu evropského práva, 2. vyd., Linde, Praha 2002.
5. Týč, V.: Základy práva Evropské unie pro ekonomy, 3. vyd., Linde, Praha 2001.
6. Munková, J.: Zákon o ochraně hospodářské soutěže, 1. vyd., C.H.Beck, Praha 2003.
7. Haupt: Kollektive Marktbeherrschung in der europäischen Missbrauchs- und Fusionskontrolle nach dem Airtours-Urteil des Gerichts Erster Instanz, ESW 2002.
8. Griller, S.: Europäisches Wirtschaftsrecht I, Skriptum Wirtschaftsuniversität Wien, Teil I, Wien 2003.

Prameny práva ČR:

1. Zákon č. 143/2001 Sb., o ochraně hospodářské soutěže a o změně některých zákonů, v platném znění.
2. Zákon č. 63/1991 Sb., o ochraně hospodářské soutěže.
3. Zákon č. 273/1996 Sb., o působnosti Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže, v platném znění.
4. Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, v platném znění.
5. Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, v platném znění.
6. Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, v platném znění.
7. Zákon č. 71/1967 Sb., o správním řízení (správní řád), v platném znění.
8. Zákon č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, v platném znění.
9. Zákon č. 48/1997 Sb., o veřejném zdravotním pojištění, v platném znění.
10. Zákon č. 551/1991 Sb., o Všeobecné zdravotní pojišťovně ČR, v platném znění.

Prameny práva ES:

1. Smlouva o založení Evropského společenství (Konsolidované znění uveřejněné v ÚL 10.3.2001 pod č. 2001/C 80,01).
2. Nařízení Rady (EHS) č. 4064/89 o kontrole slučování podniků, ÚL L 1989, 395,1, ve znění Nařízení Rady (ES) č.1310/93, ÚL L 1997,180,1.
3. Nařízení Rady (EHS) č. 17/1962 k provedení čl. 85 a 86 Smlouvy, ÚL L1962, 204, 13.
4. Nařízení Rady (ES) č. 1/2003 k provedení soutěžních pravidel stanovených v čl. 81 a 82 Smlouvy o založení Evropského společenství, ÚL L 2003,1, 1-25.
5. Council Regulation (EC) No 1/2003 of 16 December 2002 on the implementation of the rules on competition laid down in Articles 81 and 82 of the Treaty, Official Journal L 001, 04/01/2003 pages 1-25.
6. Nařízení Rady (ES) č. 139/2004 o kontrole spojování podniků, ÚL L 24/2004, 1-22.
7. Council Regulation (EC) No 139/2004 of 20 January 2004 on the control of concentrations between undertakings (the EC Merger Regulation), Official Journal L 24, 29.01.2004, pages 1-22.

Rozsudky ESD a SPI:

1. Judgment of the Court of Justice of 23 April 1991, C-41/90, Klaus Höfner and Fritz Elser v Macrotron GmbH.
2. Judgment of the Court of First Instance of 17 December 1991, T-6/89, Enichem Anic SpA v Commission of the European Communities.
3. Judgment of the Court of First Instance of 10 March 1992, T-11/89, Shell International Chemical Company Ltd v Commission of the European Communities.
4. Judgment of the Court of Justice of 13 February 1969, 14/68, Walt Wilhelm and others v Bundeskartellamt.
5. Judgment of the Court of Justice of 21 September 1989, joined cases 46/87 and 227/88, Hoechst AG v Commission of the European Communities.
6. Judgment of the Court of Justice of 13 February 1979, 85/76, Hoffman-La Roche & Co. AG v Commission of the European Communities.
7. Judgment of the Court of Justice of 11 April 1989, 66/86, Ahmed Saeed Flugreisen and Silver Line Reisebüro GmbH v Zentrale zur Bekämpfung unlauteren Wettbewerbs e.V.
8. Judgment of the Court of Justice of 6 April 1995, C-310/93 P, BPB Industries plc and British Gypsum Ltd v Commission of the European Communities.
9. Judgment of the Court of Justice of 14 February 1978, 27/76, United Brands Company and United Brands Continental BV (Chiquita Bananas) v Commission of the European Communities.
10. Judgment of the Court of Justice of 21 February 1973, 6/72, Europemballage Corporation and Continental Can Company Inc. v Commission of the European Communities.
11. Judgment of the Court of Justice of 21 February 1984, 86/82, Hasselblad (GB) Limited v Commission of the European Communities.
12. Judgment of the Court of Justice of 16 December 1975, joined cases 40 to 48, 50, 54 to 56, 111, 113 and 114-73, Coöperatieve Vereniging „Suiker Unie“ UA and others v Commission of the European Communities.
13. Judgment of the Court of Justice of 31 May 1979, 22/78, Hugin Kassaregister AB and Hugin Cash Registers Ltd v Commission of the European Communities.
14. Judgment of the Court of 9 November 1983, 322/81, NV Nederlandsche Banden Industrie Michelin v Commission of the European Communities.
15. Judgment of the Court of Justice of 13 July 1989, 395/87, Ministère public v Jean-Louis Tournier.
16. Judgment of the Court of Justice of 3 July 1991, C-62/86, AKZO Chemie BV v Commission of the European Communities.
17. Order of the President of the Court of 30 April 1986, 62/86 R, AKZO Chemie BV v Commission of the European Communities.
18. Judgment of the Court of First Instance of 7 October 1999, T-228/97, Irish Sugar plc v Commission of the European Communities.
19. Judgment of the Court of Justice of 30 January 1974, 127/73, Belgische Radio en Televisie v SV SABAM and NV Fonior.
20. Judgment of the Court of Justice of 5 October 1988, 238/87, AB Volvo v Erik Veng (UK) Ltd.
21. Judgment of the Court of Justice of 6 April 1995, joined cases C-241/91 P and C-242/91 P, Radio Telefis Eireann (RTE) and Independent Television Publications Ltd (ITP) v Commission of the European Communities.
22. Judgment of the Court of Justice of 26 November 1998, C-7/97, Oscar Bronner GmbH & Co. KG v Mediaprint Zeitungs- und Zeitschriftenverlag GmbH & Co. KG, Mediaprint Zeitungsvertriebsgesellschaft mbH & Co. KG and Mediaprint Anzeigengesellschaft mbH & Co. KG.
23. Judgment of the Court of Justice of 29 June 1978, 77/77, Benzine en Petroleum Handelsmaatschappij BV and others v Commission of the European Communities.

24. Judgment of the Court of Justice of 29 April 2004, C-418/01, IMS Health GmbH & Co. OHG v NDC Health GmbH & Co. KG.
25. Judgment of the Court of First Instance of 4 April 1990, T-30/89, Hilti Aktiengesellschaft v Commission of the European Communities.
26. Judgment of the Court of Justice of 2 March, C-53/92, Hilti AG v Commission of the European Communities.
27. Judgment of the Court of Justice of 10 December 1991, C-179/90, Merci convenzionali porto di Genova SpA v Siderurgica Gabrielli SpA.
28. Judgment of the Court of First Instance of 10 March 1992, joined cases T-68/89, T-77/89 a T-78/89, Società Italiana Vetro SpA, Fabbrica Pisana SpA a PPG Vernante Pennitalia SpA v Commission of the European Communities.
29. Judgment of the Court of First Instance of 8 October 1996, Joined cases T-24/93, T-25/93, T-26/93 and T-28/93, Compagnie Maritime Belge Transports SA and Compagnie Maritime Belge SA, Dafra-Lines A/S, Deutsche Afrika-Linien GmbH & Co. and Nedlloyd Lijnen BV v Commission of the European Communities.
30. Judgment of the Court of Justice of 16 March 2000, joined cases C-395/96 and C-396/96, Compagnie Maritime Belge Transports SA, Compagnie Maritime Belge SA and Dafra-Lines A/S v Commission of the European Communities.
31. Judgment of the Court of First Instance of 6 October 1994, T-83/91, Tetra Pak International SA v Commission of the European Communities.
32. Judgment of the Court of 6 March 1974, joined cases 6/73 and 7/73, Istituto Chemioterapico Italiano S.p.A. and Commercial Solvents Corporation v Commission of the European Communities.
33. Judgment of the Court of First Instance of 12 June 1997, T-504/93, Tiercé Ladbroke SA v Commission of the European Communities.
34. Judgment of the Court of Justice of 17 July 1997, C-242/95, GT-Link A/S v De Danske Statsbaner.
35. Judgment of the Court of Justice of 13 December 1991, C-18/88, Régie des télégraphes et des téléphones v GB-Inno-BM SA.
36. Judgment of the Court of Justice of 19 May 1993, C-320/91, Paul Corbeau.
37. Judgment of the Court of First Instance of 6 June 2002, T-342/99, Airtours plc v Commission of the European Communities.
38. Pending Case T-313/05, Microsoft v Commission of the European Communities.

Rozhodnutí Komise ES:

1. Commission Decision of 16 December 1991, Yves Saint Laurent Parfumes, Official Journal 1992 L 12/24.
2. Commission Decision of 26 February 1992, British Midland v Aer Lingus, Official Journal 1992 L 96/34.
3. Commission Decision of 19 April 1977, ABG Oil Companies, Official Journal 1977 L 117/1.
4. Commission Decision of 12 December 1993, Sea Containers v Stena Sealink, Official Journal 1994 L 15/8.
5. Commission Decision of 14 July 1999, Virgin v British Airways, Official Journal 2000 L 30/1.
6. Commission Decision of 24 July 1991, Tetra Pak II, Official Journal 1992 L 72/1.
7. Commission Decision of 22 December 1987, Eurofix-Bauco v Hilti, Official Journal 1988 L 65/19.
8. Entscheidung der Kommission vom 2. Juni 1971, GEMA, Amtsblatt 1971 Nr. L 134.
9. Rozhodnutí Komise, Kugellager, ÚL L 343/19, 22.
10. Commission Decision of 24 March 2004, Microsoft, COMP/C-3/37.792.

Rozhodnutí ÚOHS:

1. Rozhodnutí Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže z 19.4.1999, č.j. S 11/99-720/99-210, Pražská energetika, a.s.
2. Rozhodnutí Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže z 21.1.2000, č.j. R 14/99, ČSAD ÚAN Praha Florenc a.s.
3. Rozhodnutí Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže z 25.10.1999, č.j. S 88/99-230, Peugeot Česká republika s.r.o.
4. Rozhodnutí Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže z 23.6.1999, č.j. S 47/94/99-220, Benzina, a.s. a Schöller, zmrzlina a mražené výrobky s.r.o.
5. Rozhodnutí Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže z 16.6.1999, S 7/99-240, Tesco Stores ČR, a.s. a Carrefour Česká republika, s.r.o.
6. Rozhodnutí Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže č.j. R 19/98 z 3.6.1999, Všeobecná zdravotní pojišťovna České republiky.
7. Rozhodnutí Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže z 24.11.2005, č.j. S 16/05-177/05-SOHS II, Komerční banka, a.s., Československá obchodní banka, a. s., Česká spořitelna, a.s.

Soft Law Dokumenty:

1. Oznámení Komise o definici relevantního trhu pro účely soutěžního práva Společenství z 9.12.1997, ÚL C 372/1997, 5.
2. Commission Notice on the definition of relevant market for the purposes of Community competition law, Official Journal C 372, 09/12/1997 pages 5-13.
3. Bekanntmachung der Kommission über die Definition des relevanten Marktes im Sinne des Wettbewerbsrechts der Gemeinschaft, Amtsblatt Nr. C 372 vom 09/12/1997 S. 0005-0013.
4. XIX. zpráva Komise o soutěžní politice, Industriegase (průmyslové plyny).
5. DG Competition discussion paper on the application of Article 82 of the Treaty to exclusionary abuses, December 2005.
6. Report by the Economic Advisory Group for Competition Policy (EAGCP): An Economic Approach to Article 82. July 2005.

Internetové zdroje:

1. Oficiální (hlavní) server: <http://www.europa.eu.int>
2. Evropská komise: http://europa.eu.int/comm/index_en.htm
3. ESD a SPI: <http://www.curia.europa.eu>
4. CELEX: http://europa.eu.int/celex/htm/celex_en.htm
5. Úřad pro ochranu hospodářské soutěže: <http://www.compet.cz>